

UNIVERZA V MARIBORU
EKONOMSKO-POSLOVNA FAKULTETA MARIBOR

Magistrsko delo

**PRIMERJALNO – PRAVNI PRIKAZ POGLAVITNIH
ZNAČILNOSTI ZAŠČITE PATENTA IN VARSTVA POSLOVNE
SKRIVNOSTI V SLOVENIJI, NA HRVAŠKEM IN V AVSTRIJI**

**Comparative Legal View of Main Characteristics of Patent and
Trade Secret Protection in Slovenia, Croatia and Austria**

Kandidatka: Jerneja Kure Zupančič univ. dipl. prav.

Študijski program: Ekonomske in poslovne vede

Študijska usmeritev: Podjetništvo in Inoviranje

Mentor: doc. dr. Andreja Primec

Študijsko leto: 2013/2014

Maribor, april 2014

ZAHVALA

Zahvaljujem se mentorici, doc. dr. Andreji Primec, za pomoč in usmerjanje pri izdelavi magistrske naloge. Prav tako se za vso podporo med študijem zahvaljujem celotni družini.

POVZETEK

Magistrska naloga v teoretičnem delu predstavlja primerjalno-pravni prikaz poglavitnih značilnosti zaščite patenta in varstva poslovne skrivnosti v Sloveniji, Avstriji in na Hrvaškem. Končna splošna ugotovitev predelane literature in virov je, da je na obeh področjih obravnavanih držav več podobnosti kot razlik. Obenem naloga predstavi tudi razmerje med področjema prava intelektualne lastnine / prava industrijske lastnine in konkurenčnega prava / prava nelojalne konkurence. Pravni teoretiki so različnega mnenja, vendar na splošno povezava med obema področjema obstaja. Sledi obravnava dileme, v kateri se ukvarjamo z vprašanjem, kateri mehanizem zaščite je boljši, patent ali poslovna skrivnost. Poudariti je potrebno, da ni mogoče določiti, kateri institut je primerneje uporabiti, saj je za vsak konkreten primer lahko boljši oziroma učinkovitejši drug mehanizem zaščite. Glede na situacijo mora vsak izumitelj pretehtati pozitivne in negativne strani zaščite in se nato odločiti za primernejšo zaščito oziroma varstvo. Na podlagi predelane teorije sledi praktično delo v obliki ankete; Patent ali poslovna skrivnost v slovenskih podjetjih. Z anketo želimo pridobiti čim več različnih podatkov, tako o inovativnosti podjetij, številu patentov, razlogov za odločitev za en ali drug mehanizem zaščite, ovirah in pozitivnih lastnostih patenta ali poslovne skrivnosti. Zanimali so nas tudi podatki o internih aktih, določbah v pogodbi o zaposlitvi in pogodbah o ne razkrivanju informacij, ki določajo varovanje poslovnih skrivnosti itd. Kljub slabi odzivnosti slovenskih podjetij vseeno lahko ugotovimo, da so rezultati primerljivi z že opravljeno, obsežnejšo raziskavo področja intelektualne lastnine v Sloveniji.

Ključne besede: patent, poslovna skrivnost, industrijska lastnina, nelojalna konkurenca, Slovenija, Avstrija, Hrvaška.

ABSTRACT

In its theoretical part, this master's thesis presents the comparative law's overview of the main features of patent protection and protection of business secrets in Slovenia, Austria and Croatia. The final general conclusion of the analysed literature and sources is that there are more similarities than differences in both fields in all of the countries included in the research. The thesis also presents the ratio between the fields of intellectual property law / industrial property law and competition law / unfair competition law. Legal theoreticians provide us with several differing opinions, but, in general, there exists a connection between the two fields. What follows is the analysis of the dilemma of which mechanism of protection is better - a patent or business secret. It has to be pointed out that it is impossible to determine which one is more appropriate to use, as a different protection mechanism can be better or more effective for each individual case. Considering the situation, each inventor must weigh the positive and negative sides of protection and then decide on the more suitable protection or security. What follows is the practical work in the form of a questionnaire, which is based on the analysed theory; patent or business secret in Slovenian companies. The questionnaire aims to acquire as much data as possible on

the companies' innovativeness, number of patents, reasons for choosing one or the other mechanism, obstacles and positive aspects of a patent or business secret, as well as internal acts, employment contract terms and agreements on confidentiality, which stipulate the protection of business secrets, etc. In spite of the companies' limited feedback, it was still possible to establish that the results are comparable to those of an earlier, wider research dealing with intellectual property in Slovenia.

Key words: patent, business secret, industrial property, unfair competition, Slovenia, Austria, Croatia.

KAZALO

1	UVOD	1
1.1	Opis področja in opredelitev problema	1
1.2	Namen, cilji in hipoteze raziskave	2
1.3	Predpostavke in omejitve	2
1.4	Predvidene metode raziskovanja	3
2	ZAŠČITA PATENTA	4
2.1	Mednarodni in evropski pravni viri	4
2.1.1	Mednarodni pravni viri	4
2.1.2	Evropski pravni viri	5
2.2	Patent v Sloveniji	5
2.2.1	Nacionalni pravni viri	5
2.2.2	Značilnosti	5
2.2.3	Definicija patenta oziroma kriteriji patentibilnosti	6
2.2.4	Vrste patenta	7
2.2.5	Pravice, ki izhajajo iz patenta in njegovo učinkovanje	7
2.2.6	Trajanje patenta	8
2.2.7	Kršenje patentne pravice	8
2.2.8	Postopek podelitve patenta	9
2.2.9	Pristojbine	10
2.2.10	Pridobitev patenta v tujini	11
2.2.11	Število podeljenih nacionalnih patentov	12
2.3	Patent v Avstriji	12
2.3.1	Pravni viri	12
2.3.2	Definicija patenta oziroma kriteriji patentibilnosti	13
2.3.3	Vrste patenta	13
2.3.4	Pravice, ki izhajajo iz patenta in njegovo učinkovanje	14
2.3.5	Trajanje pateta	15
2.3.6	Kršenje patentne pravice	15
2.3.7	Postopek podelitve patenta	15
2.3.8	Pristojbine	15
2.3.9	Pridobitev patenta v tujini	17
2.3.10	Statistika patentov	18
2.4	Patent na Hrvaškem	18
2.4.1	Pravni viri	18
2.4.2	Definicija patenta oziroma kriteriji patentibilnosti	19
2.4.3	Vrste patenta	19
2.4.4	Pravice, ki izhajajo iz patenta in njegovo učinkovanje	20
2.4.5	Trajanje patenta	20
2.4.6	Kršenje patentne pravice	20
2.4.7	Postopek podelitve patenta	21
2.4.8	Pristojbine	22
2.4.9	Pridobitev patenta v tujini	23
2.4.10	Statistika patentov	24
2.5	Primerjava značilnosti po državah	24
2.5.1	Nacionalni pravni viri	25
2.5.2	Pogoji patentibilnosti in definicija izuma	25
2.5.3	Vrste patenta	26
2.5.4	Druge značilnosti patentov	27
2.5.5	Postopek pridobitve patenta – način preizkusa	27
2.5.6	Pristojbine vzdrževanja patenta	28

2.5.7	Primerjava statistike patentov.....	29
2.6	Enotni evropski patent	30
3	VARSTVO POSLOVNE SKRIVNOSTI	31
3.1	Mednarodni pravni viri	31
3.2	Poslovna skrivnost v Sloveniji	31
3.2.1	Ureditev poslovne skrivnosti v statusnem pravu	32
3.2.2	Ureditev poslovne skrivnosti v konkurenčnem pravu	33
3.2.3	Ureditev poslovne skrivnosti v kazenskem pravu.....	34
3.2.4	Ureditev poslovne skrivnosti v delovnem pravu	34
3.2.5	Ureditev poslovne skrivnosti v pogodbenem pravu.....	35
3.3	Poslovna skrivnost v Avstriji	36
3.3.1	Ureditev poslovne skrivnosti v konkurenčnem pravu	36
3.3.2	Ureditev poslovne skrivnosti v kazenskem pravu.....	37
3.3.3	Ureditev poslovne skrivnosti v pravu intelektualne lastnine	37
3.4	Poslovna skrivnost na Hrvaškem	38
3.4.1	Ureditev poslovne skrivnosti na področju prava notranjih zadev in upravnega prava.....	38
3.4.2	Ureditev poslovne skrivnosti v statusnem pravu	39
3.4.3	Ureditev poslovne skrivnosti v konkurenčnem pravu	40
3.4.4	Ureditev poslovne skrivnosti v kazenskem pravu.....	40
3.4.5	Ureditev poslovne skrivnosti v delovnem pravu	41
3.4.6	Ureditev poslovne skrivnosti v pogodbenem pravu.....	41
3.5	Primerjava značilnosti po državah	41
3.5.1	Definicija poslovne skrivnosti.....	42
3.5.2	Ureditev področja poslovne skrivnosti na različnih pravnih področjih	43
4	RAZMERJE MED PATENTOM (PRAVO INDUSTRIJSKE LASTNINE) IN POSLOVNO SKRIVNOSTJO (NELOJALNA KONKURENCA) NA SPLOŠNO	46
4.1	Pravo industrijske lastnine in nelojalna konkurenca	46
4.2	Zaščita patenta ali varstvo poslovne skrivnost?	47
5	ANKETA: PATENT IN POSLOVNA SKRIVNOST V SLOVENSkih PODJETJIH	51
5.1	Predstavitev ankete	51
5.2	Rezultati ankete in komentar	51
5.2.1	Inovativno podjetniško okolje v slovenskih podjetjih	52
5.2.2	Ovire in razlogi za odločitev o patentu ali poslovni skrivnosti ter učinkovitost patenta	53
5.2.3	Število izumov in podeljenih patentov.....	54
5.2.4	Kršitve, interni akti ter določbe v pogodbi o zaposlitvi glede varovanja poslovnih skrivnosti	56
6	SKLEP	58
	LITERATURA IN VIRI	62

KAZALO SLIK

SLIKA 1: INOVATIVNOST ANKETIRANIH PODJETIJ.....	52
SLIKA 2: ODLOČITEV ZA ZAŠČITO PATENTA	55
SLIKA 3: PREGLED UREDITVE VAROVANJA POSLOVNE SKRIVNOSTI V PODJETJIH	57

KAZALO TABEL

TABELA 1: TABELA PRISTOJBIN (PRIJAVNA IN VZDRŽEVALNE PRISTOJBINE).....	10
TABELA 2: PREGLED ŠTEVILA PATENTOV	12
TABELA 3: LETNE PRISTOJBINE ZA NACIONALNI PATENT	16
TABELA 4: LETNE PRISTOJBINE ZA UPORABNI MODEL.....	17
TABELA 5: PREGLED ŠTEVILA PATENTOV	18
TABELA 6: STROŠKI ZA ZAHTEVO PRIZNANJA PATENTA VKLJUČUJOČ OBJAVO V URADNEM GLASILU IN PRVI DVE LETI VZDRŽEVANJA PATENTA (PRERAČUNANO IZ KUN V EUR PO TEČAJU Z DNE 21.2.2014)	22
TABELA 7: OHRANJANJE PATENTA IN KONSENZUALNEGA PATENTA V VELJAVNOSTI (PRERAČUNANO IZ KUN V EUR PO TEČAJU Z DNE 21.2.2014)	23
TABELA 8: PREGLED ŠTEVILA PATENTOV	24
TABELA 9: ŠTEVILO PODELJENIH NACIONALNIH PATENTOV	29

SEZNAM OKRAJŠAV

DZIV	Državni zavod za intelektualno lastnino Republike Hrvaške
EU	Evropska unija
NATO	Organizacija severnoatlantske pogodbe
PCT	Pogodba o sodelovanju na področju patentov
TRIPS	Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine
Urad RA	Avstrijski patentni urad
Urad RS	Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino
WIPO	Svetovna organizacija za intelektualno lastnino

1 UVOD

1.1 Opis področja in opredelitev problema

Intelektualna lastnina je pomemben institut v pravnem redu in poslovnem svetu večine držav sveta. Tako je tudi v Sloveniji kot državi EU. Kot je zapisano na internetni strani Urada RS za intelektualno lastnino, je intelektualna lastnina pravica, ki izhaja iz intelektualne aktivnosti na več področjih, kot so industrijsko, literarno, znanstveno in umetniško področje (URSIL 2013). Povedano na drug način, gre za delo človekovega uma. Pravna zaščita intelektualne lastnine je zato izredno pomembna za vsako podjetje, saj si po prijavi pravno priznan kot lastnik, lahko jo varno razkriješ, prejemaš dobiček od tržnega izkoriščanja in preprečuješ drugim ali jih odvrneš od tega, da bi tvojo lastnino nepooblaščen uporabljali (Portal za inovativne, imam idejo 2013). Pravice intelektualne lastnine urejata v Sloveniji dva zakona, in sicer Zakon o industrijski lastnini (ZIL-1) in Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah (ZASP). Slovenski zakon o industrijski lastnini ureja pravice industrijske lastnine, med katere spada tudi patent kot zaščita neke stvaritve/izuma. Patent je torej izključna pravica za izum, ki je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljen (1. odst. 10. člena in 1. odst. 18. člena ZIL-1). Industrijska lastnina se nanaša na izume, med drugim pa tudi na poslovne skrivnosti, vendar kot izjeme (Repas 2007, 33). Poslovne skrivnosti so sicer urejene na različnih pravnih področjih, med drugim tudi v pravu varstva konkurence, natančneje na področju nelojalne konkurence, ki jo v Sloveniji ureja Zakon o varstvu konkurence (ZVK). Ta v 13. členu določa dejanje nelojalne konkurence tudi kot protipravno pridobivanje poslovne tajnosti drugega podjetja ali neupravičeno izkoriščanje zaupane poslovne tajnosti drugega podjetja (13. člen ZVK). Magistrska naloga bo temeljila na dveh mehanizmih zaščite, to sta zaščita patenta kot primer industrijske lastnine in varstvo poslovne skrivnosti kot primer dejanja nelojalne konkurence. Izhodišče naloge bosta torej dve pravni področji, kot sta pravo industrijske lastnine in pravo nelojalne konkurence. Pravo industrijske lastnine sodi k pravu intelektualne lastnine, medtem ko nelojalna konkurenca spada v konkurenčno pravo. Obe obravnavani področji izhajata iz skupnega civilnega prava, vendar sta njeni samostojni pod panogi.

Pri teoretičnem delu magistrske naloge se bomo osredotočili na prikaz ureditve zaščite patentov in njihovih značilnosti v treh državah (Sloveniji in sosednji Avstriji ter Hrvaški) in značilnosti med seboj primerjali. Enako analizo in primerjavo bomo opravili tudi za varstvo poslovne skrivnosti. Obenem se bomo osredotočili tudi na enotni evropski patent, ki je ravno v zadnjem času doživel poenotenje s strani večine držav članic.

Nato sledi naslednji teoretični problem, in sicer kakšna je primerjava med zaščito patenta in varstvom poslovne skrivnosti na splošno. S pomočjo različne literature, ki se nanaša na omenjeni področji, bomo najprej predstavili eno in drugo pravno področje ter opredelili njuno razmerje. Nato se bomo osredotočili tudi na prednosti in slabosti uporabe patenta ter poslovne skrivnosti. Ob tem se postavlja vprašanje, na katero področje se zanašati, kateri institut uporabiti v določenih primerih. Odločitev, katera zaščita je primernejša za inovatorja (podjetnik, podjetje) bo temeljila na upoštevanju več vidikov (pravni, ekonomsko-poslovni itd.).

Praktični del magistrske naloge se bo nanašal na anketo podjetij v Sloveniji. Anketa bo zavzemala naključno izbran vzorec različno velikih podjetij iz različnih dejavnosti. Z anketo bomo poskušali ugotoviti, kakšna je dejanska praksa pri uporabi poslovne skrivnosti in patenta v izbranih podjetjih pri zaščiti inovacij/izumov (za katero zaščito se podjetja odločajo, ovire in razlogi za en ali drug zaščitni mehanizem itd.).

1.2 Namen, cilji in hipoteze raziskave

Namen naloge je napraviti primerjavo in ugotoviti, kakšna je ureditev in kakšne so značilnosti posameznega področja v različnih državah; v Sloveniji, Avstriji in na Hrvaškem. Namen naloge je tudi analizirati, kakšno je razmerje med področjema na splošno in ugotoviti, kateri institut je primernejše uporabiti. Pri tem bo pomagala tudi anketa, ki bo opravljena na določenem vzorcu slovenskih podjetij in s katero se bo skušalo ugotoviti, kakšna je praksa na omenjenih področjih. Namen je narediti tudi primerjavo rezultatov ankete z rezultati iz že opravljene raziskave: Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih, analiza in rezultati raziskave o stanju intelektualne lastnine v slovenskih podjetjih 2004-2007 (Cvelbar et. al. 2008).

Cilji, ki se jih želi doseči, so: pregledati relevantno literaturo s področja prava industrijske lastnine, nelojalne konkurence in drugih pravnih področij ter tako spoznati ureditve v vseh treh državah na področju patentov in poslovnih skrivnosti, pa tudi njihove značilnosti, podobnosti in razlike. Cilj je tudi pridobiti vednost, kakšna je odvisnost enega področja od drugega, samostojnost, njuna medsebojna povezanost, pa tudi njune prednosti in slabosti ter uporabnost enega in drugega mehanizma zaščite. Pri empiričnem delu se cilja na to, da se dobi in prikaže nek vpogled v prakso glede zaščite izumov.

V nalogi bomo postavili štiri hipoteze, ki se bodo nanašale tako na teoretični del kot tudi na praktični del magistrske naloge.

- H1 - Med državami Slovenija, Avstrija in Hrvaška obstaja na področjih patenta in poslovne skrivnosti več podobnosti kot razlik.
- H2 - Področji prava industrijske lastnine in nelojalne konkurence sta med seboj povezani pravni področji.
- H3 - Patent je primernejša izbira zaščite intelektualne lastnine kot poslovna skrivnost.
- H4 - Slovenska podjetja praviloma za zaščito inovacije pogosteje uporabijo varstvo poslovne skrivnosti kot zaščito patenta, predvsem zaradi višjih patentnih stroškov.

1.3 Predpostavke in omejitve

Predpostavljamo, da se bo z izbranimi metodami raziskovanja dobilo verodostojen primerjalno-pravni prikaz ureditve v vseh treh državah.

Predpostavljamo, da bodo zaključki teoretičnega dela dovolj dobro izhodišče za izdelavo anketnega vprašalnika.

Predpostavljamo, da se bo na anketo odzvalo tolikšno število podjetij, da bomo pridobili koristne informacije.

Predpostavljamo, da ne bo možna celostna obravnava (zajeti prav vse vidike) razmerja med omenjenimi področji in celostna primerjava področij v Sloveniji, Avstriji in na Hrvaškem, saj je tema preobsežna za potrebe magistrske naloge.

Pridobljenih podatkov iz ankete ne bo mogoče posplošiti na trenutno stanje glede zaščite patenta ali uporabe varstva poslovne skrivnosti v Sloveniji, saj bo vzorec anketiranih podjetij premajhen za tovrstno posplošitev.

1.4 Predvidene metode raziskovanja

Magistrsko delo v teoretičnem delu zahteva preučevanje literature, člankov, zakonov in internetnih virov, medtem ko v empiričnem delu zahteva zbiranje podatkov z anketo in analiziranje pridobljenih podatkov.

Predvidoma bodo uporabljene naslednje metode: deskriptivna metoda (opisovanje dejstev in odnosov brez vzročnega razlaganja), komparativna metoda (primerjanje dejstev, odnosov z namenom odkrivanja podobnosti in razlik), metoda klasifikacije (preučevanje na nivoju določanja položaja nekega pojma v sistemu pojmov), metoda spraševanja (izvedli bomo anketo, ki bo preko internetne pošte poslana inovativnim podjetjem v Sloveniji, anketna vprašanja bodo kombinirana, kar pomeni, da bodo odprta in zaprta).

- H1 – deskriptivna, komparativna metoda in metoda klasifikacije,
- H2 – deskriptivna, komparativna metoda in metoda klasifikacije,
- H3 – deskriptivna, komparativna metoda in metoda klasifikacije,
- H4 – metoda spraševanja.

2 ZAŠČITA PATENTA

Pomen prava industrijske lastnine je v tem, da se spodbuja tehnološki razvoj in uredi konkurenčne odnose med gospodarskimi subjekti na trgu. Zaščita intelektualne lastnine je pomembna iz konkurenčnega vidika, saj zaščiten intelektualna lastnina predstavlja večjo konkurenčno prednost podjetij. „Zaradi izključne narave so z ekonomskega vidika pravice intelektualne lastnine izredno pomembne, saj vplivajo na povečanje konkurenčnosti subjektov na trgu, njihov dolgoročni razvoj, na raziskave, razvoj in investicije, na vzpostavljanje novih ali širjenje že obstoječih vej gospodarstva, na odpiranje novih delovnih mest in nenazadnje tudi na povečanje prihodkov države iz naslova davkov“ (URSIL 2013). Ožje od intelektualne lastnine in industrijske lastnine je patentno varstvo in njegov pomen je velik tudi zaradi tega, ker so izumi ponavadi posledica dolgotrajnega dela in velike količine kapitala (URSIL 2013m).

Zaščita patenta je pomembna predvsem iz vidika tehničnih informacij, ki jih najdemo v patentnih dokumentih, saj ti prikazujejo pomemben vir znanja na določenem tehničnem področju. Vsi ti podatki, nam kažejo, kaj in kako konkurenčna podjetja proizvajajo in prodajajo (Rozman 1999, 1036).

Pojem intelektualne lastnine, kot ga poznamo danes, naj ne bi bil starejši od dveh stoletij, vendar so se zametki pravnega sistema intelektualne lastnine kazali že v dobi najstarejših civilizacij. Eno izmed prvih primerov zaščite patenta najdemo že v grških mestnih državah. Razvoj zaščite patenta in seveda tudi ostalih oblik intelektualne lastnine se je nadaljeval v naslednjih stoletjih v različnih delih sveta in se je izoblikoval v različne pravne sisteme. Na svetovni ravni so bili v 19. stoletju podpisani različni večstranski mednarodni sporazumi (Madridski, Pariški, Bernski...), ki so tako začeli pot homogenizacije pravne zakonodaje na področju intelektualne lastnine in s tem tudi zaščite patenta kot ene izmed njenih oblik (Katulić 2006, str. 64).

2.1 Mednarodni in evropski pravni viri

V razdelku mednarodni in evropski pravni viri bomo predstavili le najpomembnejše pravne akte iz področja zaščite patenta.

2.1.1 Mednarodni pravni viri

Poglavitna predpisa, ki sicer veljata za vse pravice intelektualne lastnine sta: Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine in Konvencija o ustanovitvi Svetovne organizacije za intelektualno lastnino.

Pomembnejši predpisi, ki se nanašajo na industrijsko lastnino oz. neposredno na patent so: Pariška konvencija za varstvo industrijske lastnine, Pogodba o sodelovanju na področju patentov, Strasbourški sporazum o mednarodni klasifikaciji patentov, Pogodba o patentnem pravu, Konvencija o podeljevanju evropskih patentov z dne 5. oktobra 1973, zadnjič spremenjena 10. decembra 1998.

Seznam naštetih mednarodnih predpisov se nahaja na strani Urada RS za intelektualno lastnino (URSIL 2013b).

2.1.2 Evropski pravni viri

Pravni viri Evropske skupnosti so uredbe in direktive. Uredbe se uporablja neposredno, ni jih potrebno uvesti v posamezni pravni sistem države članice, medtem ko je potrebno direktive implementirati v nacionalni pravni red. Najnovejša uredba na področju patenta oz. evropskega patenta z enotnim učinkom je Uredba (EU) št. 1257/2012 Evropskega parlamenta in sveta o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva.

Seznam evropskih predpisov se nahaja na strani Urada RS za intelektualno lastnino (URSIL 2013b).

2.2 Patent v Sloveniji

2.2.1 Nacionalni pravni viri

Ustava Republike Slovenije (URS) v 60. členu določa, da je zagotovljeno varstvo avtorskih in drugih pravic, ki izvirajo iz umetniške, znanstvene, raziskovalne in izumiteljske dejavnosti.

Poglavitni nacionalni pravni vir na obravnavanem področju je Zakon o industrijski lastnini (v nadaljevanju ZIL-1). V zakonu je posebno poglavje namenjeno patentom, gre za 2. poglavje, od 10. do 32. člena.

Zakon, ki prav tako ureja patente je Zakon o izumih iz delovnega razmerja (ZPILDR).

Obstajajo tudi drugi zakoni, ki se le deloma nanašajo na področje zaščite patentov, npr. Kazenski zakonik (236. člen KZ - neupravičena uporaba tujega izuma ali topografije), Zakon o splošnem upravnem postopku (ZUP) (1.odst. 6. člena ZIL-1 določa, da če pri odločanju Urada RS za intelektualno lastnino zakon nima ustreznih določb, se subsidiarno uporablja zakon, ki ureja splošni upravni postopek), Zakon o upravnem sporu (ZUS-1) in drugi.

Poleg omenjenega zakona so na področju patentov v veljavi tudi podzakonski akti, ki se deloma ali v celoti nanašajo na področje zaščite patenta, kot so Uredba o pristojbinah Urada RS za intelektualno lastnino, Uredba o pravnem varstvu biotehnoloških izumov, Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patenti, Pravilnik o registrih prijav in pravic industrijske lastnine ter potrdilo o prednostni pravici in drugi.

2.2.2 Značilnosti

Temeljni zakon, ki ureja področje zaščite patenta, Zakon o industrijski lastnini (ZIL), je bil v samostojni Sloveniji prvič sprejet 11. marca 1992. Z uveljavitvijo Zakona o industrijski lastnini je tako 4. aprila 1992 začel delovati Urad Republike Slovenije za varstvo industrijske lastnine v polnem obsegu. Sicer je bil urad ustanovljen že skoraj leto prej,

25. junija 1991, z ustavnim zakonom za izvedbo Temeljne ustavne listine o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. V Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino (v nadaljevanju Urad RS) se je preimenoval decembra 1994 (URSIL 2013c). Prva prijava za slovenski patent je bila vložena 17. oktobra 1991 (URSIL 2013č).

V nadaljevanju se bomo osredotočili na poglobitve značilnosti področja zaščite patenta v Sloveniji.

2.2.3 Definicija patenta oziroma kriteriji patentibilnosti

Patent se podeli za izum s slehernega področja tehnike (je listina). Izum mora biti:

- nov,
- inventiven in
- industrijsko uporabljen (1 odst. 10. člena ZIL-1).

Našteti trije pogoji morajo biti kumulativno izpolnjeni, da se bo za izum podelil patent (IPR 2011, str. 6).

Izum je nov takrat, ko ni obsežen s stanjem tehnike. To pomeni, da izum ne sme biti tisto, kar je bilo znano pred datumom vložitve patentne prijave, torej dostopno javnosti z ustnim ali pisnim opisom, z uporabo ali na katerikoli drug način (1. in 2. odst. 12. člena ZIL-1). Izpolnjevanje kriterija novosti je izmed vseh treh pogojev patentibilnosti tisti, ki je največkrat razlog, da se patenta ne pridobi. Zato mu pripisujemo izredno pomembnost. Javnost iz 12. člena je mišljena kot strokovna javnost. Torej, če je bil izum razkrit osebi, ki nima znanja s področja izuma in ga ne razume, se šteje, da je pogoj novosti izpolnjen. Termin „dostopno javnosti“ pomeni, da je izum dostopen javnosti na kakršenkoli način, in sicer ne glede na čas (vendar vseeno pred vložitvijo patentne prijave), jezik ali območje. Kriterij novosti se presoja na svetovni ravni (IPR 2011, str. 7).

Izum je inventiven oz. na inventivni ravni, če za strokovnjaka predmet izuma očitno ne izhaja iz stanja tehnike, ki je bil zgoraj opisan (1. odst. 14. člena ZIL-1). Pri tem sta bistvenega pomena termina strokovnjak in stanje tehnike (IPR 2011 str. 7).

Izum je industrijsko uporabljen takrat, ko se lahko proizvede ali uporabi v katerikoli gospodarski dejavnosti, tudi v kmetijstvu (15. člen ZIL-1). Besedna zveza „proizvede ali uporabi“ pove, da mora imeti zadevni predmet izuma sposobnost praktične uporabe izumiteljeve zamisli. Izum mora biti tak, da se dejansko lahko „ponovi“ v gospodarstvu in ne le v laboratoriju (IPR 2011, str. 8).

Zakon o intelektualni lastnini pojem izum definira v negativnem smislu, kar pomeni, da določa, za katere stvaritve patenta ni mogoče pridobiti (IPR 2011, str. 6). Višje sodišče v Ljubljani v sodbi opr. št. I Cpg 871/2003 navaja: „Dokončne definicije izuma v pozitivnem smislu niti teorija niti praksa na področju patentnega prava (še) nista izoblikovali. V teoriji in praksi pa so se izostrile značilnosti, ki so skupne številnim in najrazličnejšim pojavnim oblikam izumov. Tako ni sporno, da je izum vedno pravilo za tehnično delovanje oziroma ravnanje in da so patentne zaščite lahko deležne (le) tehnične stvaritve, to je uporabna spoznanja na tehničnem področju. To pa so navodila,

kako s tehničnimi sredstvi, to je s pomočjo naravnih sil ali vplivom nanje, doseči rešitev tehničnega problema neposredno na področju tehnike. Pri tem ni pomembno, ali je učinek te rešitve tehnične narave. Ta učinek se lahko odraža na primer na estetskem, gospodarskem, trgovinskem ali terapevtskem področju“ (Sodstvo Republike Slovenije 2013).

Obstajajo izjeme iz patentnega varstva, in sicer odkritja, znanstvene teorije, matematične metode in druga pravila, načrti, metode in postopki za duhovno aktivnost se neposredno kot taki ne štejejo za izume (1 odst. 11. člena ZIL-1). Prav tako ne sme biti patent podeljen za izum, katerega uporaba je v nasprotju z javnim redom ali moralo in za izum kirurškega ali diagnostičnega postopka ali postopka zdravljenja, ki se uporablja neposredno na živem človeškem ali živalskem telesu. Lahko pa se podeli patent za izum, ki se nanaša na izdelke - na snovi in zmesi, ki se uporabljajo pri takšnem postopku (2. odst. 11. člena ZIL-1). Vse te izume ne moremo patentirati, četudi izpolnjujejo vse navedene pogoje patentibilnosti (IPR 2011, str. 6).

2.2.4 Vrste patenta

Poleg klasičnega patenta obstaja tudi patent s skrajšanim trajanjem. To pomeni, da se lahko podeli tak patent za izum, ki je nov, industrijsko uporabljen in dosežen z ustvarjalnim delom (ustvarjalno delo pomeni, da izkazuje določeno učinkovitost ali praktično prednost pri gospodarski uporabi) (1. in 2. odst. 16. člena ZIL-1). Gre za tehnične novosti, ki nimajo tako visoke inventivnosti. Patent s skrajšanim trajanjem se ne more podeliti za izum za postopek, rastlinsko vrsto in živalsko pasmo (1. odst. 16. člena ZIL-1). Vendar pa njegovemu imetniku ni potrebno predložiti dokazila o novosti, inventivnosti in industrijski uporabljivosti izuma (5. odst. 91. člena ZIL-1).

Obstaja tudi zaupni izum, ki je pomemben za obrambo ali varnost Republike Slovenije, prijavi se ministrstvu, pristojnemu za obrambo (17. člen ZIL-1).

V starem Zakonu o industrijski lastnini (Uradni list RS, 13/1992) je bil v členih od 77 do 79 urejen tudi dopolnilni patent, ki ga ZIL-1 več ne ureja.

2.2.5 Pravice, ki izhajajo iz patenta in njegovo učinkovanje

Lastnost izključnosti je pri patentu zelo pomembna. Gre za naslednje izključne pravice:

- če je predmet patenta proizvod: tretjim osebam, ki nimajo imetnikove privolitve se prepreči, da izdelujejo, uporabljajo, ponujajo v prodajo, prodajajo ali v te namene uvažajo zadevni proizvod;
- če je predmet patenta postopek: tretjim osebam, ki nimajo imetnikove privolitve se prepreči, da postopek uporabljajo in ponujajo v prodajo, prodajajo ali v te namene uvažajo proizvod, ki je pridobljen neposredno s tem postopkom (1 odst. 18. člena ZIL-1).

Iz tega lahko razberemo, da gre za absolutno, premoženjsko pravico. Vendar neke omejitve vseeno obstajajo, in sicer za dejanja, storjena zasebno – za negospodarske namene, pa tudi za raziskave in poskuse vseh vrst, ki se ne nanašajo na predmet patenta, ne glede na njihov končni namen. Enako velja tudi za neposredno posamično

pripravo zdravila v lekarni v skladu z zdravniškim navodilom ali receptom, pri uporabi predmeta patentiranega izuma na ladjah, različnih plovilih itd. (19. člen ZIL-1).

S patentnimi zahtevki se določi obseg patentnega varstva, pri tem se uporabijo tudi opisi in skice (2. odstavek 18. člena ZIL-1).

Pravo industrijske lastnine poleg načela časovne omejenosti, ki ga bomo predstavili v nadaljevanju, pozna tudi teritorialno načelo. Teritorialno načelo pomeni, da ima imetnik pravice varstva v tisti državi, ki je priznala pravico. Gre za tako imenovano nacionalno patentno prijavo. Poleg nje obstajata še evropska patentna prijava in prijava po Pogodbi o sodelovanju na področju patentov (v nadaljevanju PCT), ki sta to načelo presegle. Evropsko patentno prijavo obravnavajo člani od 24 do 31 v Zakonu o intelektualni lastnini (ZIL-1). Gre za evropski patent. Patentno prijavo po PCT pa določa 32. člen ZIL-1 (mednarodna prijava, ki je v skladu s Pogodbo o sodelovanju na področju patentov - PCT).

2.2.6 Trajanje patenta

Pomemben dejavnik pri mehanizmu zaščite patenta je njegovo trajanje. Gre za načelo časovne omejenosti, ki pomeni, da obstaja varstvo pravice le za določeno časovno obdobje.

Največje obdobje trajanja patenta je dvajset let od datuma vložitve prijave (1. odst. 22 člena ZIL-1). Po izteku trajanja se lahko veljavnost izuma enkrat podaljša, vendar največ za pet let, če je razglašeno vojno stanje ali podobne izredne razmere (2. odst. 22. člena ZIL-1). Neposredno po izteku trajanja patenta se lahko za izum v skladu z uredbo Vlade Republike Slovenije enkrat podeli dodatni varstveni certifikat, in sicer za največ pet let, če je predmet patenta proizvod ali postopek za proizvodnjo oziroma uporabo proizvoda, za katerega je pred pričetkom gospodarskega izkoriščanja potrebno izvesti z zakonom predpisani uradni postopek odobritve (3. odst. 22. člena ZIL-1). Po drugi strani patent s skrajšanim trajanjem lahko traja največ deset let od datuma vložitve prijave (23. člen ZIL-1).

2.2.7 Kršenje patentne pravice

Kot že omenjeno v razdelku 2.2.5. ima imetnik patentne pravice izključno pravico koriščenja izuma. V kolikor mu je ta kršena, lahko imetnik na splošno uveljavlja svojo pravico intelektualne lastnine z uporabo različnih ukrepov civilne, kazenske in upravne narave. Imetnik se lahko obrne na naslednje državne organe: Carinska uprava RS, Tržni inšpektorat RS, Generalna policijska uprava in na Urad RS za intelektualno lastnino (URSIL 2014).

Sodna pot je eden izmed ukrepov v primeru varstva pred kršenjem patentne pravice. Imetnik (ki ni dal soglasja kršitelju) vložijo tožbo zoper kršitelja pri pristojnem sodišču, v Sloveniji gre za Okrožno sodišče v Ljubljani. Zahteva lahko naslednje: prepoved kršitev in prepoved nadaljnjih kršitev; odstranitev predmetov, ki so bili uporabljeni za kršenje; odstranitev stanja, ki je nastalo s kršitvijo; uničenje predmetov kršitve in sredstva, ki so namenjena ali se uporabljajo za kršitev; prepustitev predmetov kršitve tožniku proti

plačilu proizvodnih stroškov; objava sodbe na stroške kršitelja in povrnitev škode (121 – 124. člen ZIL-1).

2.2.8 Postopek podelitve patenta

Postopek podelitve patenta je v Zakonu o industrijski lastnini urejen v sedmem poglavju z naslovom Postopek pridobitve pravic, in sicer natančneje v 1. in 2. oddelku (od 79. člena do 93. člena ZIL-1).

Za pridobitev patenta je potrebno Uradu RS predložiti:

- zahtevo za podelitev patenta na obrazcu SIPO P-1,
- 2 izvoda opisa izuma, ki vsebuje prikaz problema, podatke o doslej znanih rešitvah in njihovih pomanjkljivosti, opis nove rešitve in opis skic, če obstajajo,
- patentni zahtevki ali zahtevke (2 izvoda), ki morajo biti napisani v enem stavku in opredeljujejo obseg in vsebino patentnega varstva,
- 2 izvoda povzetka - kratke vsebine bistva izuma,
- 2 izvoda skice ali skic, če je to potrebno,
- potrdilo o plačilu prijavnih pristojbin,
- v primeru če stranko zastopa patentni zastopnik, je potrebno tudi pooblastilo.

Sledi preizkus Urada RS, če je vse v skladu z Zakonom o industrijski lastnini in Pravilnikom o vsebini patentne prijave in o postopku z deljenimi patenti. Pomemben je podatek, da Urad RS ne preverja novosti, inventivnosti in industrijske uporabljivosti izuma.

Naslednji korak je, da Urad RS izda sklep o objavi patentne prijave in nato po izteku 18 mesecev od dneva prejema prijave oz. datuma prednostne pravice objavi in podeli patent. Podatki so objavljeni v Biltenu za industrijsko lastnino. Urad RS prav tako izda patentni dokument. Obstaja tudi možnost predčasne objave, in sicer Urad RS lahko opravi celoten postopek kar se da hitro, vendar ne prej kot v treh mesecih od vložitve prijave (URSIL 2013d).

Zakon o industrijski lastnini določa, da mora imetnik patenta najkasneje do izteka devetega leta trajanja patenta Uradu RS predložiti pisno dokazilo o tem, da patentirani izum ustreza vsem določenim zahtevam (izum je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljen) (1. odst. 91. člena ZIL-1).

Urad RS za intelektualno lastnino navaja podatek, da postopek patentiranja običajno traja od tri do štiri leta. Če ima izum kratko življenjsko dobo (izdelki se na visoko konkurenčnem trgu hitro menjavajo), se ga ne splača patentirati (URSIL 2013e).

2.2.9 Pristojbine

Vlada RS je izdala Uredbo o pristojbinah Urada RS za intelektualno lastnino, kjer je v 1. členu določila višino pristojbin.

Tabela 1: Tabela pristojbin (prijavna in vzdrževalne pristojbine)

	EUR
1. do 3. leto	110,00
4. leto	34,00
5. leto	42,00
6. leto	50,00
7. leto	60,00
8. leto	70,00
9. leto	80,00
10. leto	110,00
11. leto	154,00
12. leto	200,00
13. leto	234,00
14. leto	274,00
15. leto	310,00
16. leto	390,00
17. leto	510,00
18. leto	654,00
19. leto	870,00
20. leto	1.100,00

Vir podatkov: (URSIL 2013f).

V tabeli 1 je prikazano, da prijavna pristojbina vključuje vzdrževanje patenta za prva tri leta, nato sledi vsako leto svoja pristojbina, ki se nenehno zvišuje, vse do 20. leta, kolikor lahko traja patent.

Trajanje patenta je v Sloveniji razdeljeno na dva 10-letna obdobja. V prvem deset letnem obdobju se patent preveri le formalno (ne vsebinsko glede novosti, inventivnosti in industrijske uporabljivosti). Slovenski zakonodajalec je s tem, ko ni določil vsebinskega preizkusa prijave, omogočil prijaviteljem nižje stroške (URSIL 2013g, str. 2). Po 1. členu Uredbe o pristojbinah znašajo pristojbine za patent do dopolnjenega desetega leta 556,00 €. Zakon o industrijski lastnini določa, da mora imetnik patenta najkasneje do izteka devetega leta trajanja patenta Uradu RS predložiti pisno dokazilo o tem, da patentirani izum ustreza vsem določenim zahtevam (patentirani izum je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljiv). Imetnik mora plačati pristojbino za izdajo ugotovitvene odločbe (ZIL-1 in 2. odst. 91. člena). Imetnik lahko ob plačilu posebne pristojbine zahteva od Urada RS, da ta pridobi podatke pri ustreznem organu. Oboje znaša skupaj 1176,00 € (1. člen Uredbe o pristojbinah). V primeru, da imetnik tako ne ravna, mu preneha veljati patent z dnem, ko poteče deseto leto njegove veljavnosti (3. odst. 91. člena ZIL-1).

V kolikor se izumitelj odloči za patentnega zastopnika, se stroški patentiranja razumljivo povečajo. Zakon o industrijski lastnini ne določa, da je zastopnik obvezen, saj pravi, da lahko stranke v postopkih pred Uradom zastopa patentni zastopnik za dejavnosti pridobitve, vzdrževanja in drugih zahtev v zvezi s patentom po tem zakonu (1. odst. 131. člena ZIL-1). Izumitelj/prijavitelj lahko torej na ta način, da si zastopnika ne izbere, zniža stroške patentiranja. Vendar se pojavlja vprašanje, ali je izumitelj/prijavitelj dovolj dobro usposobljen za prijavo pridobitve patenta, da ne pride do napak (napake pred vložitvijo patentne prijave, napake ob vložitvi patentne prijave, napake pred podelitvijo patenta in napake po podelitvi patenta) (URSIL 2013g, str. 3). Pretehtati je potrebno, ali tvegati in se lotiti prijave sam oziroma potrošiti nekaj več denarja in zaupati znanju, spretnosti in presoji patentnega zastopnika, saj je podelitev patenta zapletena mešanica prava in tehnologije. Še posebej je potrebno biti večč priprave patentnih zahtevkov (URSIL 2013e).

Pri zastopanju tujih oseb zakon ZIL-1 določa, da morajo tuje pravne in fizične osebe, ki nimajo prebivališča ali dejanskega in resnega industrijskega ali gospodarskega podjetja v Republiki Sloveniji, uveljavljati patent v postopkih pred Uradom RS po zastopniku, razen če je drugače določeno z mednarodno pogodbo, ki obvezuje Republiko Slovenijo (1. odst. 129. člena ZIL-1). Ne glede na to določbo lahko tuja oseba brez zastopnika vloži prijavo in opravlja dejanja v zvezi z določitvijo datuma vložitve prijave, plača takso ali pristojbino v postopku pred Uradom RS, vloži prepis prve prijave za uveljavljanje prednostne pravice in sprejema pisanja Urada RS v zvezi s temi postopki (2. odst. 129. člena ZIL-1).

2.2.10 Pridobitev patenta v tujini

Pridobitev patenta v Republiki Sloveniji se zahteva z nacionalno prijavo, vloženo pri Uradu RS za intelektualno lastnino (1. odst. 3. člena ZIL-1).

Pridobitev pravic industrijske lastnine (patenta) v tujini se lahko zahteva na različne načine (URSIL 2013h):

- nacionalna pot: prijava za nacionalni patent se vloži v vsaki državi, v kateri se želi varstvo (lahko se vloži tudi pri slovenskem uradu – 4. odst. 3. člena ZIL-1),
- evropska pot: prijava za evropski patent (tu ne gre za patent skupnosti) se lahko vloži pri Uradu RS, ta jo posreduje Evropskemu patentnemu uradu (Zakon vsebuje določbe o evropski patentni prijavi in evropskem patentu od 24. člena do 31. člena ZIL-1),
- mednarodna pot (PCT): mednarodna prijava se lahko vloži pri Uradu RS, ta jo posreduje Svetovni organizaciji za intelektualno lastnino (v nadaljevanju WIPO) – lahko velja za več kot 140 držav članic (Zakon vsebuje določbe o patentni prijavi po PCT v 32. členu).

2.2.11 Število podeljenih nacionalnih patentov

V tem podpoglavju sledi grafični prikaz (tabela 2) vloženih patentnih prijav in podeljenih patentov v Sloveniji.

Tabela 2: Pregled števila patentov

Patenti	2008	2009	2010	2011	2012
Vložene nacionalne patentne prijave	327	399	468	481	388
Podeljeni patenti (klasični patent in patent s skrajšanim trajanjem)	242	259	261	318	379
Število podeljenih patentov s skrajšanim trajanjem	10	13	12	11	13

Vir podatkov: (URSIL 2013i, str. 18 in 21, URSIL 2013k, str.3 in URSIL 2013j).

V letu 2011 se je število vloženih nacionalnih prijav glede na 2010 povečalo za 3 %, za 20 % glede na leto 2009 in za 47 % glede na leto 2008. Urad RS meni, da je delni razlog za naraščanje v finančnih ukrepih države za spodbujanje inovativnosti, delni pa v dejavnostih Urada RS za ozaveščanje glede pomena varstva intelektualne lastnine (URSIL 2012, str. 4). Nato v letu 2012 sledi upad po številu vloženih nacionalnih prijav, in sicer za 19 % glede na leto 2011. Urad RS ocenjuje, da je razlog za upad predvsem v slabi gospodarski klimi v Sloveniji. Zmanjšalo se je tudi število izdanih ugotovitvenih odločb, kar kaže po mnenju Urada RS, da slovenski imetniki svoje patente premalo uspešno tržijo (URSIL 2013k, str. 4).

Leta 2008 je bilo v Sloveniji podeljenih 242 nacionalnih patentov. Nato je sledil porast podeljenih patentov, in sicer sprva manjši za približno 7 % v letih 2009 in 2010 ter večji za 31,4 % v letu 2011 in za 56,6 % v letu 2012.

2.3 Patent v Avstriji

V Avstriji je že januarja 1899 patentni urad (Patentamt) pričel z izvajanjem svojih dejavnosti, na podlagi zakona iz januarja 1897 (Gesetz vom 11. Jänner 1897, R.G.Bl.Nr. 30) (Weidinger 2008, str. 1). Trenutno sprejme avstrijski patentni urad (v nadaljevanju urad RA) na leto povprečno 3500 prijav izumov, ki jih obdelujejo preko 200 sodelavcev in sodelavk urada (Österreichisches Patentamt 2013a).

2.3.1 Pravni viri

Temeljna zakonodaja Republike Avstrije iz področja patenta je naslednja. Patent je urejen z zakonom Patentgesetz (v nadaljevanju PatG). Uporabni model je urejen z zakonom Gebrauchsmustergesetz (v nadaljevanju GMG). Pristojbine glede zaščite patenta so urejene v zakonu Patentamtsgebührengesetz (PAG). V Uredbi Patentamtsgebührenverordnung (PAGV) so urejene pristojbine patentnega urada. Dodatni varstveni certifikat je urejen v zakonu Schutzzertifikatsgesetz (SchZG). Pomembna je tudi Uredba predsednika Patentnega urada o vlaganju v Patentni urad in o patentnem postopku (Patentamtsverordnung – PAV).

2.3.2 Definicija patenta oziroma kriteriji patentibilnosti

Avstrijski Zakon o patentu pravi, da so patenti na podlagi prošnje podeljeni za izume na vseh tehnoloških področjih. Izumi morajo biti novi, ne očitni strokovnjaku na področju tehnike in industrijsko uporabljivi (1. odst.1 člena PatG). Izumi, ki izpolnjujejo vse pogoje, so lahko patentirani, tudi če se tičejo produkta, ki se sestoji iz biološkega materiala...(2. odst. 1. Člena PatG). Vse, kar je pred datumom prijave kjerkoli na svetu, na katerikoli način javnosti dostopno, je obseženo s stanjem tehnike in s tem ni več novo (Österreichisches Patentamt 2012, str. 2).

Za izume, ki se ne smejo patentirati, se štejejo: odkritja kot tudi znanstvene teorije in matematične metode, poslovne metode, pravila iger, rastlinske in živalske vrste, diagnostični, kirurški in terapevtski postopki na ljudeh in živalih, estetične kreacije/ustvarjanja, software in računalniški izumi, kot so npr. programi...(3. odst. 1. člena. PatG). Izumi, ki se nanašajo na programsko logiko (programe za naprave za obdelavo podatkov) se lahko zaščitijo preko uporabnega modela (2. odst. 1. člena. GMG). 2. člen zakona določa izjeme patentibilnosti, in sicer se patenti ne podelijo za izume, ki so v nasprotju z javnim redom in moralo, kot so procesi kloniranja človeškega bitja, procesi spreminjanja zarodka, uporaba človeškega zarodka, proces spreminjanja genetske identitete živali, ki trpijo brez pomembne medicinske koristi ljudem ali živalim in metode za zdravljenje človeškega ali živalskega telesa pri operacijah, diagnostičnih metodah na človeškem ali živalskem telesu. Patenti ne smejo biti podeljeni za rastlinske in živalske sorte... (2. člen PatG)

Zakon v 3. členu določa enega izmed pogojev, novost. Izum velja za novega, če ne sodi v stanje tehnike. V istem členu zakon določi tudi termin „stanje tehnike“. Stanje tehnike vsebuje vse, kar je bilo dostopno javnosti pred datumom vložitve patentne prijave, pisno ali ustno opisano, preko uporabe ali na drug način (1. odst. 3. člena PatG). Za stanje tehnike velja tudi vsebina pred datumom prijave, kot so patentne prijave na podlagi te avstrijske zvezne zakonodaje, prijave uporabnega modela na podlagi Zakona o uporabnem modelu (BGB1), mednarodne prijave, prijave evropskega patenta v originalni vloženi verziji... (1. in 2. odst. 3 člena PatG).

Izume zaposlenih obravnavajo člani od 6 do 19 v Zakonu o patentu (PatG).

Tudi avstrijski patentni sistem temelji na izključnih pravicah, in sicer teritorialni, časovni in na izključenosti tretjih, da bi izum oz. predmete izuma uporabljali...(Österreichisches Patentamt 2012, str. 2).

2.3.3 Vrste patenta

Avstrijski pravni sistem ima poseben zakon za uporabni model (GMG) in ga ne šteje med patente. Avstrijski pravni sistem pa ureja poleg klasičnega tudi dopolnilni patent (2. odst. 28. člena. PatG). Dodatni varstveni certifikat je ustvarjen za patente na področju farmacije (Österreichisches Patentamt 2013b) in v avstrijskem Zakonu o patentu ni urejen. Zakonodajalec se je odločil za ureditev v posebnem zakonu, Schutzzertifikatsgesetz (SchZG).

Republika Avstrija je sprejela zakon, ki se nanaša zgolj na uporabni model ali po nemško Gebrauchsmuster. Zakon o uporabnem modelu se imenuje Gebrauchsmustergesetz (GMG) in vsebuje osnovne določbe (izjeme, novost, učinek, čas zaščite, postopek vložitve prijave...), določbe o registru, pristojnostih patentnega urada, določbe o prekršitvi uporabnega modela itd. Uporabni modeli so lahko podeljeni za izume na vseh področjih tehnologije, vendar morajo biti novi, temeljiti na iznajdljivi ravni (originalno auf einem erfinderischen Schritt beruhen) in industrijsko uporabljivi (1. člen Gebrauchsmustergesetz). Uporabni model ustreza patentu, vendar urad RA ne preizkuša novosti in inventivnosti/iznajdljivosti, zato vsebuje tveganje: vsaka brezhlebna prijava bo registrirana, tudi če ni izum nov oz. inventiven (Österreichisches Patentamt 2012, str. 2). Uporabni model je lahko za izumitelje bolj zanimiv zaradi nižjih stroškov, zaradi možnosti zaščite določenih programov in zaradi šestmesečnega odloga novosti. Nadaljnji kriterij pri odločitvi izumitelja/prijavitelja je tudi trajanje uporabnega modela, ki je največ deset let (Österreichisches Patentamt 2012, str. 2). Če se izum razkrije (npr. v strokovni reviji) in se to razkritje ni zgodilo pred več kot šestimi meseci, se lahko prijavi uporabni model (4. odst. 3. člena GMG). Med postopkom prijave je možno spremeniti prijavo iz patenta v uporabni model, spremenjeno prijavo ponovno spremeniti pa je nedopustno (92b. člen PatG in 21. člen GMG).

Bistvene razlike med patentom in uporabnim modelom:

- krajši čas veljavnosti zaščite (10 let),
- nižji stroški,
- odlog novosti (če se izum razkrije in se to razkritje ni zgodilo pred več kot 6 meseci, se lahko prijavi uporabni model),
- zaščiti tudi določene programe (Österreichisches Patentamt 2012, str. 5).

Postopek pri uporabnem modelu: Pri prijavi uporabnega modela urad preizkusi zakonitost podlage in raziskovanje stanja tehnike. Vendarle pa se ne preizkusi, ali je izum nov in ali obstaja inventiven korak. Približno šest mesecev po prijavi izumitelj prejme poročilo o stanju tehnike (18. člen GMG). Povprečno 11 mesecev preteče do registracije uporabnega modela. Ob dodatku plačila se lahko registracijo tudi pospeši. (19. člen GMG).

2.3.4 Pravice, ki izhajajo iz patenta in njegovo učinkovanje

Patent upraviči lastnika patenta, da izključi druge od industrijske proizvodnje predmeta izuma, dajanja predmeta izuma na trg, ponujanja za prodajo, uporabljanja, izvažanja ali posestvovanja za druge namene. Učinkovanje patenta se ne razširi na študije in poizkuse, vse dokler se ne pridobi dovoljenja (1. odst. 22. člena PatG). Če je bil patent podeljen za postopek, le ta učinkuje na produkte, direktno pridobljene iz postopka (2. odst. 22. člena PatG). Patent nima učinka zoper osebe, katere že v času vložitve prijave v dobri veri uporabljajo izum v Avstriji (predhodni uporabnik). Ta oseba je upravičena uporabljati oz. izkoriščati izum za potrebe svojega podjetja. Pravica je lahko podedovana ali prodana samo v povezavi s podjetjem. Taka pravica je lahko tudi vpisana v patentni register (1. odst. 23. člena PatG). Zakon o patentu vsebuje še podrobnejše določbe glede učinkovanja patenta (od 22. do 26. člena PatG). Patent ne

odvezuje lastnika patenta upoštevanja pravnih pravil (30. člen PatG). Privatna uporaba zaščitene predmeta je dovoljena (Österreichisches Patentamt 2012, str. 2).

2.3.5 Trajanje pateta

Klasičen patent, opisan v avstrijskem zakonu, traja 20 let od datuma vložitve prijave (1. odst. 28. člena PatG). Dopolnilni patent je glede trajanja urejen v 2. odst. 28. člena PatG. Trajanje uporabnega modela se začne na dan uradne objave uporabnega modela in se njegovo učinkovanje konča po 10 letih (6. člen MGM).

2.3.6 Kršenje patentne pravice

Če je patent ali uporabni model kršen, lahko imetnik na sodišču – gospodarski oddelek toži za opustitev kršenja, uničenje predmetov kršitve ali uničenje za proizvodnjo potrebnega orodja in sredstev, objava sodbe, odškodnino, izročitev dobička (Österreichisches Patentamt 2012, str. 5).

2.3.7 Postopek podelitve patenta

Prijavo patenta lahko vloži le izumitelj ali njegov pravni naslednik (1. odst. 4 člena PatG). Za prijavo se uporabi formular PA oz. GM (4. člen PAV). Prijava vključuje formular, opis, povzetek, patentne zahteve, skice, če je to možno (za bolj natančno glej 89. člen PatG).

Po prijavi izuma za zaščito patenta urad preveri prijavo pa tudi izum (formalni in stvarni preizkus). Urad preveri, ali je izum nov in inventiven. Prijavitelj prejme pisni rezultat preizkusa. Če se zgodi napaka oz. kakšna pomanjkljivost in se ta ne odpravi oz. dopolni ali pa je izum nepatentibilen, potem mora urad prijavo zavrniti oz. zavreči (99. člen PatG). Po 18. mesecih od datuma prijave urad RA prijavo objavi. V tem času prijavitelj uživa začasno zaščito (101. člen PatG). Tretji lahko sporoči uradu RA svoj pomislek oziroma pripombo na objavo patentne prijave. Urad posreduje prijavitelju, da ta lahko izrazi svoje stališče (člen. 101B PatG). Podelitev patenta sledi po pravnomočnosti odločbe o podelitvi. Zaščita patenta začne učinkovati z podelitvijo patenta in njegovi objavi v patentnem listu (Patentblatt). Urad RA izstavi patentno listino (101c člen. PatG). Patent je podeljen (1. odst. 1. člena PatG), medtem ko je uporabni model registriran (22. člen. GMG).

Takoj po prijavi lahko stopi prijavitelj v kontakt s poslovnimi partnerji, vendar tako, da z njimi sklene pogodbo o nerazkrivanju informacij (Geheimhaltungsvereinbarung). Po objavi patentne prijave (18 mesecev po dnevu prijave) prijavitelj uživa začasno zaščito (Österreichisches Patentamt 2012, str. 4). Tretji imajo možnost, podeljen patent izpodbijati, in sicer v štirih mesecih od dneva objave v patentnem listu (Patentblatt) lahko vsaka oseba zoper podelitev patenta pisno vloži pritožbo (102. člen PatG).

2.3.8 Pristojbine

Stroški nacionalne patentne prijave vključno z izdajo, objavo in pristojbinami znašajo najmanj 530,00 €. Enaki stroški za uporabni model znašajo manj, 330,00 €. Ena prijava

vsebuje 10 zahtev, dodatno plača prijavitelj 100,00 € za vsakokratnih 10 nadaljnjih zahtev. Za vzdrževanje patenta je potrebno plačevati od šestega leta letno pristojbino, ki se vsako leto do dvajsetega dviga in znaša od 100,00 € do 1700,00 €. Za uporabni model je potrebno plačevati od četrtega leta naprej, vsako leto se pristojbina zvišuje, in sicer od 50,00 € do 450,00 € v zadnjem desetem letu. Prijavitelji imajo tudi alternativo plačati po znižani ceni pavšalnega zneska (360,00 € do šestega leta in 1350,00 € do konca veljavnosti). Na predlog in ob predložitvi ustreznih dokazov je možno različne pristojbine (objava, preiskovanje...) oz. eno od njih odložiti do poteka plačilnega roka za šesto leto zaščite patenta (Österreichisches Patentamt 2012, str. 3). Pregled stroškov vzdrževanja patenta je prikazan v tabeli 3.

Tudi zastopnik lahko prinese dodatne stroške. 4. odst. 21. člena PatG določa, da vsi, ki nimajo prebivališča ali sedeža v Avstriji lahko zahtevajo pravice pred patentnim uradom in drugimi institucijami samo, če so zastopani preko zastopnika.

Tabela 3: Letne pristojbine za nacionalni patent

	EUR	EUR + dodatek 20%
3. leto	0,00	0,00
4. leto	0,00	0,00
5. leto	0,00	0,00
6. leto	100,00	120,00
7. leto	200,00	240,00
8. leto	300,00	360,00
9. leto	400,00	480,00
10. leto	500,00	600,00
11. leto	600,00	720,00
12. leto	700,00	840,00
13. leto	800,00	960,00
14. leto	900,00	1080,00
15. leto	1000,00	1200,00
16. leto	1100,00	1320,00
17. leto	1200,00	1440,00
18. leto	1300,00	1560,00
19. leto	1500,00	1800,00
20. leto	1700,00	2040,00

Vir podatkov: (Österreichisches Patentamt, 2013c, str. 3).

V kolikor prijavitelj ne plača letne pristojbine vzdrževanja patenta do največ treh mesecev po zapadlosti plačila, še ne bo primoran plačati 20 % dodatka. V kolikor bo plačal v 3 do 12 mesecih po zapadlosti plačila letne pristojbine, bo moral plačati omenjeni dodatek v višini 20 %. V kolikor je ta podaljšan rok zamujen, se patent izbriše (Österreichisches Patentamt 2013c, str. 3).

Tabela 4: Letne pristojbine za uporabni model

	EUR	EUR + dodatek 20 %
2. leto	0,00	0,00
3. leto	0,00	0,00
4. leto	50,00	0,00
5. leto	100,00	120,00
6. leto	250,00	300,00
7. leto	300,00	360,00
8. leto	350,00	420,00
9. leto	400,00	480,00
10. leto	450,00	540,00
Pavšal	EUR	EUR + dodatek 20 %
4. do 6. leto	360,00	0,00
7. do 10. leto	1.350,00	1.620,00

Vir podatkov: (Österreichisches Patentamt, 2013c, str. 4).

Letne pristojbine vzdrževanja uporabnega modela se lahko plačajo 3 mesece pred zapadlostjo in do 6 mesecev po zapadlosti plačila. V kolikor je pristojbina plačana po zapadlosti plačila, je potrebno plačati tudi dodatek v višini 20 %. V kolikor se letne pristojbine ne plačujejo v skladu z roki plačila, se uporabni model izbriše (Österreichisches Patentamt 2013c, str. 4).

2.3.9 Pridobitev patenta v tujini

Če predmet izuma nima zgolj enega trga v Avstriji, je dobro zaščititi izum s patentom tudi mednarodno. Seveda svetovni patent ne obstaja. V vsaki državi je potrebno izum zaščititi, kar pa je zamuden postopek, ker so predpisi po državah različni. Obstajajo možnosti zaščite z eno in edino prijavo in obenem doseči zaščito v več državah:

- evropski patent – zaščita v več kot 35 evropskih državah,
- mednarodni patent - po mednarodni pogodbi PCT je možno z enim prijavnim postopkom izpeljati zaščito patenta v več kot 140 državah.

V obeh primerih lahko izum prijavimo bodisi neposredno pri uradu RA ali Evropskemu patentnemu uradu ali WIPO bodisi prijavimo najprej nacionalni patent in potem nadalje mednarodnega (Österreichisches Patentamt 2012, str. 6, 7).

2.3.10 Statistika patentov

V tabeli 5 so podani statistični podatki o številu prijav in številu podeljenih patentov ter uporabnih modelov v Avstriji. Število prijav se je v letu 2011 glede na leto 2008 znižalo za približno 8 % pri patentih in 6 % pri uporabnih modelih. Prav tako se je v letu 2011 glede na leto 2008 znižalo število podeljenih patentov, in sicer za približno 8 %. Za kar 18 % pa se je v letu 2011 znižalo število podeljenih uporabnih modelov glede na leto 2008.

Tabela 5: Pregled števila patentov

	2008	2009	2010	2011
Vložene nacionalne patentne prijave	2627	2557	2675	2430
Podeljeni patenti (nacionalni)	1301	1102	1130	1198
Vložene prijave nacionalnih uporabnih modelov	861	928	885	812
Podeljeni uporabni modeli (nacionalni)	740	590	659	606

Vir podatkov: (Österreichisches Patentamt, 2013d).

2.4 Patent na Hrvaškem

V samostojni Hrvaški je bil leta 1991 ustanovljen Državni zavod za intelektualno lastnino (v nadaljevanju DZIV), sicer pa je Hrvaška imela že v okviru Avstro-ogrske monarhije vzpostavljen sistem zaščite intelektualne lastnine (Katulić 2006, str. 57). Hrvaška ima torej dolgo tradicijo sistema intelektualne lastnine. Kot del svetovnega gospodarstva ima pravno zaščito intelektualne lastnine in s tem tudi patenta urejeno v skladu z mednarodnimi standardi iz tega področja. Republika Hrvaška je v kratkem roku v okviru intelektualne lastnine izvršila usklajevanje z evropskim pravnim redom (DZIV 2011a).

V tem poglavju bomo na kratko predstavili zakonodajo na področju patentov in predstavilo poglobitve značilnosti ureditve na Hrvaškem.

2.4.1 Pravni viri

Poglobitni nacionalni pravni akt v Republiki Hrvaški je Zakon o patentu (v nadaljevanju tudi ZP) in podzakonski akt Pravilnik o patentu. Zakon o patentu ureja sistem zaščite izuma s patentom in konsenzualnim patentom (1. člen. ZP). Pravilnik o patentu ureja določena vprašanja, vsebovana v Zakonu o patentu, v zvezi z postopki, ki se vodijo pred DZIV (1. člen Pravilnika o patentu).

Pravni akti, ki se nanašajo na zaupne izume, so Zakon o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme in Uredba o kriterijima za određivanje izuma povjerljivim i načinu priznavanja patenta za takve izume.

Splošni predpisi so Zakon o zastupanju u području prava industrijskog vlasništva in Zakon o upravnim pristojbama u području prava intelektualnog vlasništva.

Podzakonska akta sta Pravilnik o stručnim ispitima za ovlaštene zastupnike u području prava industrijskog vlasništva in Uredba o naknadama za posebne troškove i troškove za pružanje informacijskih usluga Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo.

2.4.2 Definicija patenta oziroma kriteriji patentibilnosti

Patent je izključna pravica, ki štiti nosilca patenta pri gospodarskem izkoriščanju izuma (2. člen ZP). „Zaščita patenta predstavlja učinkovito poslovno sredstvo, ki njegovim lastnikom omogoča vrnitev vloženih sredstev v raziskovanje in razvoj novih proizvodov in tehnologij, skozi monopol uporabe zaščitene tehnične rešitve med trajanjem patentne zaščite“ (DZIV 2011b). DZIV vodi upravni postopek priznanja patenta in konsenzualnega patenta (15. člen ZP). Tudi v hrvaškem pravnem redu velja teritorialno načelo, in sicer patent velja samo na teritoriju tiste države, v kateri je priznan (DZIV 2011c). Zakon ureja v 5. do 11. členu predmet zaščite patenta in pravi, da se patent prizna za vsak izum iz kateregakoli področja tehnike, ki je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljiv (1 odst. 5. člen ZP).

Tudi v hrvaški zakonodaji je podana definicija izuma, ki se lahko patentira, v negativnem smislu, in sicer za izum v smislu 1. odst. 5 člena se ne štejejo odkritja, znanstvene teorije in matematične metode, estetske stvaritve, pravila, navodila in metode za izvajanje umskih aktivnosti, prikazovanje informacij, računalniški programi (6. odst. 5 člena ZP). Iz zaščite patenta so izvzeti izumi, ki se nanašajo na živalske in rastlinske vrste, človeško telo in izumi, ki se nanašajo na diagnostične ali kirurške postopke... (6. člen ZP). Za patentibilne izume se ne smatrajo izumi, katerih komercialno izkoriščanje bi bilo v nasprotju z moralo ali javnim redom kot postopki kloniranja človeških bitij, uporaba človeških zarodkov v industrijske ali komercialne namene ipd. (7. člen ZP).

Zakon prav tako podrobneje določa vse tri pogoje patentibilnosti. V 8. členu določa pogoj novosti, in sicer, da je izum nov, če ni vsebovan v stanju tehnike. Stanje tehnike je definirano kot vse, kar je narejeno in dostopno javnosti na svetu, na pisni ali ustni način, z uporabo ali na katerikoli drugi način pred datumom vložitve prijave patenta (1. in 2. odst. 8 člena ZP). Nov pomeni, da ne sme biti prikazan javnosti na katerikoli način, kjerkoli v svetu (DZIV 2011č). Izum se smatra za novega, če je bil največ 6 mesecev pred datumom vložitve prijave patenta obsežen s stanjem tehnike kot posledico očitne zlorabe prijavitelja prijave patenta ali njegovega pravnega prednika ali izpostavljanje na uradni razstavi (9. člen ZP). Tudi inventivna raven je definirana, in sicer v 10. členu, ki pravi da ima izum inventivno raven, če za strokovnjaka iz določenega področja na očitni način ne izhaja iz stanja tehnike (10. člen ZP). Izum je industrijsko uporabljiv, če se njegov predmet lahko proizvede ali uporabi v katerikoli vrsti industrije, vključno s kmetijstvom (11. člen ZP). Gre za to, da je resnično praktično in ne zgolj teoretsko uporaben (DZIV 2011č).

2.4.3 Vrste patenta

Klasični patent je bil že opredeljen, medtem ko hrvaški patentni pravni sistem določa še konsenzualni patent. Bistvo te vrste patenta je, da se prizna brez popolnega preverjanja, to pomeni na temelju sporazuma oz. konsenza javnosti, v kolikor proti

njemu ni ugovora zainteresirane strani. Tak patent lahko traja največ 10 let, postopek je hitrejši, enostavnejši in cenejši. Pomemben je podatek, da konsenzualni patent omogoča zaščito le toliko časa, dokler temu nekdo ne nasprotuje. V celotnem obdobju 10 let lahko katerakoli zainteresirana oseba začne postopek popolnega preverjanja, v katerem se ugotovi, ali izum izpolnjuje pogoje za zaščito s patentom (DZIV 2011d).

Hrvaška zakonodaja pozna tudi patentiranje zaupnega izuma, ki je urejen v Zakonu o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme.

2.4.4 Pravice, ki izhajajo iz patenta in njegovo učinkovanje

Patent ima lastnost izključnosti, kar pomeni, da je nosilec patenta upravičen do izkoriščanja zaščenega izuma (1. odst. 58. člen ZP). Brez dovoljenja imetnika patenta je vsaki drugi osebi prepovedano: izdelovati, dati na razpolago za prodajo, prodajati, uporabljati, izvoziti ali uvoziti in shranjevati v ta namen proizvod, ki je izdelan po izumu, uporabljati postopek, ki je predmet izuma ali nuditi njegovo uporabo in dati na razpolago za prodajo, prodajati, uporabljati, izvoziti ali uvoziti in shranjevati v ta namen proizvod, ki je direktno pridobljen s postopkom, ki je predmet izuma (2. odst. 58. člen ZP). Pravica izključnosti nosilca patenta se ne nanaša na dejavnosti, pri katerih se izum izkorišča v osebne in ne komercialne namene, na dejavnosti, ki se prevzemajo zaradi raziskovanja in razvoja ter poskusa, ki se nanaša na predmet zaščenega izuma; prav tako se ta pravica ne nanaša na neposredno in posamezno pripravo zdravila v lekarni na temelju posameznega recepta zdravila in na postopke, ki se nanašajo na tako pripravljeno zdravilo (63. člen ZP). Nosilec patenta se lahko odreče patentu v celoti ali delno s pisno, overjeno izjavo (1. odst. 76. člen ZP).

2.4.5 Trajanje patenta

Patent traja dvajset let od datuma vložitve prijave (1. odst. 70. člen ZP). Konsenzualni patent traja deset let od datuma vložitve prijave patenta (2. odst. 70. člen ZP).

2.4.6 Kršenje patentne pravice

Kadar so pravice intelektualne lastnine (patenta) kršene s strani neke fizične ali pravne osebe, se z izvajanjem prava intelektualne lastnine zagotavlja zaščito pravic in interesov lastnika patenta z zakonsko določenim postopkom. Pravice intelektualne lastnine in s tem patenta so po naravi absolutne, kar pomeni, da imajo nosilci izključno pravico koriščenja izuma. Vsaka druga oseba, ki želi koristiti ta izum, mora dobiti licenco – odobritev lastnika patenta. Če dovoljenja ne pridobi, je taka uporaba/koriščenje nepooblaščen in predstavlja kršitev pravice (DZIV 2013a, str. 1). Za izvedbo postopka zaradi kršitve zaščenih pravic so pristojni naslednji državni organi (DZIV, Državni inšpektorat, Ministrstvo za finance – Carinska uprava, Ministrstvo za notranje zadeve, državno tožilstvo in pristojna sodišča). Postopki za zaščito prava intelektualne lastnine so: upravni postopek in upravni spor, pravdni postopek, kazenski postopek, prekrškovni postopek, carinski ukrepi (DZIV 2013a, str. 3). Zakon o patentu določa v razdelku Zaščita pravice v primeru kršitve (95. - 98. člen ZP) zahteve, ki jih vloži oseba, ki je pooblaščen zahtevati zaščito pravice in druge določbe, ki se nanašajo na to temo. Nekaj možnih

zahtev sledi v nadaljevanju: zahteva za prenehanje kršitve, zahteva za odvzem in uničenje predmeta, zahteva za odškodnino (nadomestilo škode) in neupravičeno obogatitev, zahteva za objavo sodbe itd. (95a. – 95k. člen ZP). Zakon določa tudi začasne ukrepe zaradi kršitve patenta, kot so odstranitev blaga s trga zaradi kršitve patentne pravice itd. (95j. člen ZP) in začasne ukrepe za zavarovanje dokazov (95k. člen ZP).

2.4.7 Postopek podelitve patenta

Patent lahko prijavi izumitelj, več izumiteljev (v kolikor so s skupnim delom ustvarili izum) ali pravni naslednik (DZIV 2011e). Pravico pridobiti patent ima izumitelj ali njegov pravni naslednik (12. člen ZP). Izumitelj je oseba, ki je napravila izum z ustvarjalnim delom in njegova pravica do patenta ni prenosljiva (1. in 3. odst. 13. člena ZP). Prijava patenta mora vsebovati naslednje sestavine: zahtevo za priznanje patenta (obrazec P-1), opis izuma, eno ali več zahtev za zaščito izuma (patentne zahteve), risbe, ki se nanašajo na opis izuma (če je to glede na naravo patenta možno) in povzetek izuma (1. odst. 20. člena ZP). Podrobnosti o elementih prijave določa Pravilnik o patentu. V primeru, ko sta enak izum neodvisno eden od drugega ustvarila dva ali več izumiteljev, ima prednost tisti prijavitelj, ki je prvi predlagal zaščito patenta (22. člen ZP). Zakon podrobneje določa postopek od prejema do objave prijave patenta (29. - 34. člen ZP), o objavi prijave patenta (35. člen ZP), od objave prijave patenta do priznanja patenta (36. - 54. člen ZP).

Postopek se deli v dve osnovni fazi, preizkušanje vsebine prijave do objave prijave v uradnem glasilu DZIV in preizkušanje po objavi. Postopek se začne s predložitvijo prijave, sledi formalno preizkušanje in objava prijave v uradnem glasilu DZIV. Ko je prijava objavljena, postane dostopna javnosti. Po objavi se postopek nadaljuje le pod pogojem, da prijavitelj vloži eno od zahtev za preverjanje pogojev za priznanje patenta. Plačati je potrebno tudi vse stroške (pristojbine). Po vložitvi ene od zahtev za preizkušanje, DZIV nadaljuje postopek preizkušanja vsebine patentne prijave (DZIV 2013b). Lahko se vloži zahtevo za izvedbo postopka popolnega preizkušanja prijave patenta (novost, inventivna raven in industrijska uporabljivost) ali zahtevo za priznanje patenta brez popolnega preizkušanja – konsenzualni patent (DZIV 2012a). Sledi nadaljevanje postopka s preizkušanjem vseh omenjenih pogojev, odločba o priznanju patenta, vpis v Register patenta in na zahtevo izdaja listine o patentu in patentni spis (DZIV 2012b).

Sledi vprašanje, koliko časa traja povprečno postopek podelitve patenta. Postopek začne teči z vložitvijo prijave patenta, v naslednjih mesecih od datuma vložitve prijave teče zakonsko obdobje osemnajstih mesecev, v katerih se tehnična vsebina drži v tajnosti. V tem obdobju se preskusi formalni del patentne prijave, sledijo izpolnitve zakonsko določenih pogojev, če prijava ni bila popolna in nato objava v hrvaškem glasilu intelektualne lastnine. Po objavi se nadaljuje postopek s tem, da se prijavitelj odloči za popolno preveritev že omenjenih pogojev ali za nepopolno preveritev (konsenzualni patent). DZIV omenja, da se lahko postopek vleče tudi več let. Zaščita seveda velja od datuma vložitve prijave patenta (DZIV 2014a).

2.4.8 Pristojbine

Za pridobivanje in vzdrževanja patenta na Hrvaškem se plačujejo upravne pristojbine in nadomestila stroškov upravnega postopka (določene v Zakonu o upravnih pristojbinah in v Uredbi o nadomestilu za posebne stroške in stroške za opravljanje informacijskih uslug Državnega zavoda Republike Hrvaške za intelektualno lastnino – Zakon o upravnih pristojbama in Uredba o naknadama za posebne troškove i troškove za pružanje informacijskih uslug Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo). Stroške se plačuje različno, in sicer tisti prijavitelji, ki so hkrati tudi izumitelji, plačujejo polovico manj. Če je prijava posredovana v elektronski obliki, je v nekaterih primerih prav tako dodeljen 50 % popust (DZIV 2014b).

V nadaljevanju sledijo bistveni stroški pridobitve in vzdrževanja postopka (DZIV 2014b).

Tabela 6: Stroški za zahtevo priznanja patenta vključujoč objavo v uradnem glasilu in prvi dve leti vzdrževanja patenta (preračunano iz kun v EUR po tečaju z dne 21.2.2014)

Vrsta	Prijavitelj – ni izumitelj (EUR)	Prijavitelj – izumitelj (EUR)
Upravna pristojbina	13,00	6,50
Nadomestilo stroškov	156,50	78,00
Prijava v elektronski obliki	-50%	-50%

Vir podatkov: (DZIV 2014b).

Kot je razvidno iz tabele, je potrebno plačati upravno pristojbino in stroške, ki so nastale zavodu (DZIV) pri opravljanju svoje funkcije. Stroški za zahtevo priznanja patenta in pristojbina vzdrževanja patenta znaša brez popustov 1300,00 kn, kar znaša preračunano po tečaju z dne 21.2.2014 169,50 €.

V tabeli 7 je prikazana razpredelnica stroškov vzdrževanja patenta. Stroški vzdrževanja patenta znašajo na leto od 41,73 € do 899,78 €. Če se stroški plačajo v dodatnem 6-mesečnem roku, se podvojijo (DZIV 2014b).

Tabela 7: Ohranjanje patenta in konsenzualnega patenta v veljavnosti (preračunano iz kun v EUR po tečaju z dne 21.2.2014)

Vrsta – nadomestilo stroškov	Prijavitelj – ni izumitelj (EUR)	Prijavitelj – izumitelj (EUR)
3. leto	41,73	20,86
4. leto	46,95	23,47
5. leto	54,77	27,38
6. leto	65,20	32,60
7. leto	80,85	40,43
8. leto	96,50	48,25
9. leto	119,97	59,99
10. leto	156,48	78,24
11. leto	221,69	110,84
12. leto	234,73	117,36
13. leto	260,81	130,40
14. leto	273,85	136,92
15. leto	299,93	149,96
16. leto	378,17	189,09
17. leto	456,41	228,21
18. leto	599,86	299,93
19. leto	756,34	378,17
20. leto	899,78	449,89

Vir podatkov: (DZIV 2014b)

Prijava in kasneje izkoriščanje patenta je iz več vidikov zelo zapleten postopek, tako iz tehničnega, pravnega in poslovnega vidika. Neizkušena oseba lahko izpusti kakšno važno podrobnost in tako ne uspe ustvariti zaščite svojega izuma v željenem obsegu. Zato pravijo, da je modro razmisliti o pomoči strokovnjaka, registriranega zastopnika in bo tako tveganje manjše. Pomembno je vedeti, da strokovnjak ne more za izumitelja sestaviti prijavo niti voditi postopek na njegovo ime (DZIV 2011f). Medtem ko je izbor patentnega zastopnika svobodna izbira izumitelja/prijavitelja pa za pravno ali fizično osebo, ki nima sedeža oz. prebivališča velja, da je zastopnik obvezen. Ne glede na to določbo lahko taka stranka brez zastopnika opravi naslednja ravnanja: vložitev prijave, druga dela v zvezi z določanjem datuma vložitve prijave, plačilo pristojbin itd. (2. odst. 4. člena).

2.4.9 Pridobitev patenta v tujini

Patent velja le tam, kjer je to pravo veljavno/priznано, kar ustreza teritorialnemu principu. Če želi izumitelj prijaviti patent v drugih državah, ga lahko prijavi v vsaki državi posebej ali pa z regionalno ali mednarodno prijavo. Če se želi pridobiti patent v več kot 3 oz. 4 državah, je najbolje koristiti regionalno ali mednarodno prijavo zaradi visokih stroškov (DZIV 2011g). Zakon o Patentu vsebuje določbe o Evropskem patentu v členu od 108a do 108o in o Mednarodni prijavi po Pogodbi o sodelovanju na področju patenta v členih od 109 do 111.

2.4.10 Statistika patentov

V tabeli 8 so podani statistični podatki o številu prijav na Hrvaškem, o številu podeljenih patentov in o številu veljavnih patentov na Hrvaškem.

Tabela 8: Pregled števila patentov

	2008	2009	2010	2011	2012
Vložene nacionalne patentne prijave	348	266	264	241	237
Podeljeni patenti (nacionalni)	251	268	221	271	245

Vir podatkov: (DZIV 2013c, str. 26 in 30)

Ugotovimo lahko, da število prijav na Hrvaškem (brez mednarodnih prijav - PCT) od leta 2008 naprej pada, in sicer lahko v letu 2012 zabeležimo približno 32 % padec od leta 2008. Število podeljenih patentov po nacionalnem postopku po letih od 2008 do 2012 niha, vendar razen v letu 2010, kjer se število podeljenih patentov nekoliko zniža, ne moremo govoriti o izrazitem padcu števila podeljenih patentov.

Od vseh patentov, ki so veljavni na Hrvaškem v letih 2008 - 2012 je konsenzualnih patentov v povprečju 14,57 %.

2.5 Primerjava značilnosti po državah

Nacionalni sistem varstva patenta je že dolgo časa premajhen okvir za potrebe sodobnega tržnega gospodarstva, zato se je že v 19. stoletju na nek način začelo urejanje tega področja, in sicer s sprejetjem Pariške konvencije in ostalih mednarodnih dokumentov kot sta npr. Pogodba o sodelovanju na področju patentov in Evropska patentna konvencija. Zaradi obsežnega urejanja na mednarodnem področju je patentno pravo v okviru Evrope že precej harmonizirano. Vendar kljub obsežni harmonizaciji nacionalne zakonodaje evropskih držav niso poenotene (Zirnstein 2007, str. 16, 17). Pariška konvencija, s katero upravlja WIPO, je močno vplivala na nacionalne zakonodaje (Zirnstein 2007, povzeto po Kocbek 1993, str. 35) in je obenem tudi precej harmonizirala patentno pravo v Evropi, saj so podpisnice Pariške konvencije vse evropske države (Zirnstein 2007, povzeto po Tritton 1996, str. 35). Podpisnice so tako tudi Slovenija, Avstrija in Hrvaška (WIPO 2014).

Na splošno so si nacionalni zakonodajni sistemi pridobitve varstva patenta precej podobni glede pogojev patentibilnosti, razlikujejo pa se pri postopku pridobitve varstva patenta, glede pristojbin vzdrževanja itd. (Zirnstein 2007, str. 105).

Naloga se osredotoča le na določene vidike področja zaščite patenta. Tako bo v nadaljevanju prikazan le del poglobitvenih razlik v nacionalni ureditvi patentne zaščite držav Slovenije, Hrvaške in Avstrije. Kot že napisano na začetku poglavja, so si izbrane nacionalne zakonodaje zaradi obsežnega urejanja na mednarodnem področju precej podobne, vendar z nekaterimi vidnimi razlikami.

2.5.1 Nacionalni pravni viri

Splošno načelo mednarodnega prava industrijske lastnine določa, da so najpomembnejše kategorije pravic industrijske lastnine zbrane in določene v enem zakonu. Ureditev večine pravic industrijske lastnine v enem zakonu omogoča racionalizacijo in boljšo preglednost. Nekatero evropske in svetovne države imajo posebej zakone za patente in druge posebej zakone za znake razlikovanja (vzorci, modeli...) (Puharič, Juren 2003, str. 22, 32).

Bistvena razlika med obravnavanimi državami glede pravnih virov je ravno ta, da se je slovenski zakonodajalec odločil za en zakon, ki bo urejal industrijsko lastnino (pravice industrijske lastnine, ki so po tem zakonu urejene so patent, dodatni varstveni certifikat, model, znamka in geografska označba (2. odst. 1. člena ZIL-1)). Medtem ko sta se hrvaški in avstrijski zakonodajalec odločila za zakon, ki ureja le patent, avstrijska zakonodaja vsebuje še zakon o uporabnem modelu (Gebrauchsmustergesetz) a z razliko od hrvaškega zakona o patentu, ki vsebuje poleg določb o patentu tudi določbe o konsenzualnem patentu.

Urejanje pravnega statusa intelektualne lastnine, ustvarjene v delovnem razmerju, so zakonodajalci po svetu/Evropi uredili na različne načine. Na mednarodnem področju, kot tudi v EU do danes ni enotne ureditve (Matanovac Vučković et. al. 2011, str. 76). Pri obravnavanih državah je opazna razlika glede ureditve področja izumov iz delovnega razmerja. Slovenija ima za to področje poseben zakon, in sicer Zakon o izumih iz delovnega razmerja. Avstrijski Zakon o patentu vsebuje obsežno poglavje (6. do 19. člen PatG), ki se nanaša na to področje, z naslovom Izumi delojemalcev. Hrvaški zakonodajalec vsebuje glede izumov iz delovnega razmerja določbe v hrvaškem zakonu o delovnem razmerju, in sicer v členih 90 in 91 Zakona o radu.

2.5.2 Pogoji patentibilnosti in definicija izuma

Nobena zakonodaja niti mednarodne konvencije ne določajo pozitivne definicije izuma. Skupno vsem trem obravnavanim državam je to, da so zakonodajalci definicijo izuma določili negativno. To pomeni, da v zakonu določajo razloge, za katere stvaritve patenta ni mogoče pridobiti. Te razloge lahko razdelimo po Puhariču, Jurnu (2003, str. 81) v tri skupine, in sicer formalnopravni in etično moralni razlogi, človekoljubni in zdravstveni razlogi ter razlogi, zaradi katerih zadevni izumi niso industrijsko uporabljivi.

Tudi razloge v avstrijski in hrvaški zakonodaji bi lahko razdelili v te tri skupine. Slovenski zakonodajalec v Zakonu o industrijski lastnini le v enem členu določa izjeme iz patentnega varstva, medtem ko avstrijski in hrvaški Zakon o patentu določata izjeme podrobneje. Vendar moramo dodati, da slovenska zakonodaja vsebuje tudi Uredbo Vlade Republike Slovenije o pravnem varstvu biotehnoloških izumov.

Posebnost zaščite so računalniški programi. V slovenskem Zakonu o industrijski lastnini kot izjeme od patentiranja računalniški programi niso omenjeni v nasprotju s starim Zakonom o industrijski lastnini iz leta 1992, ki je našteval med izjeme tudi računalniške programe (2. odst. 8. člena ZIL). V Predlogu Zakona o industrijski lastnini ZIL-1 vzrok

izpustitve računalniških programov iz starega zakona ni določen, je pa jasno napisano, da so računalniški programi izpuščeni in da se lahko po tem zakonu varujejo s patentom ob izpolnjevanju vseh treh pogojev (novosti, inventivnosti in industrijske uporabljivosti) (Predlog zakona o industrijski lastnini (ZIL-1) 2000, str. 73). Drugače je urejeno v avstrijskem Zakonu o patentu, ki v 3. odst. 1. člena določa kot izjeme od patentiranja tudi programe (vendar dovoljuje zaščito izuma določenih programov z uporabnim modelom). Prav tako vsebuje hrvaški Zakon o patentu v 6. odst. 5 člena določbo, da se računalniški program ne šteje kot izum. Ta razlika med obravnavanimi državami, ki različno obravnavajo računalniške programe, potrjuje dejstvo, ki ga navaja Trampuž et. al. (1997, str. 281), da je patentno varstvo računalniških programov že od samega začetka polno dilem.

Pogoji patentibilnosti so po evropskih državah večinoma enaki, vendar so lahko v členih zakonov podani na različne načine. Prav tako si lahko pogoje države različno razlagajo (Zirnstein 2007, str. 22).

V nadaljevanju sledijo v izvirnem jeziku navedeni členi posameznega zakona, ki določajo vsebinske pogoje pridobitve patenta:

- 1. odst. 10. člena slovenskega Zakona o industrijski lastnini: Patent se podeli za izum s slehernega področja tehnike, ki je nov, na inventivni ravni in industrijsko uporabljen.
- 1. odst. 5. člena hrvaškega Zakona o patentu: Patent se priznaje za svaki izum iz bilo kojeg področja tehnike koji je nov, ima inventivnu razinu i koji se može industrijski primijeniti.
- 1. odst. 1. člena avstrijskega Zakona o patentu: Für Erfindungen auf allen Gebieten der Technik werden, sofern sie neu sind (§3), sich für den Fachmann nicht in nahe liegen der Weise aus dem Stand der Technik ergeben und gewerblich anwendbar sind, auf Antrag Patente erteilt.

Iz navedenega sledi, da gre tako rekoč za enake pogoje, le da avstrijski zakon ne uporablja besede inventiven, temveč že v začetku opisno določa definicijo „inventivne ravni“ (strokovni osebi izum iz stanja tehnike ni očiten).

2.5.3 Vrste patenta

Vse zakonodaje ločijo med patentom, katerega trajanje veljavnosti je omejeno na 20 let in na drug tip zaščite izuma, katerega trajanje veljavnosti je omejeno na 10 let. Drugemu tipu so zakonodajalci podelili različne nazive, in sicer v Sloveniji imamo patent s skrajšanim trajanjem, na Hrvaškem konsenzualni patent in v Avstriji uporabni model (das Gebrauchsmuster). Avstrijski zakonodajalec je sprejel samostojen zakon za uporabni model, medtem ko imata Slovenija in Hrvaška nekaj določb v krovnih zakonih (slovenski Zakon o industrijski lastnini in hrvaški Zakon o patentu).

Postavlja se vprašanje, ali se lahko enači patent s skrajšanim trajanjem in uporabni model in gre zgolj za terminološko neenakost. Krejan (2006, str. 6) meni, da jasnega odgovora do sedaj še ni. Medtem ko Puharič, Juren (2003, str. 96) v svojem komentarju navajata, da varstva patenta s krajšim trajanjem ne moremo enačiti z uporabnim

modelom. Patent s skrajšanim trajanjem je eden izmed najbolj novodobnih pravnih norm v zakonu in omenjeni institut sodi med moderno patentno pravo.

Na ravni Evropske skupnosti se je poizkušalo urediti tudi področje uporabnih modelov, in sicer s predlogom Komisije o direktivi o zaščiti izumov z uporabnim modelom, ki pa je bila leta 1999 dopolnjena (EUROPA 1999).

V slovenskem zakonu najdemo tudi člen o zaupnem izumu. Določbe o zaupnih izumih nimajo narave modernega pravnega varstva pravic industrijske lastnine (Puharič, Juren 2003, str. 99). Tudi hrvaška zakonodaja pozna zaupni izum, medtem ko avstrijska ne.

Avstrijski Zakon o patentu pozna tudi dopolnilni patent, ki pa ga Slovenija in Hrvaška v veljavnih zakonih ne poznata.

2.5.4 Druge značilnosti patentov

Pomembna je izključnost pravice patenta, kar pomeni, da patenta ne sme nihče izkoriščati brez dovoljenja imetnika, kar je značilno za vse obravnavane državne zakonodaje. Iz tega dejstva sledijo naslednja načela, ki veljajo v vseh treh obravnavanih državah:

- pravice imajo negativno naravo, saj sme imetnik patenta prepovedati komercialno uporabo vsem, ki nimajo njegove privolitve; uporaba v negospodarske namene je dovoljena (Krejan 2006, str. 7,8),
- načelo teritorialnosti, patent velja v državi, kjer je podeljen (Krejan 2006, str. 8),
- načelo časovne omejenosti; trajanje patenta je izredno pomembna značilnost tako z vidika gospodarskega interesa imetnika patenta, kot tudi z vidika udejanjanja pravnega monopola. Obdobje 20 let je značilen pristop nacionalnih pravnih sistemov, predvsem članic Svetovne trgovinske organizacije in tudi drugih držav (Puharič, Juren 2003, str. 109). Iz tega sledi, da je tudi pri obravnavanih državah obdobje trajanja klasičnega patenta in patenta s skrajšanim trajanjem/uporabnega modela/konsenzualnega patenta skladno.

2.5.5 Postopek pridobitve patenta – način preizkusa

V Sloveniji se vloži patentno prijavo pri Uradu RS za intelektualno lastnino, v Avstriji pri patentnem uradu (Österreichisches Patentamt) in na Hrvaškem pri Državnem zavodu za intelektualno lastnino (Državni zavod za intelektualno lastništvo Republike Hrvatske).

Slovenija in Hrvaška sta se glede naziva inštitucije, ki bo skrbela za patentne prijave odločila podobno, in sicer za širši pojem; urad oz. zavod za intelektualno lastnino.

Na drugi strani se je Avstrija odločila za ime patentni urad, ki pa ne deluje le na področju patentov, kot izhaja iz imena, temveč omogoča tudi zaščito izumov, znamk kot tudi modelov (Österreichisches Patentamt 2013e).

V tem podpoglavju se bomo osredotočili na bistveno razliko glede postopka pridobivanja patenta. Gre za način preizkusa, za katerega se je odločil zakonodajalec v posamezni državi.

Postopek za podelitev patenta vsebuje formalni preizkus, kakršnega poznajo vse države. S tem formalnim preizkusom se preverja, ali so izpolnjeni predpisani formalni pogoji. Nato sledi v nekaterih državah (kot je Avstrija) popoln preizkus, kjer se preverja novost, inventivnost in industrijsko uporabljivost. V drugih državah (kot je Slovenija) pa se postopek nadaljuje z očitnostnim preizkusom („preizkus na prvi pogled“). Prijavitelj s popolnim preizkusom v Sloveniji odlaša do izteka 9. leta. V tem obdobju je izum začasno zavarovan. Prijavitelji imajo tako manj stroškov, saj se lahko nenazadnje sploh ne odločijo za nadaljevanje patentne zaščite in popolnega preizkusa. Za države, ki so se odločile za tak način postopka, velja, da so to praviloma manjše države in zato težje opravljajo popolni preizkus (Zirnstern 2007, str. 19,20). Pojavlja se dilema, in sicer se zaradi neopravljanja popolnega vsebinskega preizkusa (pogojev patentibilnosti) vse do izteka devetega leta, lahko zgodi, da je veliko izumov zavarovanih z nacionalnim patentom, pa sploh ne ustrezajo materialnim pogojem za pridobitev patenta. Iz tega sledi, da je lahko na podlagi vsake patentne prijave (če le izpolnjuje vse formalne pogoje) v Sloveniji po 18. mesecih podeljen patent. Dejstvo je, da je formalne pogoje veliko lažje zadostiti kot vsebinske, materialne pogoje patentibilnosti.

Tudi Hrvaška se je odločila za popoln preizkus pogojev. Kot pri obeh omenjenih državah se začne postopek s formalni preizkusom prijave patenta, nato sledi objava v hrvaškem glasilu intelektualne lastnine. Po objavi pa se postopek nadaljuje tako, da se prijavitelj lahko odloči za popolno preveritev pogojev patentibilnosti ali pa se odloči za konsenzualni patent, torej nepopolno preveritev (DZIV 2014a).

2.5.6 Pristojbine vzdrževanja patenta

Slovenske pristojbine za vzdrževanje patenta so nižje kot avstrijske. V Sloveniji se za 20 let vzdrževanja patenta zahteva 5.252,00 €, medtem ko je v Avstriji za 20 let vzdrževanja patenta potrebno plačati kar 12.300,00 €. Potrebno je dodati, da v kolikor prijavitelj zamudi s plačilom, mora plačati še dodatnih 20 % zneska letne pristojbine.

Omenjena razlika v višini pristojbin potrjuje dejstvo, da je slovenski zakonodajalec s tem, ko ni določil vsebinskega preizkusa prijave, omogočil prijaviteljem nižje stroške (URSIL 2013g). Zanimivo je, da ima Slovenija za patent s skrajšanim trajanjem prav tako nižje letne pristojbine, in sicer za dopolnjeno 10. leto je potrebno plačati 556,00 €. Na drugi strani pa je zakonodajalec v Avstriji določil za uporabni model višjo vsoto, za 10 let skupno 1900,00 €. Prijavitelj uporabnega modela se lahko odloči tudi za pavšalni znesek, ki znaša za 10 let zaščite 1710,00 €, kar je za 190,00 € manj, kot če bi se odločil za plačevanje vsako leto posebej. Izpostaviti je potrebno tudi razliko, da se v Avstriji začne plačevati letno pristojbino šele za šesto leto, v Sloveniji pa za četrto leto (prijavna pristojbina vsebuje že plačano pristojbino patenta za prva tri leta).

Hrvaška ima za vzdrževanje patenta za dvajset let primerljivo ceno s Slovenijo. Za nacionalni hrvaški patent maksimalnega trajanja je potrebno plačati 39.980,00 kun, kar

preračunano po menjalnem tečaju z dne 17.1.2014 znaša 5240,19 €. V kolikor je prijavitelj tudi izumitelj, se pristojbine še znižajo, in sicer za kar 50 %, zato je v tem primeru znesek vzdrževanja patenta za maksimalno obdobje približno 2620,00 €. Če se stroški hrvaškega patenta ali konsenzualnega patenta plačajo v dodatnem 6-mesečnem roku, se znesek plačila podvoji. V kolikor se na Hrvaškem odloči izumitelj/prijavitelj za konsenzualni patent, mora plačati približno 836,00 € za vzdrževanje zaščite patenta za obdobje desetih let. V kolikor primerjamo znesek vzdrževanja hrvaškega konsenzualnega patenta s slovenskim patentom s skrajšanim trajanjem in avstrijskim uporabnim modelom, ugotovimo, da je slovenski patent s skrajšanim trajanjem najugodnejši glede vzdrževanja tovrstne zaščite.

2.5.7 Primerjava statistike patentov

Tabela 9: Število podeljenih nacionalnih patentov

	2008	2009	2010	2011	2012
Slovenija	242	259	261	318	379
Avstrija	1301	1102	1130	1198	/
Hrvaška	251	268	211	271	245

Vir podatkov: (URSIL 2013i, str.18, 21 in URSIL 2013k, str. 3 in Österreichisches Patentamt 2013d in DZIV 2013c, str. 26, 30)

Iz tabele 9 o primerjavi števila podeljenih nacionalnih patentov po letih od 2008 do 2011 je razvidno, da ima Avstrija precej več podeljenih patentov kot Slovenija in Hrvaška. V letu 2008 ima Avstrija nekaj čez petkrat več podeljenih patentov kot Slovenija. Podobno je tudi v naslednjih letih 2009 in 2010, kjer je v Avstriji približno štirikrat več podeljenih patentov kot v Sloveniji. Leta 2011 se razlika med podeljenimi patenti v Avstriji in Sloveniji nekaj zmanjša, vendar je še vedno ogromna, in sicer trikratna. Lahko pa v Sloveniji pri podeljenih patentih opazimo trend navzgor, medtem ko Avstrija zabeleži leta 2008 1301 patentov, zatem sledijo nekaj slabša leta, z manj podeljenimi patenti.

V Avstriji je v letu 2009 štirikrat več podeljenih patentov kot na Hrvaškem, v letu 2010 petkrat več podeljenih patentov in v letu 2011 je v Avstriji zopet nekaj več kot štirikrat več podeljenih patentov.

Vse opisano kaže na to, da je stanje v Sloveniji in na Hrvaškem glede števila podeljenih nacionalnih patentov podobno. V letu 2008 in 2009 je bilo na Hrvaškem podeljenih nekaj več patentov kot v Sloveniji (v obeh letih je razlika le v devetih podeljenih nacionalnih patentih). V letih 2010, 2011 in 2012 pa je bilo v Sloveniji podeljenih več patentov kot na Hrvaškem, in sicer v letu 2010 petdeset, v letu 2011 sedeminštirideset in v letu 2012 kar sto štiriintrideset več.

2.6 Enotni evropski patent

Zaradi trenutnih evropskih premikov na področju enotnega evropskega patenta, sledi kratek pregled omenjenega novega mehanizma zaščite patenta v Evropski uniji (v nadaljevanju EU).

Že desetletja se razpravlja o enotnem patentu EU. Zaradi jezikovnih pravil/prevajanja so vse razprave v preteklosti obstale. Nadaljevalo se je v letu 2010, ko je Evropska komisija predstavila predlog, ki je ponovno začel pot sodelovanja. Sledilo je soglasje Evropskega parlamenta in sklep Sveta za konkurenčnost v letu 2011 o odobritvi vzpostavitve enotnega patentnega varstva (EUROPA 2011).

V Evropi je bilo v letu 2011 podeljenih 62.000 patentov, v Združenih državah Amerike 224.000 patentov in na Kitajskem 172.000 patentov. Razlogi za sorazmerno nizko število podeljenih patentov so v stroških in zapletenosti postopka pridobitve. Npr. oseba, ki želi pridobiti vseevropsko patentno varstvo, mora vložiti patentno prijavo v vseh državah članicah. Imetnik se lahko tako zaradi istega patenta znajde v več pravnih sporih. Evropska komisija je v izogib opisanemu primeru predlagala celovit pravni patentni okvir glede pristojnosti sodišča, evropskega patentnega sodišča (Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah.) V okviru enotnega evropskega patenta ne sodelujejo vse države članice, temveč le 25 držav članic EU. V nadaljevanju postopka sledi ratifikacija vseh sodelujočih držav članic, da ratificirajo sporazum o enotnem patentnem sodišču. S tem bo omogočeno hitrejše podeljevanje prvih enotnih patentov (Evropska komisija 2013c).

Uredba (EU) št. 1257/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2012 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva ima namen zagotoviti enakovreden učinek enotnega patenta v vseh sodelujočih državah, uveljaviti enostavnejši postopek in zmanjšati stroške (4., 7. in 8. odst. Uredbe (EU) št. 1257/2012). Nadalje v 26. odstavku Uredba (EU) št. 1257/2012 določa: "Ta uredba ne bi smela posegati v pravico sodelujočih držav članic, da podeljujejo nacionalne patente, in ne bi smela nadomeščati zakonodaje držav članic na področju patenta. Prijavitelji patentov bi morali še naprej imeti možnost, da pridobijo nacionalni patent, ki učinkuje v eni ali več državah pogodbenicah EPK, ali evropski patent z enotnim učinkom, evropski patent, ki učinkuje v eni ali več državah pogodbenicah EPK, ali evropski patent z enotnim učinkom, ki je dodatno potrjen v eni ali več drugih državah pogodbenicah EPK, ki niso sodelujoče države članice." Citirani odstavek iz Uredbe kaže na dejstvo, da enotni evropski patent ne bo vplival na zakonodaje držav članic o patentih, kar pomeni, da bo nacionalna ureditev ostala enaka oz. bodo spremembe v domeni zakonodajalcev držav članic.

3 VARSTVO POSLOVNE SKRIVNOSTI

Podatke, ki se skrivajo pod izumom, podjetje lahko zavaruje kot patent ali pa se za ta institut ne odloči. V tem primeru ima na voljo drugo možnost, s katero bo nekako varovalo svoje znanje, izkušnje, produkte itd. Podatke oz. informacije mora tako obravnavati kot poslovno skrivnost. Postavi se vprašanje pomena poslovnih skrivnosti. Zabel (1999, str. 455) navaja, da bi po eni strani manj strogo varstvo lahko povzročilo hitrejši tehnični in gospodarski razvoj, po drugi strani pa ravno to skrivanje podatkov pripelje ostale do iskanja vedno novih in novih rešitev, idej itd.

Sledi vprašanje o podatkih oz. informacijah, ki so lahko tehnične (proizvodnji proces, software) ali komercialne narave (seznam kupcev...). Lahko gre za strateške, dolgoročne informacije (kot so npr. recept ali kemijska sestava, zmesi) ali pa bolj kratkoročne (kot so npr. rezultati marketinške analize, cena novega produkta...) (European Commission 2013a, str. 1). Zabel (1999, str. 454, 455) je o poslovni skrivnosti napisal naslednje: „Kot poslovno tajnost definiramo podatek, ki je in ki sme biti po zakonu in/ali po volji nosilca in v skladu z zakonom znan le določenemu krogu ljudi. Predmet poslovne tajnosti je podatek, torej vednost o nekem dejstvu, ne glede na to, na kakšnem sredstvu (dokument, skica, zapisnik, načrt, disketa, tonski zapis, poročilo itd.) je vsebovan ta podatek, če je sploh materializiran. Podatek je lahko le „v glavi“ človeka, le v njegovi vednosti, spominu.“

Institut poslovne skrivnosti je po državah EU predmet različnih pravnih področij, kot npr. konkurenčno pravo, kazensko pravo, delovno pravo, statusno pravo itd. V nadaljevanju naloga bo prikazana pravna ureditev poslovne skrivnosti vseh treh obravnavanih držav - Slovenije, Avstrije in Hrvaške.

3.1 Mednarodni pravni viri

Varstvo poslovne skrivnosti je urejeno tudi v nekaterih mednarodnih pogodbah. Najpomembnejša mednarodna pogodba, ki določa tudi poslovno skrivnost, je Sporazum o trgovinskih vidikih pravic intelektualne lastnine (v nadaljevanju TRIPS). Ta je začel veljati leta 1994 in ureja področje varstva intelektualne lastnine, kamor uvršča poleg že znanih vrst intelektualne pravice tudi poslovno skrivnost. Cilj sporazuma TRIPS je poenotenje zakonodaj držav članic WTO, saj določa vsaj minimalne standarde, ki naj jih države članice WTO svobodno implementirajo v svoj pravni sistem (WTO 2014).

3.2 Poslovna skrivnost v Sloveniji

„Institut poslovne skrivnosti je predmet urejanja predpisov s številnih področij (statusnega, delovnega, konkurenčnega in kazenskega), ki se ukvarjajo predvsem z njenim pravnim varstvom, medtem ko je pojem poslovne skrivnosti v slovenskem pravu določen v korporacijski zakonodaji, v ZGD-1. Ker pomeni predmet poslovne skrivnosti konkurenčno prednost za gospodarsko družbo, je njena uvrstitev v korporacijsko zakonodajo upravičena.“ (Primec 2006, str. 1451).

Poslovna skrivnost je v slovenski zakonodaji urejena v Zakonu o gospodarskih družbah, Zakonu o varstvu konkurence, Zakonu o delovnih razmerjih, Kazenskem zakoniku, Obligacijskem zakoniku itd.

3.2.1 Ureditev poslovne skrivnosti v statusnem pravu

Zakon o gospodarskih družbah določa pojem poslovne skrivnosti, in sicer se kot poslovna skrivnost štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom. S tem morajo biti seznanjeni družbeniki, delavci, člani organov družbe in druge osebe, ki morajo varovati poslovno skrivnost. V vsakem primeru (tudi če niso določeni v sklepu) se za poslovno skrivnost štejejo podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščenca oseba (39. člen ZGD-1).

Za opredelitev poslovne skrivnosti obstajata dve merili, subjektivno in objektivno. Subjektivno pomeni, da imetnik poslovne skrivnosti sam s svojo voljo določi podatek kot poslovno skrivnost. To pomeni, da je lahko poslovna skrivnost tudi manj pomemben podatek. Imetnik mora svojo voljo zapisati ali v obliki splošnega (pravilnika o poslovni skrivnosti) ali posamičnega akta. Po drugi strani zakon v splošni določbi definira poslovno skrivnost, oziroma to kateri podatki veljajo za poslovno skrivnost. Gre za objektivno (zakonsko) merilo.

Lahko bi razlikovali več vrst poslovnih skrivnosti, in sicer glede na njihovo vsebino. V preteklosti so razlikovali med poslovno in tovarniško skrivnostjo (Primec 2006, 1450, 1451). Po drugi strani so opredeljeni tajni podatki z delovnega področja državnih organov v Zakonu o tajnih podatkih, kjer se določajo osnove enotnega sistema določanja, varovanja in dostopa do tajnih podatkov, ki se nanašajo na javno varnost, obrambo, zunanje zadeve ali obveščevalno in varnostno dejavnost države, ter prenehanja tajnosti takšnih podatkov. V zakonu so omenjene npr. državne, vojaške in uradne skrivnosti (48. člen ZTP - UPB2).

V 39. členu ZGD-1 je določena tudi odgovornost za izdajo poslovne skrivnosti družbenikov, delavcev, članov organov družbe in drugih oseb ob pogoju, če so vedeli ali bi morali vedeti za poslovno skrivnost. Pomembno pa je tudi, da se podatki, ki so po zakonu javni ali podatki o kršitvi zakona ali dobrih poslovnih običajev ne morejo določiti kot poslovna skrivnost.

Z 40. členom ZGD-1 je določeno tudi varstvo poslovne skrivnosti. Družba mora določiti način varovanja poslovne skrivnosti in odgovornost oseb, ki jo morajo varovati. Zakon v tem členu tudi določa, da morajo varovati podatke, ki so poslovna skrivnost družbe, tudi osebe zunaj družbe ob določenem pogoju, da so te tretje osebe vedele ali bi glede na naravo podatka morale vedeti, da je ta podatek poslovna skrivnost. V 40. členu pa je prav tako določeno, da je prepovedano ravnanje, s katerim bi osebe zunaj družbe poskušale v nasprotju z zakonom in voljo družbe pridobiti podatke, ki so poslovna skrivnost družbe. V 1. odstavku 263. členu ZGD-1, v katerem je določena tudi skrbnost in odgovornost članov organa vodenja ali nadzora, je prav tako omenjen termin poslovne skrivnosti. Član mora pri opravljanju svojih nalog ravnati v dobro družbe s

skrbnostjo vestnega in poštenega gospodarstvenika in varovati poslovno skrivnost družbe.

3.2.2 Ureditev poslovne skrivnosti v konkurenčnem pravu

V primeru, če nam je nekdo poslovno skrivnost „ukradel“, jo protipravno pridobil oziroma jo neupravičeno izkoristil, potem lahko imetnika poslovne skrivnosti ščitijo določbe zakonodaje s področja konkurenčnega prava, natančneje določbe o nelojalni konkurenci. Zabel (1999, str. 348) v svojem delu Tržno pravo določa: „V vseh pravnih ureditvah se nelojalna konkurenca ne glede na različne metodološke pristope označuje kot konkurenca, ki ni poštena. Nelojalna konkurenca nasprotuje prepričanju, zavesti o poštemem, častnem, humanem ravnanju v poslovanju na trgu.“

Nelojalna konkurenca je definirana v 13. členu Zakona o varstvu konkurence. Člen določa, da je nelojalna konkurenca prepovedana. Izpolnjeni morajo biti 3 pogoji: (1) gre za dejanje podjetja pri nastopanju na trgu, (2) dejanje je v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in (3) z dejanjem se povzroči ali utegne povzročiti škoda drugim udeležencem na trgu. Podjetje je vsaka pravna ali fizična oseba, ki opravlja gospodarsko dejavnost. Gospodarska dejavnost je dejavnost, ki se opravlja na trgu (2. člen ZVK). Za dejanje v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji gre takrat, kadar je to dejanje v nasprotju z moralnimi načeli. Vsebino dobrih poslovnih običajev je potrebno določiti za vsak konkreten primer posebej (Repas 2007, str. 345). Nato člen našteje dejanja, ki se zlasti štejejo kot dejanje nelojalne konkurence, med drugim tudi dejanje: protipravno pridobivanje poslovne tajnosti drugega podjetja ali neupravičeno izkoriščanje zaupane poslovne tajnosti drugega podjetja.

Zabel (1999, str. 256, 345, 346, 347, 357, 358) navaja, da je Zakon o varstvu konkurence uporabil generalno klavzulo in poleg nje eksemplifikativno navedel še nekaj primerov. Ob vsakem primeru morajo biti izpolnjeni zgoraj napisani pogoji, torej elementi generalne klavzule. Nelojalne posege se po Zabelu deli v dva dela: prvi je nezakonit način pridobivanja poslovne tajnosti, drugi pa je zakonit način pridobitve. Nezakonit način se lahko poimenuje „industrijska špijonaža“ (gre za pridobivanje izumov, načrtov za reklamne akcije, uvajanje novih izdelkov in nove tehnologije na različne načine, kot so nezakonit vstop v tuje prostore, prisluškovanje, prestrezanje sporočil, vdor v računalniški sistem, podkupovanje delavcev, članov različnih organov družb). Po drugi strani je zakonit način tak, da je tajne podatke posredoval nosilec sam ali pa je te podatke prejemnik pridobil iz stikov z nosilcem. Če je prejemnik, ki ve, da je podatek tajen ali bi to moral vedeti, posredoval te podatke tretjim osebam, pride do kršitve, protipravnosti. Vprašanje je, kdaj bi moral prejemnik to vedeti; odgovor je jasen, in sicer, če mu je to nosilec podatka na dovolj jasen način povedal ali kot pravi ZGD-1 v 39. členu, če je podatek take narave, da bi kršitelj moral vedeti, da gre za poslovno skrivnost. Zabel tudi navaja, da je treba presoditi vsebino podatka in to, kakšno znanje, vedenje ima kršitelj o podatku. Do protipravnosti lahko pride tudi tako, da podjetje – prejemnik informacij – samo uporabi zaupen podatek. Postavlja se vprašanje o uporabi podatka. Zabel tako govori o dveh načinih uporabe teh tajnih podatkov, to sta pasivni in aktivni način. Bilo bi nerealno, če bi zahtevali, da podjetje deluje tako, kot da podatka ne pozna, morda celo v svojo škodo. Absolutno pa ni dopustna aktivna uporaba, npr.

uporaba nove tehnologije, ki jo je podjetje prvič spoznalo preko podatkov nosilca informacij. Zabel tudi izpostavlja, da je pomembno, kako se nosilec podatkov zavaruje zoper zlorabo ali uporabo tajnih podatkov. Primer zlorabe poslovne tajnosti je, da poslovno skrivnost uporabi nekdanji delojemalec ali organ v svoji novi gospodarski družbi, za svojo dejavnost. Varstvo pred nelojalno konkurenco obstaja in se izraža v sankcijah, ki jih lahko razdelimo v tri velike skupine:

- Civilnopravne sankcije – uveljavljajo se s tožbo v pravdnem postopku; možni so različni zahtevki, kot so zahtevki za prenehanje nadaljnjega nelojalnega ravnanja (je najpogostejši in ga ZVK omenja v 26. členu), odškodninski zahtevki in drugi (vzpostavitev prejšnjega stanja, uničenje predmetov, ki so bili uporabljeni pri tem dejanju...).
- Kazenskopravne sankcije (primer: izdaja in neupravičena pridobitev poslovne skrivnosti – 236. člen Kazenski zakonik).
- Upravne sankcije – dve vrsti ukrepov poznamo v našem pravu – tržni inšpektorji in gospodarski prekrški.

3.2.3 Ureditev poslovne skrivnosti v kazenskem pravu

Kot že omenjeno, tudi kazenski zakonik omenja poslovno skrivnost, in sicer v 236. členu. Ta določa, da kdor neupravičeno v nasprotju s svojimi dolžnostmi glede varovanja poslovne skrivnosti sporoči ali izroči komu podatke, ki so poslovna skrivnost, ali mu kako drugače omogoči, da pride do njih, ali jih zbira z namenom, da jih izroči nepoklicani osebi, se kaznuje z zaporom do treh let. Enako se kaznuje, kdor z namenom, da jih neupravičeno uporabi, protipravno pride do podatkov, ki se varujejo kot poslovna skrivnost. Višja kazen (zapor do petih let) je predpisana v primeru, če so ti podatki posebno pomembni, če kdo izroči take podatke zato, da jih kdo odnese v tujino, ali je dejanje storjeno iz koristoljubnosti. Zagrožena je nižja kazen (zapor do enega leta), če je dejanje storjeno iz malomarnosti. Kazenski zakonik tudi določa, da se za poslovno skrivnost štejejo listine in podatki, ki so z zakonom, statutom, pravili ali drugim splošnim aktom ali odredbo pristojnega organa ali druge upravičene osebe razglašeni za industrijsko, bančno ali drugo poslovno skrivnost in so tako pomembni, da so z njihovo izdajo očitno nastale ali bi lahko nastale hujše škodljive posledice (236. člen KZ-1-UPB2).

3.2.4 Ureditev poslovne skrivnosti v delovnem pravu

Zakon o delovnih razmerjih (ZDR-1) prav tako vsebuje določbo, ki se nanaša na varovanje poslovne skrivnosti. V poglavju o obveznosti pogodbenih strank, se med obveznosti delavca šteje tudi varovanje poslovne skrivnosti, ki je urejeno v 38. členu. Določba narekuje, da delavec ne sme izkoriščati za svojo osebno uporabo ali izdati tretjemu delodajalčevih poslovnih skrivnosti, ki jih kot take določi delodajalec, in ki so bile delavcu zaupane ali s katerimi je bil seznanjen na drug način. Za poslovno skrivnost se štejejo tudi podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba. Delavec je odgovoren za kršitev, če je vedel ali bi moral vedeti za tak značaj podatkov (38. člen ZDR-1). Delavec je lahko za tako kršitev disciplinsko odgovoren (172. člen ZDR-1), lahko pa mu delodajalec izredno odpove pogodbo (110. člen ZDR-1).

3.2.5 Ureditev poslovne skrivnosti v pogodbenem pravu

Obligacijski zakonik ureja osnovne tipe pogodb. Pogodba o nerazkrivanju informacij ni pogodba, ki bi jo urejal Obligacijski zakonik.

Zloraba poslovnih skrivnosti je sicer ravnanje, s katerim se drugemu povzroči škoda in je torej prepovedano že v okviru splošnih načel (10. člen OZ prepoveduje povzročanje škode). Določb, ki urejajo varovanje zaupnih podatkov je malo. Gre za določbe v okviru urejanja licenčne pogodbe (členi od 704 do 728 OZ), pogodbe o trgovskem zastopanju (členi od 807 do 836 OZ) in posredniške pogodbe (členi od 837 do 850 OZ). Pogodbeniki lahko svoje interese samostojno uredijo, saj je urejanje obligacijskih razmerij prosto in so pogodbeniki popolnoma svobodni pri določanju vsebine pogodbe. Vendar ne v nasprotju z ustavo, prisilnimi predpisi ali z moralnimi načeli (3. člen OZ) (Španinger 2006, str. 47, 48). V obligacijskih razmerjih gospodarskih subjektov (gospodarske pogodbe) se za presojo potrebnih ravnanj in njihovih učinkov upoštevajo poslovni običaji, uzance in praksa, vzpostavljena med strankama (12. člen OZ).

Pogodba o nerazkrivanju informacij je pogodba, sklenjena med dvema ali več strankami. Stranka, ki prejme podatke zaupne vsebine, se zaveže, da jih ne bo naprej posredovala oz. uporabila na kakršnikoli način, razen pod pogoji, določenimi v pogodbi. Tako vrsto pogodbe je dobro uporabiti takrat, ko ena stranka drugi predstavi svoj še ne patentiran izum ali neko idejo, ki še ni zaščitena oziroma kadarkoli, ko posreduje neke podatke, za katere želi, da ostanejo tajni.

Pogodba obravnava informacije oz. podatke, ki so zaupne narave. Stranka, ki podatke posreduje/razkriva, ne želi, da bi te informacije postale znane tretjim osebam. Največkrat gre za podjetja, ki so v fazi medsebojnih pogajanj oz. poslujejo skupaj in si razkrivajo zaupne informacije različne narave. Lahko gre za obojestransko ali enostransko zavezanost. Taka zavezanost oz. obveznost se pojavlja tudi med delodajalcem in zaposlenimi, vendar ponavadi v obliki klavzule v pogodbi o zaposlitvi.

Dobro je, da pogodba vsebuje naslednje sestavine: stranke, definicija zaupne vsebine – informacije, obveznosti, izjeme (zavezanost ne velja, če so podatki javno znani, če je posredovalec podatkov izključil podatke kot zaupne...), časovna veljavnost sporazuma in drugo, kar stranki določita.

Ker pogodba ni določena v nobenem zakonu, ni določena tudi njena oblika. Jasno je, da je najboljša, če je pogodba sklenjena v pisni obliki.

Pogodbo o nerazkrivanju informacij ponavadi predlaga stranka, ki ima tak interes; podatke bo razkrivala in jih posredovala pogodbenim strankam.

Pogodba o nerazkrivanju informacij je najcenejša oblika zaščite zaupnih podatkov. Vendar je potrebno poudariti, da ne nudi take zaščite (v primeru izuma) kot, jo nudi patent (Antić 2012).

3.3 Poslovna skrivnost v Avstriji

Avstrijska zakonodaja vsebuje določbe o varstvu poslovne skrivnosti (nemško Geschäftsgeheimnis) na naslednjih področjih oziroma v naslednjih zakonih; konkurenčno pravo - nelojalna konkurenca – Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb, v nadaljevanju UWG oz. Zakon o nelojalni konkurenci, kazensko pravo – Strafgesetzbuch, v nadaljevanju StGB oz. Kazenski zakonik in patentno pravo – Patentgesetz (PatG) oz. Zakon o patentu.

V avstrijski zakonodaji ne obstaja definicija poslovne skrivnosti, vendar so jo sodni in drugi pravni strokovnjaki vseeno zasnovali. Ta definicija se nanaša na vse tipe informacij, kot so poslovne informacije, know-how, proizvodne, tehnološke informacije (Hogan Lovells 2011, str. 11). Po večinskem mnenju omenjenih avstrijskih strokovnjakov je poslovna skrivnost definirana kot dejstvo in/ali znanje ekonomske in komercialne narave. Poslovna skrivnost je pomembna za poslovanje podjetja, relevantna za konkurenčno pozicijo na specifičnem trgu. Poslovna skrivnost je znana le posameznikom, ki jim podjetje zaupa in se tiče poslovanja podjetja. Poslovna skrivnost mora biti zaupna, ob dejstvu, da obstaja legitimen ekonomski interes za zaupnost (kot je npr. seznam strank, pogodbe, strategija podjetja, prodajni pogoji, distribucijski kanali, cene, metode proizvodnje, načrti...) Primeri avstrijskih sodišč so odločili, da poslovna skrivnost ne more biti splošno znano dejstvo, znanje, ki je dosegljivo vsem in splošni ekonomski podatki (Synapse 2014).

3.3.1 Ureditev poslovne skrivnosti v konkurenčnem pravu

Zakon o nelojalni konkurenci (UWG) se v 11., 12., 13. in 26. členu nanaša na poslovno skrivnost. Navedeni členi so tudi kazenske določbe. Vendar gradijo temelj za civilno pravo in vsebujejo zahteve za prenehanje in zahteve za odškodnino. Zakon ščiti zoper prekrške zaposlenih in tretjih, med katerimi so tudi bivši zaposleni oziroma vsi tisti, ki prejema podatke, ki so poslovna skrivnost. Kazni se razlikujejo glede na to, ali je zaposleni še vedno v delovnem razmerju ali je že končal z zaposlitvijo pri podjetju, pri katerem je prekršil poslovno skrivnost (Synapse 2014).

11. člen govori o zlorabi zaupanih informacij. Če delavec v času zaposlitve z namenom konkuriranja razkrije, izkoristi poslovno skrivnost, ki mu je bila zaupana oziroma dana na razpolago, brez pooblastila, je kaznovan s strani sodišča z zaporom do treh mesecev ali z denarno kaznijo (1. in 2. odstavek 11. člena UWG). Sodni postopek se začne na zahtevo oškodovanega (11. člen 3. odstavek UWG). 12. člen doda, da kdorkoli brez dovoljenja in z namenom konkuriranja uporabi ali razkrije drugi osebi katerokoli tehnično dokumentacijo, ki mu je bila zaupana med poslovanjem, je s strani sodišča kaznovan z zaporom do treh mesecev ali z denarno globo. Navedena določba ne velja v kolikor je bila tehnična dokumentacija zaupana zaposlenemu s strani lastnika podjetja. Sodni postopek se začne na zahtevo oškodovanega (1., 2., 3. odst. 12 člena UWG). 13. člen UWG določa zahtevke civilnega prava, in sicer v primeru prekršitve iz 11. in 12. člena se lahko vloži sodno prepoved in plačilo odškodnine. V 26. členu se zakonodajalec odloči za izključitev javnosti v postopkih, v kolikor bi izpostavljanje postopka ogrozilo poslovno skrivnost (1. odst. 26. člena UGW).

Določbe avstrijskega zakona o nelojalni konkurenci zagotavljajo tako civilna kot tudi kazenska pravna sredstva (Hogan Lovells 2014, str. 5). Kot dodatek k že omenjenim določbam, ki se direktno nanašajo na poslovno skrivnost, so na voljo tudi naslednje določbe iz zakona o nelojalni konkurenci, ki nudijo varstvo poslovne skrivnosti: 1. člen pravi, da kdor med poslovanjem uporabi nepošteno poslovno prakso oz. druga nepoštena/nelojalna dejanja, ki imajo vpliv na konkurenco, je lahko tožen na prenehanje in v primeru škode tudi za odškodnino (civilna pravna sredstva) (1. odst. 1. člena. UWG). Avstrijska sodišča so odločila, da nepošteno pridobivanje poslovne skrivnosti (med potekom pogodbenih pogajanj) spada v področje 1. člena zakona o nelojalni konkurenci (Hogan Lovells 2014, str. 7).

3.3.2 Ureditev poslovne skrivnosti v kazenskem pravu

Avstrijski kazenski zakonik (Strafgesetzbuch) v več členih omenja poslovno skrivnost: v 122. členu (kršitev poslovne ali industrijske skrivnosti), v 123. členu (vohunjenje za poslovno ali industrijsko skrivnostjo) in v 124. členu (vohunjenje za poslovno skrivnostjo v korist tuje države).

Kdor razkrije ali izkoristi poslovno skrivnost, ki mu je bila zaupana oziroma dana na razpolago zaradi njegove dejavnosti opravljanja nadzora, preiskave predpisane s strani zakona oziroma odredene s strani države, je kaznovan z zaporom do šestih mesecev ali z denarno globo (1. odst. 122. člena StGB). Višja kazen (1 leto zavora ali denarna globa) je zagrožena v primeru, če oseba zagreši dejanje zaradi denarne koristi zase ali za koga drugega ali povzroči nekomu drugemu škodo (2. odst. 122. člena StGB). Oseba za razkritje poslovne skrivnosti ni kriva v kolikor se lahko to razkritje upraviči z javnim ali upravičenim osebnim interesom (4. odst. 122. člena StGB). Kršitelj je v sodnem postopku le na zahtevo osebe, katere skrivnost je prekršena (5. odst. 122. člena StGB).

Določba glede vohunjenja za poslovno skrivnostjo v dveh odstavkih določa, da se tisti, ki se seznanijo s poslovno skrivnostjo z namenom, da jo izkoristi ali da drugim na razpolago za izrabo ali jo razkrije javnosti, kaznuje z zaporom do dveh let ali z denarno kaznijo. Kršitelja se toži le na zahtevo oškodovanega (1 in 2. odst. 123 čl. StGB).

Vohunjenje za poslovno skrivnostjo v korist tuje države je urejeno v 124. členu StGB. Določba pravi, da je za tistega, ki se seznanijo s poslovno skrivnostjo z namenom, da jo izrabi, uporabi ali kako drugače izkoristi v tujini, zagrožena kazen zavora do treh let ali denarna globa. Enako je kaznovan kdorkoli, ki razkrije poslovno skrivnost, pa jo je dolžan ščititi pred razkritjem, uporabo ali kako drugače izkoristi v tujini (1 in 2. odstavek 124. člena StGB).

Določbe avstrijskega kazenskega zakonika, ki se tičejo poslovne skrivnosti, podeljujejo samo kazenske sankcije. Na leto je v Avstriji le nekaj ali celo nobene obsodbe (Hogan Lovells 2014, str. 5, 8).

3.3.3 Ureditev poslovne skrivnosti v pravu intelektualne lastnine

Avstrijski Zakon o patentu (Patentgesetz) v 13. členu omenja poslovno skrivnost. Gre za člen, ki spada v poglavje o izumih zaposlenih. Delodajalec in delavec (zaposleni) sta

zavezana, da držita v tajnosti izume, ki so predmet objave/obvestila zaposlenega o izumu in izjave delodajalca, da bo prevzel izum (1. odstavek 12. člena in 1. odstavek 13. člena PatG). Zaveza k tajnosti zaposlenega se zaključi, če delodajalec ne zahteva izjave o prevzemu izuma ali če se odloči, da izuma ne bo prevzel. Zaključi se tudi v primeru, ko je delodajalec prevzel izum v določenem časovnem okvirju, pa je od tajnosti odstopil. Omenjena ukinitvev tajnosti ne velja za druge primere iz dogovora. Zaveza k tajnosti delodajalca preneha, če prevzame izum v določenem časovnem okvirju in zaposleni temu ne ugovarja. Zaveza k tajnosti ne zadržuje delodajalca ali delavca k temu, da bi izkoristila svoje pravice, kot so izpolnitev patentne prijave in opraviti naslednje potrebne korake. Delodajalec kot tudi delavec, ki prekrši zavezo k tajnosti, mora poravnati drugi strani škodo (13. člen PatG).

Določbe iz avstrijskega patentnega zakona vsebujejo civilna pravna sredstva (Hogan Lovells 2014, str. 5).

3.4 Poslovna skrivnost na Hrvaškem

Poslovna skrivnost na Hrvaškem je urejena na več pravnih področjih: področje prava notranjih zadev in upravnega prava (Zakon o zaščiti tajnosti podatka – Zakon o zaščiti tajnosti podatka), konkurenčnopravno področje (Zakon o trgovini), kazenskopravno področje (Kazneni zakon – Kazenski zakon), statusnopravno področje (Zakon o trgovačkim društvima – Zakon o gospodarskih družbah) in delovnopravno področje (Zakon o radu – Zakon o delu).

3.4.1 Ureditev poslovne skrivnosti na področju prava notranjih zadev in upravnega prava

Hrvaška zakonodaja vsebuje definicijo poslovne skrivnosti (poslovna tajna) v Zakonu o zaščiti tajnih podatkov (Zakon o zaščiti tajnosti podatka). Zakon v celoti ne velja več, saj ga je nadomestil Zakon o tajnosti podatka. Zakon je ločil državno skrivnost, službeno skrivnost, vojno skrivnost, poslovno skrivnost in tudi stopnje tajnosti, kar pa je neustrezno glede na standarde držav članic EU in NATA. Novi zakon za razliko od starega ne določa pojma poslovne in profesionalne skrivnosti, saj to ni v skladu z zakoni večine držav članic (na področju državnih organov ne urejajo poslovne skrivnosti) zgoraj omenjenih organizacij. Zaradi tega ostaneta v veljavi obe poglavji starega Zakona o zaščiti tajnosti podatka dokler se to področje ne uredi z drugim primernim zakonom (Sabor 2014, str. 9, 13 in 19). Zakon spada na področje notranjih zadev in upravnega prava (področje delovanja državnih organov). V veljavi je tako trenutno še vedno poglavje o poslovni skrivnost (Poslovna tajna), ki v 19. členu določa, kaj je poslovna skrivnost. Gre za podatke, ki so kot poslovna skrivnost določeni z zakonom, drugim predpisom ali splošnim aktom podjetja, ustanove in druge pravne osebe, kateri predstavljajo proizvodno skrivnost, rezultate raziskovalnega ali konstrukcijskega dela in druge podatke, zaradi katerih bi zaradi razkritja nepooblaščenim osebam lahko povzročili škodne posledice za gospodarske interese podjetja. S splošnim aktom se ne more določiti, da se vsi podatki, ki se nanašajo na poslovanje pravne osebe, štejejo za poslovno skrivnost, niti se s poslovno skrivnostjo ne morejo določiti podatki, katerih razkrivanje je v nasprotju z interesom pravne osebe. S poslovno skrivnostjo ne morejo

biti določeni podatki, ki se nanašajo na zaščiten izum (19. člen Zakona o zaščiti tajnosti podataka). Poslovna skrivnost v širšem pomenu obsega industrijsko skrivnost, proizvodno skrivnost, prodajno skrivnost, komercialno skrivnost itd. Podatke poslovne skrivnosti lahko torej razdelimo v dve skupini, in sicer na tiste, ki so določeni kot taki z zakonom oz. drugim predpisom in tiste, ki se smatrajo za poslovno skrivnost na podlagi odločitve pristojnega organa (splošni akti podjetja...) (Zlatović 2008, str. 11). Pravna oseba je dolžna varovati kot poslovno skrivnost tudi naslednje podatke:

- podatke, s katerimi se je seznanila s strani drugih pravnih oseb,
- podatke, ki se nanašajo na poslovanje in jih pravna oseba upravlja za potrebe oboroženih sil in drugih javnih organov, če so zaščiteni z ustrezno stopnjo tajnosti,
- podatke, ki vsebujejo ponudbe za natečaj ali dražbo do objave rezultatov,
- podatke, ki so z zakonom, drugim predpisom, splošnim aktom ali sprejeti na podlagi zakona ugotovljeni kot tajni in so posebnega gospodarskega pomena (20. člen Zakon o zaščiti tajnosti podataka).

Na podlagi splošnega akta lahko pooblaščen oseb razkrije drugim osebam podatke, ki so določeni kot poslovna skrivnost. V pravni osebi se določi pooblaščen oseb ali poseben organ, ki ima vpogled v poslovne skrivnosti, ima nalogo varovanja in odločanja o osebi iz pravne osebe, ki bo skrbela za varovanje in pooblaščen razkrivanje podatkov (21. člen Zakon o zaščiti tajnosti podataka). Poslovno skrivnost so dolžni varovati vsi zaposleni, ki bi se na katerikoli način seznanili s podatkom, ki se šteje za poslovno skrivnost (22. člen Zakon o zaščiti tajnosti podataka). Kadar je nujno, da se zaradi poslovanja pravne osebe podatke razkrije drugim osebam, lahko to naredi le s splošnim aktom pooblaščen oseb ob predhodnem pisnem soglasju pravne osebe, ki je skladno s svojim splošnim aktom določila, da so podatki tajni ali ob predhodnem pisnem soglasju zainteresirane pravne ali fizične osebe, če gre za podatke iz ponudbe za dražbo...V zahtevi, v kateri se prosi za soglasje, se mora navesti: za katere podatke gre, kateri osebi se bodo razkrili, kdo je pooblaščen oseb za razkritje, razlogi za nujno razkritje in način, s katerim se podatki posredujejo in uporabljajo (23. člen Zakon o zaščiti tajnosti podataka). Za kršitev razkritja poslovne skrivnosti se ne šteje, če se podatki lahko ali morajo razkriti fizični ali pravni osebi na temelju zakonov oz. predpisov in na podlagi pooblastil, ki izhajajo iz nalog, ki jih opravljajo ali izhajajo iz položaja oz. delovnega mesta. Za kršitev poslovne skrivnosti se prav tako ne šteje razkritje podatkov iz sej podjetja, če je to nujno za opravljanje posla. Pooblaščen oseb, ki na seji razkriva podatke, ki se smatrajo za poslovno skrivnost, je dolžna navzoče opozoriti, da gre za poslovno skrivnost in navzoči morajo varovati podatke kot tajne (24. člen Zakon o zaščiti tajnosti podataka). S splošnim aktom pravne osebe se določi način uporabe in varovanja podatkov, ki se smatrajo za poslovno skrivnost in ukrepe, postopke in drugo (26. člen Zakon o zaščiti tajnosti podataka).

3.4.2 Ureditev poslovne skrivnosti v statusnem pravu

Zakon o trgovačkim društvima (Zakon o gospodarskih družbah) ne ureja definicije poslovne skrivnosti, vendar jo vseeno v nekaj členih omenja. Gre za 272. in 606. člen o odgovornosti članov nadzornega odbora in članov uprave, da morajo določene podatke varovati kot poslovno skrivnost.

3.4.3 Ureditev poslovne skrivnosti v konkurenčnem pravu

Na področju konkurenčnega prava je poslovno skrivnost uredil Zakon o trgovini.

Zakon o trgovini v sedmem poglavju ureja nepošteno trgovanje (nelojalno konkurenco). Zakon kot nepošteno trgovanje določa dejavnosti trgovca, s katerimi se kršijo dobri trgovinski običaji (1. odst. 63. člena Zakona o trgovini). Nepošteno trgovanje je prepovedano (2. odst. 63. člena Zakona o trgovini). To je generalna klavzula, ki predstavlja definicijo pojma nelojalna konkurenca, za definicijo sledi več najpogostejših, in najvažnejših dejanj nepoštena konkurence, poznane iz prakse sodišč. Tak pristop si je izbrala tudi Hrvaška (Zlatović 2008, str. 12). Med dejanja, ki se posebno štejejo za nepošteno trgovanje v smislu tega zakona spada tudi protipravno pridobivanje poslovne skrivnosti drugega trgovca/prodajalca ali nezakonito izkoriščanje zaupane poslovne skrivnosti drugega trgovca (1. odst. 64. člen. Zakona o trgovini). Nadomestilo škode, ki je nastala ob nepoštenem trgovanju, se doseže v sodnem postopku. Tožbo lahko vloži trgovec, ki je oškodovan. Pravica tožbe zastara s potekom roka enega leta od dneva, ko se tožnik seznanil z dejanjem in storilcem, a najkasneje tri leta od dneva izvedbe dejanja (65. člen Zakona o trgovini). V prejšnjem hrvaškem zakonu je zakonodajalec drugače določil generalno klavzulo. Za obstoj nelojalne konkurence je bilo potrebno izpolniti več predpostavk: da je dejanje izvršil gospodarski subjekt; da je dejanje izvršeno pri gospodarskem prometu (ob nastopanju na trgu); da je dejanje narejeno zaradi konkurence; da je dejanje v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji in da se z dejanjem povzroči ali utegne povzročiti škoda drugim udeležencem na trgu. Veljavna definicija predstavlja ožje sledeče kriterije: gre za dejavnosti trgovca; da je dejanje storjeno zaradi tržnega tekmovanja; da se s tem dejanjem krši dobre poslovne običaje. Iz površne analize definicije bi lahko sledilo, da ni več potrebno, da škoda nastane (ali utegne nastati), vendar moramo člen kombinirati z naslednjim 65. členom Zakona o trgovini, ki govori o škodi in sodnem postopku. Ni vsaka kršitev poslovne skrivnosti kršitev s področja prava konkurence, saj kot rečeno, je potrebno izpolnjevati vse z zakonom zahtevane predpostavke: obstoj prodaje na trgu, konkurenca, prekršek dobrih poslovnih običajev, škoda ali možnost škode. Zakon o trgovini pravico varstva prekršene poslovne skrivnosti kot dejanje nelojalne konkurence prizna trgovcu, ki je oškodovan ter gospodarski zbornici in drugim oblikam združenj trgovcev. Nadalje sledi vprašanje, kdo je trgovec. To je lahko fizična ali pravna oseba, ki se ukvarja s trgovinskimi posli. Nosilec poslovne skrivnosti ima na razpolago določene načine civilnopravne zaščite, od katerih je najpogostejša sankcija sodna prepoved nadaljnjih dejanj nelojalne konkurence in tudi nadomestilo škode (odškodnina) (Zlatović 2008, str. 12). Primeri slabih poslovnih običajev so poslovna špijonaža, skrito fotografiranje, odpiranje tujih pisem, prisluškovanje tujih pogovorov, podkupovanje in razkrivanje tajnih podatkov, hekersko vpadanje v tuje elektronske načine komuniciranja ipd. (Zlatović 2008, povzeto po Zabel 1970, str. 12).

3.4.4 Ureditev poslovne skrivnosti v kazenskem pravu

Tudi področje kazenskega prava na Hrvaškem vsebuje določbo o poslovni skrivnosti (Kazenski zakon (Kazneni zakon) 262. člen z naslovom razkritje in nepooblaščno pridobivanje poslovne tajne). Kdor drugemu nepooblaščno naznani, posreduje ali

kako drugače da na razpolago informacije, ki so zaupne, kot tudi pridobiva take informacije z namenom, da jih preda nepooblaščenim osebam, se kaznuje z zaporom do treh let. Če je s tem kaznivim dejanjem storilec sebi ali drugemu pridobil znatno premoženjsko korist ali povzročil znatno škodo, se kaznuje z zaporom od 6 mesecev do 5 let. Če je omenjeno dejanje storjeno pretežno v javnem interesu, ne gre za kaznivo dejanje. Kaznivo dejanje se preganja na predlog (262. člen Kazneni zakon).

3.4.5 Ureditev poslovne skrivnosti v delovnem pravu

Tudi delovno pravo v zakonu o delu (Zakon o radu) v 11. poglavju o izumih in tehničnih izboljšavah delavca vsebuje 90. člen (o izumih ustvarjenih na delu ali v zvezi z delom), ki se nanaša tudi na poslovno skrivnost. Delavec je dolžan obvestiti delodajalca o svojem izumu in te podatke mora delavec varovati kot poslovno skrivnost in je ne sme brez odobritve delodajalca razkriti tretji osebi (1. in 2. odst. 90. člena Zakona o radu). Tudi v 158. členu je omenjena poslovna skrivnost, in sicer je član sveta delavcev dolžan varovati poslovno skrivnost, o kateri je pridobil podatke v zvezi z opravljanjem pristojnosti, ki so mu dane s strani tega zakona (158. člen Zakona o radu). Enako in podrobneje določata tudi 189. člen in 200. člen zakona, ki govori o evropskem svetu delavcev in pogajalskem odboru (189 in 200. člena Zakona o radu). Zakon ne določa vsebine poslovne skrivnosti, zato se pojavi problem, ali sploh obstaja zakonska dolžnost delavca, da varuje poslovno skrivnost. Da bi lahko imel delavec to dolžnost, bi moralo biti določeno v pogodbi o zaposlitvi ali kolektivni pogodbi ali s pravilnikom, kaj je poslovna skrivnost in tudi dolžnost varovanja. Če to ni vnaprej določeno, delavec ne more vedeti, kaj se šteje za poslovno skrivnost. Seveda delavec lahko odgovarja po splošnih predpisih, če bi posredoval podatke (ne glede na to, ali so bili podatki določeni kot tajni ali ne), do katerih je prišel na nezakonit način (s krajo podatkov...) (Borsky 2011).

3.4.6 Ureditev poslovne skrivnosti v pogodbenem pravu

Hrvaški obligacijski zakon, t.j. Zakon o obveznim odnosima prav tako vsebuje člene o poslovni skrivnosti, in sicer v poglavju o licenčni pogodbi (711. člen Zakona o obveznim odnosima), v pogodbi o trgovinskemu zastopanju (814. člen Zakona o obveznim odnosima) in v pogodbi o organiziranju potovanja (887. člen Zakona o obveznim odnosima).

3.5 Primerjava značilnosti po državah

Komisija EU se je v okviru strategije Evropa 2020 zavezala k oblikovanju Unije inovacij, da bi zaščitila znanje in poizkušala izoblikovati čim boljše podjetniško okolje za inovacije (EURLex 2013). V EU je tako nastala potreba po harmonizaciji nacionalnih zakonodaj na področju poslovne skrivnosti. Razlogi za to so naslednji:

- Konkurenčnost je vedno bolj odvisna od know howa in inovacij.
- Evropska podjetja so vedno bolj izpostavljena kršitvam poslovnih skrivnosti. V zadnjih desetih letih je bilo eno od petih podjetji ogroženo zaradi kršitev na področju njenih poslovnih skrivnosti.

- Povečana globalna konkurenca, vedno večja uporaba komunikacijske tehnologije, prenos informacij, vedno več poslovanja s tujino, sodelovanja in prenašanja področij dela podjetja na druga podjetja.
- Trenutno ne obstaja pravni okvir EU področja poslovnih skrivnosti.
- Področje poslovnih skrivnosti določene države urejajo (Avstrija, Nemčija, Slovenija, Italija, španija...), določene ne (Belgija, Francija, Velika Britanija...v zakonodajah teh držav ni specifične ureditve na civilnopravnem področju). Nacionalne zakonodaje na tem področju so pogosto zastarele, nejasne in imajo vrzeli (European Commission 2013a, str. 2, 3).

Z uskladitvijo zakonodaje na ravni EU bi se lahko precej izboljšala raven varovanja poslovne skrivnosti in s tem inovativno okolje podjetij. Zaradi neuskklajenih zakonodaj držav članic obstaja večji riziko poslovanja podjetij v državah članicah s slabšim varstvom, manj je raziskav preko meja držav članic. Vse to pomeni, da ta pravna neuskklajenost škoduje konkurenčnosti podjetij in tudi EU kot celoti. Tudi sporazum TRIPS, ki so ga podpisale vse države članice EU, ne daje zagotovila za usklajenost predpisov držav članic, zato je potrebno sprejeti direktivo o varovanju nerazkritega strokovnega znanja in izkušenj ter poslovnih informacij (poslovnih skrivnosti) pred njihovo neupravičeno pridobitvijo, uporabo in razkritjem, katero bodo države članice implementirale v svoje zakonodaje (EURLex 2013). Harmonizacija nacionalnega civilnega prava držav članic bo potekala na treh področjih:

- definicija poslovnih skrivnosti in kršitev le teh,
- niz civilnih pravnih sredstev,
- niz ukrepov, ki jih lahko sodišča uporabijo za izognitev razkritja poslovnih skrivnosti, ki so bile predložene sodišču v postopku civilne pravde kršenja poslovnih skrivnosti.

EU se je odločila zgolj za harmonizacijo na civilnopravnem in ne na kazenskem področju (European Commission 2013a, str. 4, 5).

Glede na to, da področje poslovnih skrivnosti v EU zaenkrat še ni urejeno, je med vsemi tremi obravnavanimi državami na tem pravnem področju vidnih nekaj razlik. Kot že omenjeno, so vse tri države v okviru EU podpisnice TRIPS sporazuma (WTO). 39. člen sporazuma predstavlja temelj varstva poslovnih skrivnost članic WTO, s tem da določa tudi definicijo poslovne skrivnosti (European Commission 2013b, str. 3).

V nadaljevanju bosta izpostavljena naslednja vidika ureditve v vseh treh zakonodajah; definicija poslovne skrivnosti in ureditev instituta na različnih pravnih področjih.

3.5.1 Definicija poslovne skrivnosti

V pravni terminologiji obstaja več terminov za zaupne informacije, npr. „poslovne skrivnosti“, „nerazkrite informacije“, „poslovno zaupne informacije“ ali „tajno strokovno znanje in izkušnje“ (EURLex. 2013, str. 2). Definicija poslovne skrivnosti je urejena v že omenjenem 39. členu TRIPS sporazuma, ki določa, da je poslovna skrivnost podatek, ki je taje (ni splošno znan), ima tržno vrednost in je imetnik teh podatkov sprejel primerne ukrepe za ohranitev teh informacij v tajnosti (39. člen TRIPS). Postavlja se

vprašanje, ali so se zakonodajalci obravnavanih držav odločili za razlago termina „poslovna skrivnost“? Na tem mestu je potrebno izpostaviti Avstrijo, katere zakonodajalec se ni odločil za definicijo, medtem ko jo Hrvaška in Slovenija imata. Po raziskavi, ki jo je opravil Hogan Lovells, so v Avstriji definicijo sodni in drugi strokovnjaki vseeno zasnovali, vendar ne v zakonodaji (Hogan Lovells 2011, str. 11).

Slovenija je uredila definicijo poslovne skrivnosti na statusno pravnem področju v Zakonu o gospodarskih družbah. Za poslovno skrivnost se štejejo podatki, za katere tako določi družba s pisnim sklepom. S tem morajo biti seznanjeni družbeniki, delavci, člani organov družbe in druge osebe, ki morajo varovati poslovno skrivnost. V vsakem primeru (tudi če niso določeni v sklepu) se za poslovno skrivnost štejejo podatki, za katere je očitno, da bi nastala občutna škoda, če bi zanje izvedela nepooblaščen oseba (39. člen ZGD-1). Zakon v istem členu tudi določa, kateri podatki se ne štejejo za poslovno skrivnost. Novi Kazenski zakonik je dodal odstavek k 236. členu, ki pravi, da se za poslovno skrivnost štejejo listine in podatki, ki so z zakonom, statutom, pravili ali drugim splošnim aktom ali odredbo pristojnega organa ali druge upravičene osebe razglašeni za industrijsko, bančno ali drugo poslovno skrivnost in so tako pomembni, da so z njihovo izdajo očitno nastale ali bi lahko nastale hujše škodljive posledice (5. odstavek 236. člena KZ-1-UPB2).

Tudi hrvaška zakonodaja vsebuje definicijo instituta poslovne skrivnosti, vendar na drugem področju, in sicer na področju prava notranjih zadev in upravnega prava, kjer v Zakonu o zaščiti tajnih podatkov širše opredeljuje področje instituta poslovne skrivnosti. 19. člen zakona določa, da gre pri poslovni skrivnosti za podatke, ki so kot poslovna skrivnost določeni z zakonom, drugim predpisom ali splošnim aktom podjetja, ustanove in druge pravne osebe, kateri predstavljajo proizvodno skrivnost, rezultate raziskovalnega ali konstrukcijskega dela in druge podatke, zaradi katerih bi ob razkritju nepooblaščen osebi lahko povzročili škodne posledice za gospodarske interese podjetja. Definiciji sta si podobni, a ne enaki. Skupni točki obeh definicij sta, da se podatki določijo z nekim pisnim sklepom podjetja in pa škodna posledica. Potrebno je omeniti, da je bilo v končnem predlogu Zakona o tajnosti podatka izpostavljeno, da bo področje definicije poslovne skrivnosti v Zakonu o zaščiti tajnosti podatka v prihodnje ustrezno urejeno v drugem primernem zakonu (Sabor 2014). Zaenkrat hrvaški zakonodajalec še ni uredil tega področja na drugačen način.

3.5.2 Ureditev področja poslovne skrivnosti na različnih pravnih področjih

Obravnavane države na različnih pravnih področjih urejajo institut poslovne skrivnosti. Gre za večinoma ista področja, to so konkurenčnopravno področje, kazenskopravno področje in delovnopravno področje.

Slovenija edina izmed obeh držav obširneje ureja področje poslovne skrivnosti tudi na statusnopravnem področju. Dr. Primec v svojem članku upraviči ureditev predmeta poslovne skrivnosti v korporacijski zakonodaji, saj pomeni predmet poslovne skrivnosti konkurenčno prednost za gospodarsko družbo (Primec 2006, str. 1451).

Hrvaška obširneje ureja področje poslovne skrivnosti v posebnem zakonu o zaščiti tajnosti podatkov, na področju prava notranjih zadev in upravnega prava. Vendar kot rečeno, bo hrvaški zakonodajalec to področje uredil z ustreznim drugim zakonom.

Tako Hrvaška kot Slovenija imata nekaj določb o poslovni skrivnosti v zakonu, ki ureja delovna razmerja. Avstrija v patentnem zakonu prav tako ureja delovnopravno področje, vendar nekoliko ožje kot npr. slovenska delovnopravna zakonodaja. V avstrijskem patentnem zakonu obstajata določbi o tajnosti podatkov, ki pa se tičeta le izumov zaposlenih. V tem primeru gre za držanje v tajnosti izumov in ne vseh podatkov, ki se lahko štejejo za poslovno skrivnost. Hrvaški zakon o delovnih razmerjih prav tako določa tajnost pri izumih, ustvarjenih na delu ali v zvezi z delom, vendar vsebuje še druge določbe o varovanju poslovnih skrivnosti.

Vse tri države imajo področje urejeno v pravu konkurence, natančneje na področju nelojalne konkurence. Sicer se je hrvaški zakonodajalec odločil za Zakon o trgovini, medtem, ko imata Slovenija in Avstrija zakona, ki se že v svojem imenu nanašata na konkurenčno pravno področje, in sicer Slovenija Zakon o varstvu konkurence in Avstrija zakon z nazivom Zakon o nelojalni konkurenci (Gesetz gegen den unlauteren Wettbewerb). V vseh treh primerih gre za ureditev poslovne skrivnosti na področju nepošteno oziroma nelojalne konkurence. „V vseh pravnih ureditvah se nelojalna konkurenca ne glede na različne metodološke pristope označuje kot konkurenca, ki ni poštena“ pravi Zabel (1999, str. 348). Hrvaški in slovenski predpis sta si podobna. Določba se začne z generalno klavzulo o nelojalni konkurenci s tem, da je prepovedana. Nadalje so eksemplifikativno naštetja dejanja kot primeri nelojalne konkurence. Med njimi se pri obeh določbah najde tudi dejanje protipravno pridobivanje poslovne tajnosti drugega podjetja ali neupravičeno izkoriščanje zaupane poslovne tajnosti drugega podjetja. V slovenskem in tudi hrvaškem zakonu ima nosilec poslovne skrivnosti na razpolago civilnopravna sredstva zaščite svojih tajnih podatkov. Drugače je urejeno v avstrijskem zakonu, Zakon o nelojalni konkurenci je bolj specifičen. Prav tako vsebuje generalno klavzulo v 1. členu zakona (Henning-Bodewig 2006, str. 70), vendar nato v členih podrobneje določa primere kršenja poslovnih skrivnosti. Zakon ščiti zoper prekrške zaposlenih in tretjih, ki prejemaajo podatke, ki so poslovna skrivnost. Pomembno je dejstvo, da členi vsebujejo tako civilne kot tudi kazenske določbe in zahtevajo tudi zaporno kazen v primeru kršitve. Kazenskih določb v hrvaškem in slovenskem zakonu ne najdemo.

Prav tako je za vse tri obravnavane države značilno, da vsebujejo v svojih kazenskih zakonih določbo/e, ki se nanašajo na poslovne skrivnosti. Slovenski kazenski zakonik v 236. členu navaja kazensko določbo z naslovom Izdaja in neupravičena pridobitev poslovne skrivnosti. V primeru izpolnitve vseh elementov kaznivega dejanja je zagrožen zapor do treh let. V primeru težje oblike tega kaznivega dejanja je zagrožena maksimalna zaporna kazen do pet let. V kolikor je dejanje narejeno iz malomarnosti, se storilec kaznuje z zaporom do enega leta. Avstrijski kazenski zakon (Strafgesetzbuch) v več členih omenja poslovno skrivnost, in sicer v 122. členu (kršitev poslovne skrivnosti), v 123. členu (vohunjenje za poslovno skrivnostjo) in v 124. členu (vohunjenje za poslovno skrivnostjo v korist tuje države). Avstrijski zakonodajalec je določil v primeru izvršitve kaznivega dejanja tako zaporno kot tudi denarno kazen. Zaporna kazen je

določena v razponu od 6 mesecev do 3 let. Hrvaški zakonodajalec je v kazenskem zakonu (Kazneni zakon) prav tako določil člen, ki se nanaša na poslovne skrivnosti. 262. člen z naslovom Razkritje in nepooblaščenno pridobivanje poslovne tajnosti, katere kazen se razteza od 6 mesecev do 5 let zapora. Denarna kazen tudi tu ni predvidena.

Sledi še vprašanje ureditve poslovne skrivnosti v pogodbenem pravu v vseh treh obravnavanih državah. V Sloveniji gre za Obligacijski zakonik, ki na določenih področjih omenja poslovno skrivnost (licenčna pogodba, pogodba o trgovskem zastopanju...). Tudi hrvaški obligacijski zakon (Zakon o obveznim odnosima) vsebuje člene, ki se nanašajo na poslovne skrivnosti (licenčna pogodba, pogodba o trgovinskem zastopanju...). Sankcija v pogodbenem pravu je odgovornost po splošnih pravilih civilne odškodninske odgovornosti (od 131. člena do 189. člena slovenskega OZ in od 1045. do 1110. člena hrvaškega Zakona o obveznim odnosima). V kolikor kršitev izpolnjuje z zakonom zahtevane elemente kaznivega dejanja, je sankcija lahko tudi kazenska. V avstrijskem primerljivem obligacijskem zakonu (ABGB Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch, Jusline Österreich (2014c) podobne določbe ne obstajajo.

4 RAZMERJE MED PATENTOM (PRAVO INDUSTRIJSKE LASTNINE) IN POSLOVNO SKRIVNOSTJO (NELOJALNA KONKURENCA) NA SPLOŠNO

V prvem podpoglavju bomo prikazali, kakšno je razmerje med dvema pravnima področjema, pravom intelektualne oz. industrijske lastnine in pravom konkurence oz. pravom nelojalne konkurence. To bomo naredili z navajanjem različnih mnenj pravnih teoretikov.

V drugem podpoglavju bo teoretična analiza ožja, kar pomeni, da bomo poizkušali ugotoviti, kateri mehanizem zaščite, patent ali poslovno skrivnost, je na splošno boljše oz. primerneje uporabiti.

4.1 Pravo industrijske lastnine in nelojalna konkurenca

V literaturi je zaznati več pogledov na razmerje med pravom industrijske lastnine in nelojalno konkurenco.

Zabel v svojem delu (1999, str. 123, 124, 125) opredeli razmerje obeh obravnavanih področij. Povzetek sledi v nadaljevanju. Obe panogi sta dandanes samostojni podpanogi gospodarskega prava. Za vsako panogo so značilni drugačni cilji, zavarovane dobrine, metode in predpostavke urejanja. Vendar med tema področjema obstaja tesna gospodarska in pravna povezanost. Pri gospodarski povezanosti je stična točka trg. Konkurenčno pravo je torej vezano na trg, na ravnanje in položaj tržnih udeležencev. Najpomembnejši cilj prava industrijske lastnine je zavarovanje položaja imetnikov pravic industrijske lastnine v gospodarskem prometu in izkoriščanju – to pa je povezano s trgov. Pravno povezanost kaže Pariška konvencija o varstvu industrijske lastnine. Po drugem odstavku prvega člena sodi v okvir varstva industrijske lastnine tudi zatiranje nelojalne konkurence. Konvencija v 10. bis členu kaže, da je varstvo pred nelojalno konkurenco samostojno področje te konvencije. Ta člen odpravlja dvom o tem, ali je varstvo pred nelojalno konkurenco zagotovljeno samo toliko, kolikor gre za posredno varstvo patentov in razlikovalnih znakov ali pa na splošno. Člen vsebuje generalno klavzulo, ki ima primarni pomen in s to klavzulo definira nelojalno konkurenco. Poleg tega navaja tri tipične skupine dejanj nelojalne konkurence – dejanja so eksemplifikativno naštet. Namen te konvencije je, da bodo članice zagotovile učinkovito varstvo pred nelojalno konkurenco. Člen vsebuje tudi nekatere zahteve glede varstva konkurence. Iz tega člena se vidi tudi razlika med obema področjema. Pravo zatiranja nelojalne konkurence temelji na splošni prepovedi takega ravnanja s tem, da ni zagotovljena kakšna pravica iz stvaritev industrijske lastnine. Pravo nelojalne konkurence vsebinsko presega okvir pravic industrijske lastnine, kajti do kršitve nelojalne konkurence lahko pride tudi, če ni prizadeta nobena pravica industrijske lastnine. V praksi je takih primerov celo več. Vez med obravnavanima področjema po mnenju dr. Zabela obstaja, vendar vseeno panogi ohranjata svojo samostojnost. V okviru konkurenčnega prava je le v omejenem obsegu mogoče govoriti o posebni kategoriji nedopustne konkurence s kršitvijo pravic industrijske lastnine. Torej ne gre za

neko posebno kategorijo, temveč za del prava industrijske lastnine ali del konkurenčnega prava.

Repas (2007, str. 32) ima v svojem delu zanimivo mnenje o povezanosti obravnavanih področij. Varstvo pred nelojalno konkurenco se zelo razlikuje od drugih pravic intelektualne lastnine, vendar se vseeno uvršča v to panogo. Uvrstitev se lahko utemelji s tem, da nelojalna dejanja močno ogrožajo pravice intelektualne lastnine, zato je varstvo pred nelojalno konkurenco v veliki povezavi s pravom intelektualne lastnine (pravom industrijske lastnine).

Svetovna organizacija za intelektualno lastnino WIPO (2004, str. 131, 132) tudi vidi povezanost med obema področjema. Številne države prisegajo na sistem tržnega gospodarstva, ki omogoča svobodno konkurenco med podjetji z ozirom na nekatere zakonske omejitve. Da ponudba in povpraševanje delujeta sama po sebi in da so zadovoljeni tudi potrošnikovi interesi in interesi gospodarstva kot celote, je svobodna konkurenca najboljša rešitev. Jasno je, da se v takem sistemu lahko pojavljajo tudi kršitve konkurence – dejanja nelojalne konkurence. Poštenega trga namreč ni mogoče zagotoviti zgolj s pravicami industrijske lastnine, saj se z nekaterimi dejanji to pravo ne ukvarja (kot primer se lahko šteje ravno kršitev poslovne tajnosti). Pravo nelojalne konkurence lahko štejemo bodisi kot dopolnitev prava industrijske lastnine bodisi kot posebno varstvo, saj drugače niti ne more biti zagotovljeno. Zato ne sme biti togo in se ne sme opirati na formalnosti, npr. registracijo, ki je določena pri varovanju pravic industrijske lastnine.

Razvidna je tudi naslednja razlika med obema področjema. Varstvo pred nelojalno konkurenco ne zagotavlja izključujočih pravic, temveč prepoved uporabe nelojalnih sredstev in tako skrbi za pošteno konkurenco na trgu. Pravice industrijske lastnine se pridobijo na podlagi prijave pri pristojnem organu, česar pri varstvu pred nelojalno konkurenco ni. Varstvo je utemeljeno na dejstvu, da so dejanja, ki nasprotujejo dobrim poslovnim običajem in povzročijo oz. utegnejo povzročiti škodo drugim udeležencem na trgu, prepovedana.

4.2 Zaščita patenta ali varstvo poslovne skrivnost?

Razmerje med eno in drugo panogo nas vodi do dileme, katere možnosti uporabiti v določeni situaciji. Dejstvo je, da bomo v situaciji, ko so nam na kakršenkoli način kršene naše pravice, uporabili sredstva, ki so nam na voljo. Odločitev je odvisna od situacije/okolščin. Vedno bomo uporabili tisto možnost, s katero bomo najlažje in najugodnejše dosegli svoj cilj. V nadaljevanju je opredeljenih nekaj možnih situacij.

Namen varstva pred nelojalno konkurenco je ta, da se zagotovi pošteno vedenje na trgu. Zavarovati se želi tržno disciplino in ne pravic, kot so znamke, patenti itd. Na trgu lahko nastane situacija, ko nekdo na nelojalen način poseže v pravico industrijske lastnine, torej uživa varstvo tudi po predpisih intelektualne lastnine. Imetnik lahko uveljavlja svoje pravice iz obeh naslovov, vendar je težje, če uveljavlja zahteve iz naslova nelojalne konkurence. Težko je dokazati, da je bilo dejanje storjeno v nasprotju z dobrimi poslovnimi običaji, saj je lažje dokazati, da si imetnik te pravice (listina

patentnega urada). Po drugi strani pa je možno, da je varstvo pred nelojalno konkurenco za prizadetega ugodnejše, saj je mogoče sporen obstoj pravice ali pa je čas za uveljavljanje zahtevka iz pravice potekel. Prizadeti lahko prosto izbere na podlagi katerega pravnega naslova bo uveljavljal varstvo (Zabel et. al. 1993, str. 72, 73).

Podjetje ima dodatno možnost, da sklene s tretjimi, ki pridobivajo njegove informacije, pogodbo o nerazkrivanju informacij. Ta možnost je dobra zaradi tega, ker je tudi tu lažje doseči prepoved in odškodnino kot pa preko instituta nelojalne konkurence (kršenja poslovne skrivnosti), saj je potrebno dokazati zgolj kršenje obveznosti in ne pogojev, ki so potrebni za nelojalno konkurenco. Vendar je pri doseganju pravic na sodišču lahko toženec le pogodbeni stranka, pri kršenju poslovnih skrivnosti kot dejanja nelojalne konkurence pa te omejitve ni.

Po navedbah Zabela (1999, str. 455, 456) se poslovne tajnosti lahko pojavljajo na različnih področjih, to so npr. komercialne, finančne in kadrovske poslovne tajnosti, vendar se je v praksi izkazalo, da je poslovna tajnost primeren instrument tam, kjer ni drugačnih možnosti varstva neke gospodarske prednosti. Tu gre za tehnično znanje in izkušnje, znane pod imenom know-how. Varstvo poslovne tajnosti je torej dobro uporabiti tudi kot dopolnilo k pravicam industrijske lastnine, npr. varstvo izuma vse do prijave le tega za patentno varstvo. Vendarle je včasih vseeno boljše uporabiti institut poslovne tajnosti kot pa pravice industrijske lastnine; kot primer dr. Zabel navaja, da je modno tkanino, ki bo pomembna zgolj eno sezono, boljše varovati kot poslovno tajnost, seveda dokler tkanina ne bo prišla v promet. Glede na navedbe dr. Zabela lahko razberemo, da je boljše uporabiti kot zaščito odkritja, informacij oz. izuma poslovno skrivnost takrat, ko so te informacije oz. izumi aktualni zgolj kratko obdobje. Lahko se sicer zgodi, da bo podjetje patentno pravico pridobilo prepozno. Možno pa je tudi, da se iz finančnega vidika ne splača zavarovati patenta.

Pretnar (2002, str. 185) se v svojem delu *Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju* loteva teh dilem na drugačen način, in sicer je njegov zaključek tak: „...patentno varstvo je smiselno in potrebno vselej, kadar je izum neizogibno razkrit z izdelkom samim – odkrivanje možnih kršiteljev je tako izvedljivo z opazovanjem konkurenčnih izdelkov. Če pa izuma ni možno razbrati iz izdelka na trgu, je poslovna skrivnost boljša izbira.“ Avtor v svojem delu obrazloži dilemo, ali je boljši patent ali poslovna skrivnost na naslednji način. Besedna zveza „neposredno razkrit z izdelkom samim“ pomeni, da lahko nekdo kupi patentirani izdelek, ga razstavi (uporabi metodo „vzratne razstavitve“) in ga nato npr. preslika na svoj tehnološki postopek. Če izum ni patentiran, potem tako ravnanje ni v nasprotju z patentnim pravom (možnost pravnih ovir zaradi avtorske pravice ali nelojalne konkurence). Po avtorju gre za „produktni patent“. V nasprotnem primeru, kadar gre za „procesni izum“, takega izuma ni mogoče neposredno razbrati iz izdelka (pri procesnem izumu gre za učinkovitejšo proizvodnjo že znanega izdelka). Tu je poslovna skrivnost boljša izbira od patenta. Patentiranje procesnega izuma bi bilo za izumitelja škodljivo, saj bi bil s tem razkrit postopek. Izumitelj bi imel tako težave pri dokazovanju kršitve patenta. Malce drugače je, kadar gre za povsem nov postopek. Patentno pravo (TRIPS in slovenski Zakon o industrijski lastnini) določa, da je v primeru patenta za nov postopek zavarovan tudi proizvod, ki je neposredno pridobljen po takšnem postopku. Poleg tega je dokazno breme na kršitelju.

Ključno vprašanje, ki si ga mora izumitelj zastaviti je, ali imetnik s patentom zavarovanega izuma lahko morebitno kršitev kontrolira ali ne.

Po mnenju Evropske komisije (2013a, str. 3) so poslovne skrivnosti komplementarne intelektualnim pravicam. Poslovno skrivnost se na primer uporabi v obdobju preden je inovacija obravnavana kot patent. Poslovne skrivnosti so lahko uporabljene tudi v relaciji s komercialno vrednimi informacijami, za katere intelektualna lastnina ni primerna, kot je npr. nova poslovna ideja, recept za živilski izdelek, parfum itd.). Potrebno je dodati, da poslovne skrivnosti po mnenju Evropske komisije ne zagotavljajo popolne tajnosti, saj so te pogosto posredovane med več sicer zaupanja vrednimi partnerji.

Tudi Andrew Beckerman-Rodau (2002, str. 371 do 387) se je ukvarjal s tem vprašanjem, torej med odločitvijo za patentno zaščito in zaščito, ki jo nudi poslovna skrivnost. Podjetja se dandanes pogosto zanašajo na intelektualno lastnino. Gre predvsem za posledico povečanja tehnoloških inovacij. Pravo poslovnih skrivnosti se dejansko lahko uporablja za katerokoli poslovno informacijo, tehnologijo ali know-how, ki naj se ohrani v tajnosti in določa konkurenčno prednost pred drugimi konkurenti. Enako velja za patente. Pogosto so inovacije in tehnični know-how potencialno lahko zaščiteni ali preko poslovne skrivnosti ali preko patentnega prava. To vodi podjetja v odločitev med eno in drugo zaščito. Splošno je težko določiti, katera zaščita je boljša, saj vplivata na odločitev tako pravni kot poslovni vidik. Imetnik patenta ima ekskluzivno pravico na patentu. Patent je javnosti razkrit (kako narediti in uporabiti inovacijo), patentna pravica ni trajna. Po prenehanju lahko to inovacijo-izum uporabi kdorkoli. Poslovna skrivnost lahko po drugi strani traja večno. Seveda pravica ni ekskluzivna. Zato lahko izum – predmet razstavijo (reverse engineer) ali samostojno razvijejo in pri tem niso dolžni plačati kakršnegakoli nadomestila oz. odškodnine. Ko se podjetje odloča o zaščiti, mora vse te naštetosti upoštevati in tehtati prednosti in slabosti. Potrebno je pretehtati, kolikšna je verjetnost, da je poslovna skrivnost razkrita (ali preko razstavitve predmeta, ali izum lahko samostojno razvijejo). Ta negotovost je izredno problematična. Varstvo poslovne skrivnosti prinese minimalno zaščito, če lahko konkurenti razstavijo predmet. V tem primeru se je boljše odločiti za patent. Če je inovacija tehnično izredno zahtevna, je tudi manj možnosti, da bi tretje osebe samostojno razvile enak izum. V tem primeru se lahko uporabi poslovno skrivnost. Pomembno je tudi to kakšno „življenjsko dobo“ ima določen izum/predmet. Če je življenjska doba dolga, potem se podjetja raje odločajo za patentno varstvo, v obratnem primeru za poslovno skrivnost (saj traja kar nekaj časa, da se pridobi patentno pravico). Pomisliti je potrebno tudi na to, kako težko je ohranjati poslovno skrivnost v tajnosti in kakšna je cena (stroški) ohranjanja v tajnosti. Pri patentu so začetni stroški visoki. Pri poslovni skrivnosti je drugače: če traja dolgo, so lahko stroški ohranjanja visoki, v nasprotnem primeru ne. Vse to je odvisno od tipa inovacije, števila zaposlenih, ki morajo ohranjati skrivnost oz. tretjih oseb, katerim podjetje posreduje informacije. Pomembno je tudi, ali bo inovacija koristno uporabljena ali licencirana tretjim. Primerjati je potrebno stroške, ki jih povzroči poslovna skrivnost s stroški patentiranja. Npr. pri patentiranju je potrebno, da ima podjetje zadosti sredstev v primeru pravde na sodišču. Pri patentiranju se izum razkrije javnosti. Tu se postavlja vprašanje ali podjetje, ki izum patentira in ga s tem razkrije javnosti, želi „izobraziti –

podučiti“ o tehnologiji svojo konkurenco. Tudi tržni delež podjetja lahko vpliva na odločitev, za katero zaščito se bo podjetje odločilo. Velika podjetja s precejšnjim tržnim deležem ne bodo zelo prizadeta, če bodo izgubila poslovno skrivnost proti drugim konkurentom, če ekonomske tržne ovire omejujejo možnost novih vstopov na relevantni trg.

Glede na vsa mnenja strokovnjakov pridemo do zaključka, da v splošnem ne moremo povedati, katera zaščita je boljša. Odločitev je v določenih, npr. mejnih primerih lahko težka, po drugi strani je odločitev lahko nadvse lahka. Kot rečeno je vse odvisno od tega, v kakšni situaciji je izumitelj, posameznik ali podjetje. Možnosti so različne. Lahko se odločimo za patentiranje, lahko za določitev podatka kot poslovne skrivnosti. Za vsako vrsto situacije je primerna svoja vrsta zaščite.

5 ANKETA: PATENT IN POSLOVNA SKRIVNOST V SLOVENSKIH PODJETJIH

5.1 Predstavitev ankete

Zanimalo nas je, kakšno je stanje na področju intelektualne lastnine v Sloveniji, za katero zaščito se slovenska podjetja odločajo, katere so največje ovire in razlogi za odločitev za zaščito patenta ali varstva poslovne skrivnosti. Zato smo opravili anketo z naslovom Patent ali poslovna skrivnost v slovenskih podjetjih. Anketa vsebuje 28 vprašanj, s katerimi želimo ugotoviti, ali je podjetje inovativno (ima v lasti izum, ima oddelek za raziskave in razvoj, koliko denarnih sredstev v % podjetje nameni letno za raziskave in razvoj), katere so največje ovire pri odločitvi za patent in kateri so najpogostejši razlogi za pozitivno odločitev o vložitvi patenta. Ugotoviti želimo tudi število pridobljenih patentov (tudi nacionalnih – slovenskih), število neugodenih patentnih prijav, število sodnih postopkov zaradi kršitve patentov, najpogostejše ovire pri zaščiti patenta, učinkovitost zaščite patenta, odločitev za patent ali poslovno skrivnost, katera zaščita prinese večjo konkurenčno prednost, razlog za odločitev o zaščiti izuma s poslovno skrivnostjo, največje ovire pri varovanju s poslovno skrivnostjo, ali ima podjetje akt o varovanju poslovnih skrivnosti in ali je bil ta s strani zaposlenih kršen, ali je v pogodbi o zaposlitvi določba o nerazkrivanju poslovnih skrivnosti, ali so bili zaposleni, ki so kršili interni akt oz. pogodbo o zaposlitvi sankcionirani, ali ima podjetje sklenjeno s poslovnimi partnerji pogodbo o nerazkrivanju poslovnih skrivnosti, kolikokrat je podjetje začelo zaradi kršitve te pogodbe s sodnim postopkom in kolikokrat mu je bilo ugodeno. Nekatera vprašanja so postavljena tako, da so že v naprej odgovori dani, druga so zastavljena širše in potrebujejo pisni odgovor udeleženca ankete, pri tretjih se le obkroži odgovor da ali ne (zastavljena vprašanja so podana v prilogi). Podjetja so bila zaprosena, da anketo izpolni oseba, ki je v podjetju odgovorna za dejavnost raziskav in razvoja oziroma vodilna oseba v podjetju. Raziskava o inovacijski dejavnosti in zaščiti intelektualne lastnine v slovenskih proizvodnih podjetjih med leti 2004 in 2007 (Cvelbar et. al. 2008) je vzor opravljene ankete v okviru te magistrske naloge. Z anketo želimo preveriti, ali je ugotovljeno stanje enako oziroma primerljivo stanju glede patenta in poslovne skrivnosti iz že opravljene raziskave avtorja Cvelbar et. al. (v nadaljevanju Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih).

5.2 Rezultati ankete in komentar

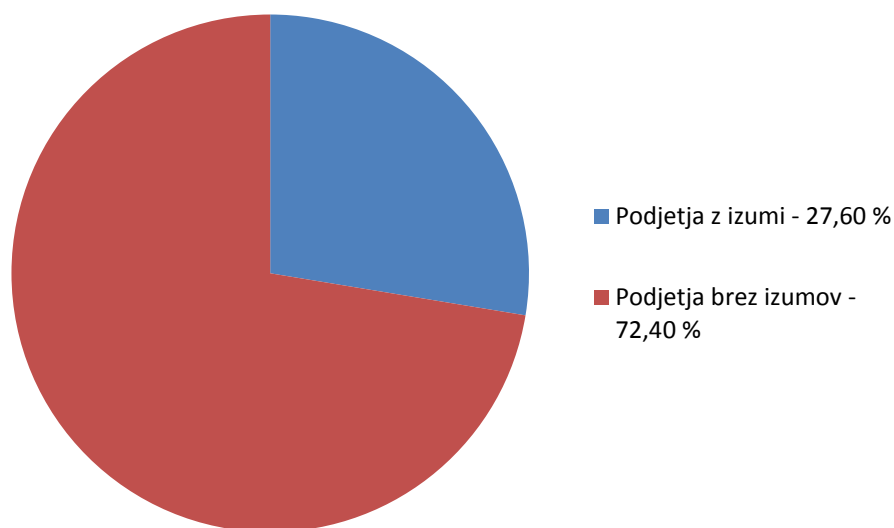
Anketa je bila poslana 310 slovenskim podjetjem. Prejeli smo le 30 odgovorov, največ od mikro in majhnih družb po kriterijih 55. člena Zakona o gospodarskih družbah. Odzivnost je bila torej zgolj 10 %. Glede na slabo odzivnost rezultatov ne moremo posplošiti na trenutno stanje v Sloveniji, vendar glede na to, da so rezultati raziskave „Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih“, ki je bila opravljena v letih 2004 in 2007 v nekaterih segmentih podobni, bi lahko zaključili, da opravljena anketa kljub nizkemu številu udeležencev večinoma potrjuje ugotovljeno dejansko stanje področja intelektualne lastnine v Sloveniji.

Potrebno pa je poudariti, da je bila raziskava Intelektualna lastnina v Sloveniji finančno podprta s strani Urada RS za intelektualno lastnino, Ministrstva za gospodarstvo in Javne agencije za raziskave in razvoj RS, da je bilo poslanih 716 vprašalnikov podjetjem iz slovenske predelovalne industrije, vrnjenih je bilo 166, kar kaže na 23 % stopnjo odzivnosti (Cvelbar et. al. 2008, str. 3).

5.2.1 Inovativno podjetniško okolje v slovenskih podjetjih

Na vprašanje, koliko podjetji ima v lasti izum, ki je neko odkritje, stvaritev česa novega na tehničnem področju, je bilo pričakovano več negativnih odgovorov kot pozitivnih. Na sliki 1 je podan grafični prikaz rezultata ankete; 27,6 % vprašanih podjetji ima v lasti izum, medtem ko 72,4 % podjetij ni izumilo ničesar.

Slika 1: Inovativnost anketiranih podjetij

40 % vprašanih podjetij je ustanovilo oddelek za raziskave in razvoj. Več kot polovico vprašanih podjetij nima oddelka za raziskave in razvoj, iz česar lahko sklepamo, da inovativnost vodstvu podjetja ni tako pomembna. Raziskava „Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih“ je ugotovila drugače. Večina slovenskih proizvodnih podjetij (70 %) ima svoj oddelek za raziskave in razvoj.

Raziskava navaja tudi ugotovitev, da uspešna podjetja vložijo v povprečju 13 % prodaje v raziskave in razvoj, medtem ko manj uspešna podjetja vložijo približno dvakrat manj (Cvelbar et. al. 2008, str. 3). Raziskovana podjetja v magistrski anketi so glede višine denarnih sredstev, ki jih namenijo letno za raziskave in razvoj, podala precej različne odstotke deleža od prodaje: od nič do maksimalno 90 % deleža prodaje. Višje navedene številke lahko upravičimo z dejstvom, da gre za novoustanovljena, start up podjetja (v primeru najvišje številke deleža prodaje) ali po drugi strani velika, starejša podjetja, ki imajo na voljo več kapitala za razvoj. Neko podjetje je navedlo 1.000.000 €, vendar gre za veliko podjetje, ki ima verjetno zelo pozitivno naravnano inovativno okolje. Sicer so podjetja navedla povprečno 23 % denarnih sredstev od deleža od prodaje za raziskave

in razvoj, kar kaže na razmeroma velik odstotek glede na opravljeno raziskavo „Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih“.

5.2.2 Ovire in razlogi za odločitev o patentu ali poslovni skrivnosti ter učinkovitost patenta

Nadalje smo želeli ugotoviti, katere so največje ovire pri odločitvi za vložitev patentne prijave. Izkazalo se je, da je največja ovira ravno to, da izum/inovacija ni dovolj velika novost. Za to možnost se je odločilo 46,15 % vprašanih podjetij, na drugem mestu s 15,38 % sledijo ugotovitve, da so stroški patenta visoki, problem razkritja izuma javnosti v primeru prijave patenta in dejstvo da patent ne bo doprinesel tržne uspešnosti. Tudi pri raziskavi „Intelektualna lastnina v Slovenskih podjetjih“ je bilo odkrito, da je največja ovira pri vlaganju patentnih prijav ta, da inovacije niso dovolj velika novost (slovenska podjetja so bolj tehnološki sledilci kot inovatorji), podjetja tako ne vidijo tržne uporabe patentov itd. Prav tako so izsledki raziskave pokazali, da je zadržek za patentiranje predvsem pri malih in srednjih podjetjih ta, da so lahko stroški obrambe v primeru spora previsoki (Cvelbar et. al. 2008, str. 4). Visoki stroški obrambe v primeru spora, v opravljeni magistrski anketi niso bili dani kot možnost odgovora. Vprašana podjetja bi lahko v razdelek „drugo“ napisala tudi ta razlog, to se je zgodilo le pri enem odgovoru mikro podjetja.

Iz opravljene ankete smo želeli ugotoviti tudi, kateri so razlogi za vložitev patentne prijave. Najpomembnejši med njimi je zaščita pred kopiranjem izuma (za to možnost se je odločilo 66,7 % anketirancev), na drugem mestu sledi ugled podjetja z lastništvom patentne pravice. Podobno je bilo ugotovljeno tudi v raziskavi Intelektualna lastnina v Slovenskih podjetjih; tista podjetja, ki se za patentiranje odločijo, verjamejo, da je to učinkovita zaščita za preprečevanje kopiranja, zaščito pred tožbami in preprečevanje vlaganja podobnih patentov (Cvelbar et. al. 2008, str. 4).

V anketi je sledilo vprašanje, ki se nanaša na ovire, s katerimi se srečujejo podjetja pri zaščiti patentov. Podjetja so z več kot 50 % izpostavila dejstvo, da so visoki stroški prijave patenta in njegovega vzdrževanja največja ovira. Druga ovira, ki je bila izpostavljena, pa je tudi dolgotrajnost postopka. Pomemben vidik pri zaščiti patenta je tudi, kakšna je učinkovitost zaščite patenta. Podjetja so ocenila delež prodaje, ki se nanaša na izum podjetja. Zopet se odstotki gibajo zelo široko od 0 pa vse do 80 %. Povprečen delež od prodaje, ki se nanaša na izum, je 27 %, kar kaže na to, da patent predstavlja nekaj manj kot 1/3 celotne prodaje. Dejstvo je, da nižji kot je delež prodaje, manj učinkovit je izum, zaščiten s patentom in seveda obratno, višji kot je delež prodaje, boljša je učinkovitost.

Pri vprašanju, ki se je nanašalo (tudi hipotetično za tiste, ki nimajo v lasti izuma) na to, ali se večkrat odločite za patent ali poslovno skrivnost, je rezultat nepričakovan, in sicer 50 % bi se odločilo za patent in 50 % za poslovno skrivnost. Odgovori so presenetljivi, saj bi zaradi vseh možnih ovir za slovenska podjetja pričakovali večkrat odločitev za poslovno skrivnost (stroški, inovativnost itd.). Morebiti je prišlo do takega odgovora tudi zaradi tega, ker je večina podjetij odgovarjala hipotetično in mogoče nimajo dovolj znanja in izkušenj na področju patentov, da bi lahko realno odgovorili, za katero

zaščito/varstvo bi se odločilo. Če pogledamo odgovor na vprašanje, ali ima podjetje (ki ima v lasti izum) zaščiten kakšen izum s patentom, je kar 68,8 % takih, ki izuma nimajo zaščitenega s patentom, kar verjetno pomeni, da se poslužujejo poslovne skrivnosti, lahko pa se za varovanje skrivnosti sploh ne odločijo (verjetno je takih podjetij, ki bi se odločilo za odprto, nezaščiten poslovno delovanje izredno malo). Hipotetično bi se torej podjetja odločila v korist enega in drugega mehanizma zaščite, v dejanskem stanju pa je odločitev za patent manj pogosta. Tudi raziskava „Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih“ (Cvelbar et. al. 2008, str. 4) ugotavlja, da je najbolj pogosto uporabljen mehanizem za zaščito inovacij na proizvodih ali postopkih podjetja poslovna skrivnost, zato bi se v primeru naše magistrske ankete bolj oprli na dejansko stanje, in sicer, da je 68,8 % takih podjetji, ki imajo izum v lasti in se raje odločijo za poslovno skrivnost kot za patentiranje.

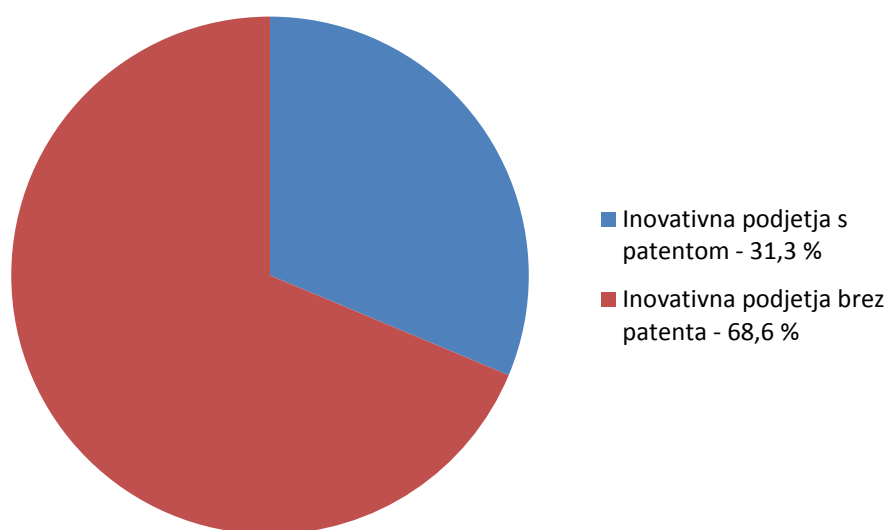
62,1 % vprašanih podjetij je odgovorilo, da patent prinaša večjo konkurenčno prednost kot poslovna skrivnost. Vendar konkurenčno prednost prinaša tudi poslovna skrivnost, saj Evropska komisija (European Commission 2013a, str. 1) pravi, da velika in majhna podjetja na vseh področjih uporabljajo poslovne skrivnosti za pridobitev konkurenčne prednosti v globalnem gospodarstvu.

Pri razlogih za odločitev za poslovno skrivnost se zdi podjetjem najpomembnejši ta, da se podatkov ne razkrije javnosti (42,9 %), nato sledijo nižji stroški (23,8 %), varovanje podatkov izuma za nedoločen čas (19,0 %) in nazadnje enostavnejši postopek (14,3 %). Največja ovira za odločitev o zaščiti izuma s poslovno skrivnostjo je težje dokazovanje na sodišču (56,3 %), nato sledi možnost kopiranja oziroma razstavitve predmeta izuma – reverse engineering (25,0 %) in nato težave pri ohranjanju izuma kot tajnega (18,8 %).

5.2.3 Število izumov in podeljenih patentov

31,3 % podjetij, ki ima v lasti izume, se je odločilo za zaščito s patentom. Vsi ostali se zaradi ovir, ki so navedena zgoraj, niso odločili za vložitev patentne prijave oz. jim Urad RS za intelektualno lastnino patenta ni podelil. Prikazano na sliki 2.

Slika 2: Odločitev za zaščito patenta

Število izumov od nastanka podjetja se vrti pri večini okrog 2 do 6, medtem ko imata dve veliki podjetji v lasti 55 in 20 izumov, ki so tudi pridobljeni patenti. Iz rezultatov ankete lahko ugotovimo, da imajo velika podjetja značilno več patentov kot majhna podjetja. To lahko potrdimo tudi z ugotovitvijo opravljene raziskave „Intelektualna lastnina v Sloveniji“ (Cvelbar et. al. 2008, str. 50). Tudi Evropska komisija (2013a, str. 1) pravi, da se majhna in srednje velika podjetja opirajo na poslovne skrivnosti pogosteje kot velika podjetja/korporacije, saj nimajo zadostnega denarnega vira za pridobitev, vzdrževanje patentov pa tudi za odločitev za sodne spore v primeru patentnih kršitev. Zato se taka podjetja z omejenimi finančnimi sredstvi odločajo za poslovne skrivnosti, ki zahtevajo manj sredstev in s katerimi lahko prav tako upravljajo rezultate inovacij, vendar gre za manj varno zaščito.

Glede na odgovore anketiranih podjetij je približno toliko kot je izumov tudi pridobljenih patentov. Tu lahko izpostavimo dvoje. Eno je, da podjetja nimajo natančne evidence o tem, koliko izumov, novosti je bilo v vseh letih delovanja odkritih. Po drugi strani pa je prav tako možno, da je lahko dejansko v Sloveniji skoraj vsaka patentna prijava, ki zadovoljuje vsem formalnim pogojem potrjena in je s tem tudi podeljen patent, ne glede na to, da izum lahko ni nov, inventiven in industrijsko uporabljen. To je mogoče ker se ti materialni pogoji patentibilnosti preverjajo šele po izteku devetega leta vzdrževanja patenta. Teorijo lahko potrdimo tudi z odgovori o tem, kolikokrat se je zgodilo, da je podjetje vložilo prijavo, pa Urad RS za intelektualno lastnino patenta ni podelil. Vsa vprašana podjetja so odgovorila, da do zavrnitve ni prišlo nikoli.

V zadnjih petih letih so se podjetja manjkrat odločala za patentno zaščito, saj je bilo npr. pri dveh velikih podjetjih v vsem obdobju delovanja podeljenih 20 in 55 patentov, v zadnjih 5 letih pa zgolj 5 in 6, kar bi kljub majhnemu številu udeležencev ankete lahko kazalo na manjšo učinkovitost patentov. Že večkrat omenjena raziskava intelektualne lastnine v slovenskih podjetjih prav tako kaže na padeč in ugotavlja, da spadajo patenti med najmanj učinkovit mehanizem zaščite inovacij, saj kar 76% odstotkov v zadnjih

letih ni pridobilo nobenega patenta. Podjetja bolj pogosto uporabljajo poslovno skrivnost in ostale mehanizme (Cvelbar et. al. 2008, str. 4).

Sledi vprašanje o številu slovenskih nacionalnih patentov. Podjetja večinoma zavarujejo svoje patente tudi v Sloveniji, velika izjema je le pri enem podjetju, ki ima sicer v lasti 20 patentov, a niti eden ni zavarovan v Sloveniji. Dopuščam možnost, da se je podjetje pri reševanju ankete zmotilo.

5.2.4 Kršitve, interni akti ter določbe v pogodbi o zaposlitvi glede varovanja poslovnih skrivnosti

Tudi s kršitvami patentne pravice in s postopkom na sodišču se podjetja niso velikokrat srečevala. Le eno podjetje je potrdilo, da se je odločilo za sodni postopek ob kršitvi (gre za mikro podjetje).

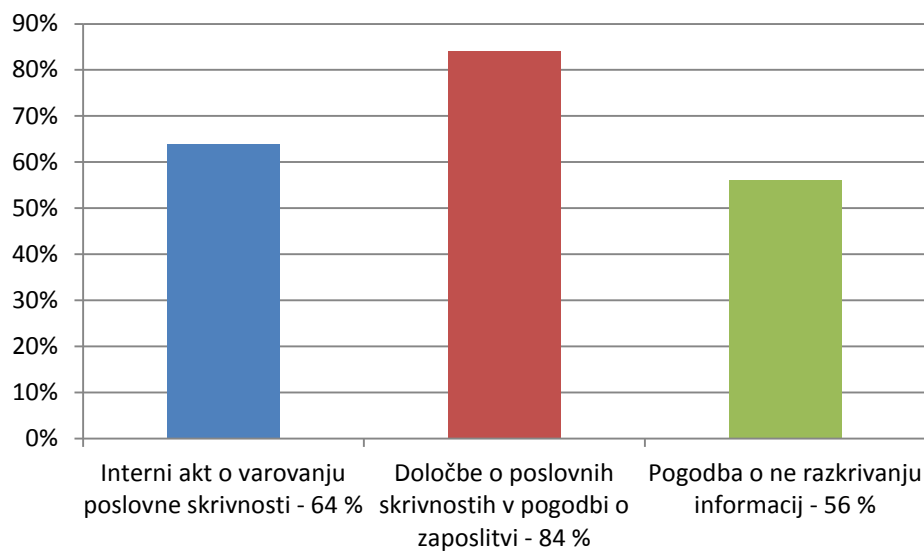
Večina podjetij (64,0 %) ima sprejet interni akt o varovanju poslovnih skrivnosti, iz tega sledi, da so podjetja dobro seznanjena s tem področjem. Večinoma še nikoli ni prišlo do kršitev tega internega akta s strani zaposlenih (76,5 %). Nekaj podjetij je izpostavilo občasne kršitve (23,5 %), nobenega podjetja ni, pri katerem bi pogosto prihajalo do kršitev.

Več podjetij ima v pogodbah o zaposlitvah določbo o nerazkrivanju informacij kot sprejet interni akt, in sicer 84 %, kar zopet kaže na poznavanje področja in zavedanje o možnostih kršitve poslovnih skrivnosti. Večinoma pa v primeru kršitev internega akta o varovanju poslovnih skrivnosti ali določbe enake vsebine iz pogodbe o zaposlitvi zaposleni niso bili sankcionirani (76,5 %).

Nekaj manj, vendar vseeno še vedno 56 %, je podjetij, ki imajo s svojimi poslovnimi partnerji sklenjeno pogodbo o nerazkrivanju informacij. Tu bi morala biti številka višja, saj pri poslovanju med podjetji večinoma prehaja do razkritja kakršnihkoli informacij.

Na sliki 3 je podan pregled ureditve varovanja poslovnih skrivnosti v podjetjih v odstotkih uporabe določenega načina varovanja.

Slika 3: Pregled ureditve varovanja poslovne skrivnosti v podjetjih

V kolikor je prišlo do kršitve te pogodbe, še nobeno vprašano podjetje ni začelo postopka na sodišču. Morda se podjetja izogibajo sodišču zaradi stroškov postopka, dolgotrajnosti postopka, dileme o tem, ali jim bo na sodišču sploh ugodeno (ali se bo lahko dokazalo kršitev itd).

6 SKLEP

Znanje in inovacije sta ena izmed temeljev ekonomije. Na ravni države je inovacija glavni dejavnik dobre gospodarske rasti. Tiste države, ki znajo določiti pravo strategijo povečevanja znanja in upravljanja intelektualne lastnine, so ekonomsko uspešnejše. Prav tako imata znanje in inovacije ključni pomen na mikro nivoju. Podjetja z več znanja so boljša kot tista z manj znanja (Cvelbar et. al. 2008, str. 6). Ravno zaradi vseh teh dejstev je ključna zakonodajna ureditev obeh področij, zaščite patenta in varstva poslovne skrivnosti. Obravnavane države Slovenija, Avstrija in Hrvaška so se zaradi skupnega zametka kontinentalnega prava zelo podobno lotile pravne ureditve obeh področij. Seveda obstajajo razlike med njimi, vendar gledano v celoti, obstaja več podobnosti kot razlik. S tem je potrjena prva izmed hipotez, ki pravi da med državami Slovenijo, Avstrijo in Hrvaško obstaja na področjih patenta in poslovne skrivnosti več podobnosti kot razlik.

Kljub velikim podobnostim med zakonodajami je pomembno izpostaviti razlike med njimi. Bistvena razlika med slovensko patentno ureditvijo na eni strani in avstrijsko ter hrvaško na drugi je v postopku preverjanja pogojev. Slovenski zakonodajalec se je odločil za tako imenovan „očitnostni preizkus“ oz. „preizkus na prvi pogled“ in s popolnim preizkusom odlašajo vse do izteka 9. leta trajanja patenta. Avstrija in Hrvaška sta se odločili za popolni preizkus vseh materialnih pogojev novosti, inventivnosti in industrijske uporabljivosti že na začetku postopka pridobitve patenta. Oba sistema imata tako pozitivne kot negativne značilnosti. Bistvene elemente lahko strnemo v naslednji sklep. V kolikor gre za popolni preizkus pogojev, bomo že ob podelitvi patenta prepričani, da res izpolnjuje vse zahtevane vsebinske pogoje, kot so novost, inventivnost in industrijska uporabljivost. Pri očitnostnem preizkusu se preveri le, če izum zadostuje določenim formalnim pogojem in je lahko tak izum kljub neizpolnjevanju materialnih pogojev varovan s patentom vse do izteka 9. leta (kot je določeno v Sloveniji). Potrebno pa je poudariti, da je postopek, ki s popolnim preizkusom odlašajo, enostavnejši in cenejši za izumitelje/prijavitelje.

Razlika je tudi v sami odločitvi za predpis, ki ureja področje patenta. Medtem ko sta se avstrijski in hrvaški zakonodajalec odločila za zakon, ki bo urejal zgolj patent, se je slovenski zakonodajalec odločil za zakon, ki bo urejal vse pravice industrijske lastnine. V Sloveniji govorimo o Zakonu o industrijski lastnini, v Avstriji in na Hrvaškem pa o Zakonu o patentu.

Vsak zakon navaja izjeme od patentiranja, kar pomeni, da nekaterih izumov ni mogoče zaščititi s patentom. Na tem področju je potrebno izpostaviti računalniške programe, ki so izrecno izključeni glede možnosti zaščite s patentom v Avstriji in na Hrvaškem. Po drugi strani slovenski Zakon o industrijski lastnini računalniške programe ne omenja kot izjeme od patentiranja.

Obstaja več vrst patentov. Pri vseh obravnavanih državah je bistven klasični patent z največ 20 letnim trajanjem. O drugi vrsti patenta, ki traja pri vseh treh državah največ 10 let, zakonodajalci niso usklajeni. Slovenija se je odločila za naziv patent s skrajšanim

trajanjem, Hrvaška za konsenzualni patent, medtem ko Avstrija za Gebrauchsmuster kar lahko prevedemo kot uporabni model. Mnenja, ali smemo enačiti uporabni model s patentom s skrajšanim trajanjem, so deljena.

Razlike so vidne tudi pri višini pristojbin za vzdrževanje patenta. Za vzdrževanje avstrijskega patenta je potrebno izdali veliko več denarja kot za slovenski ali hrvaški patent. Stroški vzdrževanja patenta v Sloveniji in na Hrvaškem so primerljivi.

Tudi glede števila podeljenih patentov je Avstrija v precejšnji prednosti, medtem ko je število podeljenih patentov v Sloveniji in na Hrvaškem primerljivejše.

Prav tako je potrebno poudariti, da se v zadnjem času v EU sprejema veliko dokumentov glede enotnega evropskega patenta. Več desetletji se že razpravlja o tem institutu. Ključno je dejstvo, da ne gre za poenotenje, ampak za nek dodatni mehanizem. Enotni evropski patent ne posega na področje nacionalnih zakonodaj držav članic, te ostajajo enake oziroma v domeni zakonodajalcev držav članic. Pomembno je tudi dejstvo, da je Evropska komisija predlagala enotno evropsko patentno sodišče.

Na področju varovanja poslovnih skrivnosti pa je bistvena razlika med ureditvami v tem, da avstrijska zakonodaja ne določa definicije izraza poslovna skrivnost, v nasprotju s slovensko in hrvaško ureditvijo, ki obe poznata in določata v predpisih ta pravni izraz. Vse tri države imajo naslednja skupna področja ureditve poslovnih skrivnosti: konkurenčnopravno področje, kazenskopravno področje in delovnopravno področje. Avstrija ureja varstvo poslovnih skrivnosti tudi na področju intelektualne lastnine. Za Hrvaško in Slovenijo je še značilna ureditev na obligacijskem področju (pogodbenem). Slovenija ima glede ureditve edina to posebnost, da ureja področje poslovne skrivnosti (definicijo in drugo) tudi na statusnopravnem področju. Hrvaška obširneje določa poslovno skrivnost na področju delovanja državnih organov (področje prava notranjih zadev in upravnega prava). Potrebno je izpostaviti dejstvo, da ima Avstrija v nasprotju s Slovenijo in Hrvaško tudi v zakonu o nelojalni konkurenci tako civilna kot kazenska pravna sredstva.

EU se je po raziskavah in študijah s področja poslovne skrivnosti odločila za harmonizacijo na tem področju. Poenotenje bo potekalo na več področjih poslovne skrivnosti. Izpostaviti je potrebno enotno definicijo poslovne skrivnosti in dejstvo, da bo harmonizacija potekala zgolj na civilnopravnem področju.

V nadaljevanju smo se osredotočili na razmerje med pravom industrijske lastnine in pravom nelojalne konkurence. Pravo intelektualne lastnine (katere del je industrijska lastnina) in konkurenčno pravo sta kljub različnim interpretacijam pravnih teoretikov bolj ali manj povezani pravni področji. Iz tega sledi, da se lahko potrди drugo hipotezo, ki pravi, da sta področji prava industrijske lastnine in nelojalne konkurence med seboj povezani pravni področji. Kot rečeno teoretiki različno gledajo na povezanost prava intelektualne lastnine/industrijske lastnine in konkurenčnega prava. Nekateri npr. v Svetovni organizaciji za intelektualno lastnino so mnenja, da je varstvo pred nelojalno konkurenco lahko tudi dopolnitev varstva pravic industrijske lastnine. Po drugi strani je iz Pariške konvencije razvidno, da je varstvo pred nelojalno konkurenco samostojno

področje te konvencije. Dr. Zabel je mnenja, da vez med obema področjema obstaja, vendar vseeno panogi ohranjata svojo samostojnost.

Sledi preveritev tretje hipoteze, ki pravi, da je patent primernejša izbira zaščite intelektualne lastnine kot poslovna skrivnost. Konkurenčna prednost na trgu je cilj vsakega podjetja, s tem si podjetja lahko izborijo boljši položaj na trgu, boljše poslovanje. Do tega pripelje inovativnost. Vendar je potrebno inovacije nekako zaščititi in si s tem zagotoviti delež, morda tudi obstanek, na trgu. Podjetje se lahko odloči zavarovati svoj izum preko prava intelektualne lastnine – s patentiranjem ali pa se odloči za poslovno skrivnost. V drugem primeru lahko sklene s svojimi poslovnimi partnerji tudi pogodbo o nerazkrivanju informacij ali v primeru kršitve izbere pravni naslov - nelojalna konkurenca. Kot rečeno ni pravila, katera zaščita je boljša, zato je od vsakega posameznega podjetja odvisno, kakšno odločitev sprejme. Podjetje se odloči za tisto možnost, ki je v danem primeru najprimernejša oziroma najučinkovitejša. Glede na to ne moremo hipoteze ne potrditi ne ovreči, saj je odločitev odvisna od konkretnega praktičnega primera.

Dilema potrditi ali ovreči obstaja tudi pri zadnji hipotezi, ki pravi, da slovenska podjetja praviloma za zaščito inovacije pogosteje uporabijo varstvo poslovne skrivnosti kot zaščito patenta, predvsem zaradi višjih patentnih stroškov. Iz opravljene ankete v sklopu magistrske naloge dobimo dva različna odgovora na zastavljeni vprašanji v povezavi s to hipotezo. Pri rezultatu, ki se nanaša na odstotek podjetij, katera imajo izum zaščiten s patentom, pridemo do zaključka, da je takih podjetij le 31,3 %, kar pomeni, da 68,8 % podjetij svojega izuma ne zavaruje s patentom (na voljo ostane poslovna skrivnost). S pomočjo tega rezultata bi lahko hipotezo potrdili. Vendar naslednji odgovori ankete na zastavljeno vprašanje, ali se ob vprašanju zaščite izuma odločite za patent ali za poslovno skrivnost oziroma kako bi se odločili, če bi imeli v lasti izum, prikažejo drugačen zaključek. Vprašanje je bilo postavljeno hipotetično v ta namen, da bi lahko nanj odgovorilo čim več anketirancev, tudi tistih, ki trenutno nimajo v lasti nobenega izuma. Prišli smo do ugotovitve, da se oziroma bi se ravno toliko podjetij odločilo za patent kot za poslovno skrivnost. V tem primeru hipoteze ne moremo niti potrditi, niti ovreči. Pomembno pa je dejstvo, da je bilo pri raziskavi „Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih“ ugotovljeno, da podjetja pogosteje uporabljajo poslovno skrivnost kot mehanizem zaščite inovacije in da je najmanj učinkovit mehanizem prav patent. Ugotovitev o tem, katera kategorija zaščite se pogosteje uporabi, je skladna z Yale in Carnegie Mellon študijami (Cvelbar et. al. 2008, str. 4). Glede na navedena dejstva hipotezo potrdimo, kar pomeni, da se slovenska podjetja pogosteje odločajo za varstvo poslovne skrivnosti.

Preostane še odločitev o drugemu delu hipoteze, ki pravi, da je največja ovira pri odločitvi za patent višina patentnih stroškov. V anketi je bilo postavljeno prav tako vprašanje in 46,15 % anketiranih podjetij je odgovorilo, da je največja ovira pri odločitvi za vložitev patenta ta, da izum/inovacija ni dovolj velika novost. Na drugem mestu sledijo s 15,38 % druge ovire, med drugim tudi visoki stroški patenta. Drugi del hipoteze se tako ovrže, saj visoki stroški niso največja ovira pri odločitvi za patentno prijavo. Potrebno je dodati, da je bilo v anketi zastavljeno tudi vprašanje o največji oviri, s

katero se podjetja srečujejo pri zaščiti patenta. V tem primeru so najpogostejša ovira ravno visoki stroški prijave patenta in njegovo vzdrževanje.

Iz ankete smo pridobili tudi nekaj drugih pomembnih informacij. Žal je odstotek anketiranih podjetij glede inovativnosti precej slab, in sicer 72,4 % podjetij nima v svoji lasti niti enega izuma, medtem ko si vsaj enega lasti približno 27,6 % podjetij. Kot že omenjeno se je zgolj 31,3 % podjetij odločilo za zaščito svojega izuma s patentom. Najpogostejši razlog za odločitev za patent je dejstvo, da se s patentom lahko zaščiti pred kopiranjem izuma. Po drugi strani je najpogostejši razlog za odločitev za poslovno skrivnost ta, da se podatkov ne razkrije javnosti, medtem ko je največja ovira za poslovno skrivnost ravno bojazen o težkem dokazovanju na sodišču. Pomembno je tudi dejstvo, da se za patent odloči več velikih kot malih ali srednjih podjetij.

Veseli dejstvo, da so podjetja večinoma seznanjena z možnostjo sprejetja internega akta o varovanju poslovne skrivnosti in vnašanja določb z enako vsebino v pogodbo o zaposlitvi. 64 % anketiranih podjetij ima sprejet interni akt in tudi kar 84 % podjetij ima v pogodbah o zaposlitvi vnesene določbe o varovanju poslovnih skrivnosti. Nekaj slabši je odstotek sklepanja pogodb o nerazkrivanju informacij s poslovnimi partnerji, in sicer nekaj čez 50 %. Iz ankete se ugotovi, da kršitev ni veliko.

Glede na slabo odzivnost se rezultatov opravljene ankete ne more posplošiti na trenutno stanje v Sloveniji, vendar glede na to, da so rezultati raziskave „Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih“ v nekaterih segmentih podobni, bi lahko zaključili, da opravljena anketa kljub nizkemu številu udeležencev večinoma potrjuje ugotovljeno dejansko stanje obravnavanega področja intelektualne lastnine v Sloveniji.

LITERATURA IN VIRI

LITERATURA

1. Beckerman-Rodau, A. (2002). The Choice between patent protection and trade secret protection: A legal and business decision. *J. Pat. & Trademark Off. Soc'y*, 84, 371-409.
2. Cvelbar, U., Marc, M., Knežević Cvelbar, L. (2008). *Intelektualna lastnina v slovenskih podjetjih, analiza in rezultati raziskave o stanju intelektualne lastnine v slovenskih podjetjih 2004-2007*. Ljubljana: Ekonomska fakulteta.
3. Henning-Bodewig, F. (2006). *Unfair Competition Law: EU and Member States*. The Netherlands: Kluwer Law International.
4. Kocbek, M. (1993). *Pravo intelektualne lastnine*. Maribor: Pravna fakulteta v Mariboru.
5. Matanovac Vučković, R., Kunda, I. (2011). Materijalnopravno i kolizijskopravno uređenje intelektualnog vlasništva nastalog u radnom odnosu. *Zb. Prav. Fak. Rij*, 32 (1), 75-125.
6. Vlada Republike Slovenije. (2000). Predlog zakona o industrijski lastnini (ZIL-1). *Poročevalec Državnega zbora*, 2000 (57), 3-101.
7. Pretnar, B. (2002). *Intelektualna lastnina v sodobni konkurenci in poslovanju*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
8. Primec, A. (2006). Javnost v postopkih javnega naročanja in poslovna skrivnost ponudnikov. *Podjetje in delo*, 6-7, 1445-1456.
9. Puharič, K., Juren, P. (2003). *Zakon o industrijski lastnini: (ZIL-a UPB 1): s komentarjem, izvedbenimi predpisi, mednarodnimi konvencijami ter pogodbami in sporazumi*. Ljubljana: GV Založba.
10. Repas, M. (2007). *Pravo blagovnih in storitvenih znamk*. Ljubljana: GV Založba.
11. Rozman, B. (1999). Intelektualna lastnina in patentni uradi v dobi globalizacije. *Teorija in Praksa*, 36 (6), 1027-1040.
12. Španinger, V. (2006). *Specialistično delo: Varovanje poslovnih skrivnosti v gospodarskih družbah*. Kranj: Fakulteta za organizacijske vede.
13. Trampuž, M., Oman, B., Zupančič, A. (1997). *Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah s komentarjem*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.

14. Tritton, G. (1996). *Intellectual property in Europe*. London: Sweet and Maxwell.
15. Zabel, B. (1970). *Poslovna tajna*. Beograd: Institut za uporedno pravo.
16. Zabel, B. (1999). *Tržno pravo*. Ljubljana: gospodarski vestnik.
17. Zabel, B., et. al. (1993). *Zakon o varstvu konkurence s komentarjem. Zakon o trgovini s komentarjem*. Ljubljana: Gospodarski vestnik.
18. Zirnstein, E. (2007). *Patentno varstvo v Evropi: razvoj in perspektive*. Koper: Univerza na Primorskem, Fakulteta za management.
19. Zlatović, D. (2008). Poslovna tajna, know how, nelojalna utakmica. *Informator*, 5650, 10-12.

VIRI

1. Antić, F. (2012). *Pogodba o nerazkritju informacij*. Pridobljeno 13. januarja 2014 iz portala Mladi podjetnik: <http://mladipodjetnik.si/podjetniskikoticek/poslovanje/pogodba-o-nerazkritju-informacij>.
2. Borsky, M. (2011). *Tržišna utakmica*. Pridobljeno 12. februarja 2014 iz portal Moj posao, centralno mjesto tržišta rada: <http://www.moj-posao.net/Savjet-Pravnika/70075/Trzisna-utakmica/14/>.
3. DZIV. (2011a). *Nacionalno zakonodavstvo*. Pridobljeno 15. decembra 2013 iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <http://www.dziv.hr/hr/zakonodavstvo/nacionalno-zakonodavstvo/>.
4. DZIV. (2011b). *Patent*. Pridobljeno 23. decembra 2013 iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <http://patenti.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/>.
5. DZIV. (2011c). *Što je patent*. Pridobljeno 23. decembra iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/sto-je-patent/>.
6. DZIV. (2011č). *Što se može zaštititi patentom*. Pridobljeno 23. decembra iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/sto-je-patent/sto-se-moze-zastititi-patentom/>.
7. DZIV. (2011d). *Što je konsenzualni patent*. Pridobljeno 23. decembra iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/sto-je-patent/sto-je-konsenzualni-patent/>

8. DZIV. (2011e). *Tko može prijaviti patent*. Pridobljeno 30. decembra iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/prije-podnosenja-prijave/tko-moze-prijaviti-patent/>.
9. DZIV. (2011f). *Kada potražiti profesionalni savjet*. Pridobljeno 5. januarja 2014 iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/prije-podnosenja-prijave/kada-profesionalni-savjet/>.
10. DZIV. (2011g). *Kako ostvariti zaštitu u inozemstvu*. Pridobljeno 5. januarja 2014 iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/prije-podnosenja-prijave/kako-zastita-u-inozemstvu/>.
11. DZIV. (2012a). *Mogući načini ispitavanja prijave*. Pridobljeno 1. januarja 2014 iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo republike Hrvatske: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/postupak-zastite/nacini-ispitivanja-prijave/>.
12. DZIV. (2012b). *Postupak ispitavanja i priznanja patenta*. Pridobljeno 1. januarja 2014 iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo republike Hrvatske: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/postupak-zastite/postupak-ispitivanja-i-priznanja/>.
13. DZIV. (2013a). *Vodič kroz provedbu prava intelektualnog vlasništva*. Pridobljeno 30. decembra iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo republike hrvatske: http://www.dziv.hr/files/File/provedba/Vodic_PPIV.pdf
14. DZIV. (2013b). *Postupak zaštite u Hrvatskoj*. Pridobljeno 30. decembra iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo republike Hrvatske: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/postupak-zastite/>.
15. DZIV. (2013c). *2012 Godišnje izvješće*. Pridobljeno 7. februarja iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo republike Hrvatske: http://www.dziv.hr/files/File/go-izvjesca/godisnje_izvjesce_2012.pdf.
16. DZIV. (2014a). *Najčešća pitanja*. Pridobljeno 30. januarja 2014 iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo republike Hrvatske: <http://www.dziv.hr/hr/intelektualno-vlasnistvo/patenti/najcesca-pitanja/>
17. DZIV. (2014b). *Patent – pregled pristojbi i troškova*. Pridobljeno 8. februarja iz Državni zavod za intelektualno vlasništvo republike Hrvatske: http://www.dziv.hr/files/File/pristojbe/prist_trosk_pregled_PATENT.htm.
18. EURLex. (2013). *Predlog Direktiva Evropskega parlamenta in Sveta o varovanju nerazkritoga strokovnega znanja in izkušenj ter poslovnih informacij (poslovnih skrivnosti) pred njihovo neupravičeno pridobitvijo, uporabo in razkritjem /*

COM/2013/0813 final - 2013/0402 (COD). Pridobljeno 13. februarja 2014 iz EURLex: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2013:0813:FIN:SL:HTML>.

19. EUROPA. (1999). *Amended proposal for a Directive on the protection of inventions by utility model, IP/99/433*. Pridobljeno 24. februarja 2014 iz portala Evropske unije: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-99-433_en.htm?locale=e.
20. EUROPA. (2011). *IP/11/470, Komisija predlaga enotno patentno varstvo za spodbujanje raziskav in inovacij*. Pridobljeno 21. februarja 2014 iz portala Evropske unije: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-11-470_sl.htm.
21. European Commission. (2013a). *Memo/13/1061, Protection against the unlawful acquisition of undisclosed know-how and business information (trade secrets) – frequently asked questions*. Pridobljeno 5. februarja 2014 iz portala European Union: http://europa.eu/rapid/press-release_MEMO-13-1061_en.htm.
22. European Commission. (2013b). *Study on Trade Secrets and Confidential Business Information in the Internal Market*. Pridobljeno 15. februarja iz European Commission: http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/130711_final-study_en.pdf.
23. Evropska komisija. (2013c). *IP/13/750. Pravosodje za rast: Komisija je izpolnila pravne praznine za enotno patentno varstvo*. Pridobljeno 21. februarja 2014 iz portala Evropske unije: http://europa.eu/rapid/press-release_IP-13-750_sl.htm.
24. Hogan Lovells. (2011). *Study on Trade Secrets and Parasitic Copying (Look-alikes) MARKT/2010/20/D, Hogan Lovells Final Report on Parasitic Copying for the European Commission*. Pridobljeno 8. februar 2014 iz portala European Commission: http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/parasitic/201201-study_en.pdf.
25. Hogan Lovells. (2014). *Appendix 2, Member States' responses to initial trade secrets questionnaire*. Pridobljeno 8. februarja 2014 iz portala European Commission: http://ec.europa.eu/internal_market/iprenforcement/docs/trade-secrets/120113_study-appendices_en.pdf.
26. IPR. (2011). *Vse kar je dobro vedeti o upravljanju intelektualne lastnine*. Pridobljeno 1. novembra 2013 iz Innovation2020 (Inštitut za raziskovanje podjetništva): http://www.innovation2020.eu/Dokumenti/Koristni_nasveti/Upravljanje%20intelektualne%20lastnine_final.pdf.
27. Jusline Österreich. (2014c). *Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (ABGB)*. Pridobljeno 15. februarja iz Jusline Österreich:

http://www.jusline.at/Allgemeines_Buergerliches_Gesetzbuch_%28ABGB%29.html.

28. Katulić, T. (2006). *Uvod u zaštitu intelektualnog vlasništva u Republici Hrvatskoj*. Pridobljeno 16 februarja 2012 iz Zagreb: Hrvatska akademska i istraživačka mreža – CARNet: <http://edu-udzbenik.carnet.hr/1/udzbenik1.pdf>.
29. Kazneni zakon. (2012). Kazneni zakon. *Narodne novine*, 144/2012.
30. Krejan, S. (2006). *Priročnik o pravicah intelektualne lastnine*. Pridobljeno 15. januarja 2014 iz Portal za inovativne, imam idejo: http://www.imamidejo.si/resources/files/doc/prirocnik_o_pravicah_intelektualne_lastnine.pdf.
31. KZ. (2009). Kazenski zakonik. *Uradni list RS*, 5/2009.
32. OZ. (2010). Obligacijski zakonik. *Uradni list RS*, 30/2010.
33. Österreichisches Patentamt. (2012). *Informationen für Patent- und Gebrauchsmusteranmelder/innen, zur Erklärung der Verfahren und Unterstützung bei der Konzeption von Anmeldungen*. Pridobljeno 27. novembra iz Österreichisches Patentamt: www.patentamt.at/Media/PA144.pdf.
34. Österreichisches Patentamt. (2013a). *Presse*. Pridobljeno 25. november 2013 iz Österreichisches Patentamt: http://www.patentamt.at/Das_Oesterreichische_Patentamt/Presse/.
35. Österreichisches Patentamt. (2013b). *Scutzrechte*. Pridobljeno 25. novembra 2013 iz Österreichisches Patentamt: <http://www.patentamt.at/Erfindungsschutz/Schutzrechte/>.
36. Österreichisches Patentamt. (2013c). *Jahres- und Erneuerungsgebühren ab 1. Jänner 2012*. Pridobljeno 2. decembra 2013 iz Österreichisches Patentamt: http://www.patentamt.at/Media/Infoblatt_Jahresgebuehren2011.pdf.
37. Österreichisches Patentamt. (2013č). *Anmelde-, Recherchen- und Verfahrensgebühren ab 1. Jänner 2013*. Pridobljeno 5. decembra 2013 iz Österreichisches Patentamt: http://www.patentamt.at/Media/Infoblatt_Gebuehren.pdf.
38. Österreichisches Patentamt. (2013d). *2011 Statistische Übersicht über Geschäftsumfang und Geschäftstätigkeit des Österreichischen Patentamtes in Patentangelegenheiten, Gebrauchsmusterangelegenheiten, Recherchen und Gutachten, Markenangelegenheiten, Musterangelegenheiten*. Pridobljeno iz Österreichisches Patentamt: <http://www.patentamt.at/Media/2011.pdf>.

39. Österreichisches Patentamt. (2013e). *Leitbild*. Pridobljeno 18. januarja iz Österreichisches Patentamt: http://www.patentamt.at/Das_Oesterreichische_Patentamt/Leitbild/.
40. Österreichisches Patentamt. (2013f). *Publikationen*. Pridobljeno 23. januarja iz Österreichisches Patentamt: <http://www.patentamt.at/Publikationen/>.
41. PAG. (2013). Patentamtsgebührengesetz. *BGBI. I Nr. 126/2013*.
42. PAGV. (2010). Patentamtsgebührenverordnung. *BGBI. II Nr. 198/2010*.
43. Portal za inovativne, imam idejo. (2013). *Zaščita intelektualne lastnine*. Pridobljeno 15. septembra 2013 iz Portal za inovativne, imam idejo: <http://www.imamidejo.si/Inovativnost/Prirocnik-za-izumitelje/Zascita-intelektualne-lastnine>.
44. Pravilnik o patentu. (2013). Pravilnik o patentu. *Narodne novine, 85/2013*.
45. Pravilnik o registrih prijav in pravic industrijske lastnine ter potrdilo o prednostni pravici. (2001). Pravilnik o registrih prijav in pravic industrijske lastnine ter potrdilo o prednostni pravici. *Uradni list RS, 102/2001*.
46. Pravilnik o stručnim ispitima za ovlaštene zastupnike u području prava industrijskog vlasništva. (2013). Pravilnik o stručnim ispitima za ovlaštene zastupnike u području prava industrijskog vlasništva. *Narodne novine, 54/2013*.
47. Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patenti. (2001). Pravilnik o vsebini patentne prijave in postopku z deljenimi patenti. *Uradni list RS, 102/2001*.
48. Sabor. (2014). *Konačni prijedlog zakona o tajnosti podataka*. Pridobljeno 9. februarja iz Hrvatski sabor: <http://www.google.si/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=1&ved=0CCUQFjAA&url=http%3A%2F%2Fwww.sabor.hr%2Ffsg.axd%3Fid%3D6793&ei=J-T5UoXOOIfoswbu7YCQCg&usg=AFQjCNFJ5048pp0O73AvGLVuGtcjbu5xzw>.
49. SchZG. (2013). Schutzzertifikatsgesetz. *BGBI. I Nr. 126/2013*.
50. Sodstvo Republike Slovenije. (2013). *Odločba: VSL sodba I Cpg 871/2003*. Pridobljeno 15. decembra 2014 iz Sodstvo Republike Slovenije, Višje sodišče v Ljubljani: <http://www.sodisce.si/vislj/odlocitve/33798/>.
51. Synapse. (2014). *Safeguarding secrets when employees leave*. Pridobljeno 10. februarja 2014 iz Taylor Wessing, Synapse, Law for Life Sciences: http://www.taylorwessing.com/synapse/ti_safeguarding_employees.html.

52. StGB. (2013). Strafgesetzbuch. *BGBI. I Nr. 134/2013*.
53. Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. (1991). Temeljna ustavna listina o samostojnosti in neodvisnosti Republike Slovenije. *Uradni list RS, 19/1991*.
54. Uredba (EU) št. 1215/2012. (2012). Uredba (EU) št. 1215/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 12. decembra 2012 o pristojnosti in priznavanju ter izvrševanju sodnih odločb v civilnih in gospodarskih zadevah. *Uradni list Evropske unije, L 351*.
55. Uredba (EU) št. 1257/2012. (2012). Uredba (EU) št. 1257/2012 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 17. decembra 2012 o izvajanju okrepljenega sodelovanja na področju uvedbe enotnega patentnega varstva. *Uradni list Evropske unije, L 361*.
56. Uredba o kriterijima za određivanje izuma povjerljivim i načinu priznavanja patenta za takve izume. (2005). Uredba o kriterijima za određivanje izuma povjerljivim i načinu priznavanja patenta za takve izume. *Narodne novine, 10/2005*.
57. Uredba o naknadama za posebne troškove i troškove za pružanje informacijskih usluga Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. (2013). Uredba o naknadama za posebne troškove i troškove za pružanje informacijskih usluga Državnog zavoda za intelektualno vlasništvo. *Narodne Novine, 96/2013*.
58. Uredba o pravnom varstvu biotehnoških izumov. (2003). Uredba o pravnom varstvu biotehnoških izumov. *Uradni list RS, 81/2003*.
59. Uredba o pristojbinah Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino. (2006). Uredba o pristojbinah Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino. *Uradni list RS, 128/2006*.
60. URS. (2013). Ustava Republike Slovenije. *Uradni list RS, 47/2013*.
61. URSIL. (2012). *Poslovno poročilo URSIL za leto 2011*. Pridobljeno 15. septembra 2013 iz Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino: http://www.uil-sipo.si/uploads/media/uil_poslovno-porocilo_2011.pdf.
62. URSIL. (2013a). *Glosar*. Pridobljeno 15. septembra 2013 iz Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/glosar/>.
63. URSIL. (2013b). *Seznam veljavne zakonodaje s področja intelektualne lastnine*. Pridobljeno 17. oktobra 2013 iz Urad Republike Slovenije za intelektualno

lastnino: http://www.uil-sipo.si/uploads/media/uil_seznam-predpisov_07-2010.pdf.

64. URSIL. (2013c). *Zgodovina urada*. Pridobljeno 29. oktobra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-uradu/zgodovina/>.
65. URSIL. (2013č). *Primeri s področja pravic*. Pridobljeno 29. oktobra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/primeri-s-podrocja-pravic/patenti/>.
66. URSIL. (2013d). *Postopek za pridobitev varstva*. Pridobljeno 5. novembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/patenti/postopek-za-pridobitev-varstva/postopek-podelitve/>.
67. URSIL. (2013e). *Varstvo zamisli*. Pridobljeno 5. novembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/prirocnik-za-izumitelje/varstvo-zamisli/postopek-patentiranja/>.
68. URSIL. (2013f). *Pristojbine, takse in cenik informacijskih storitev Urada RS za intelektualno lastnino*. Pridobljeno 5. novembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: http://www.uil-sipo.si/uploads/media/uil_cenik_2012-2.pdf.
69. URSIL. (2013g). *Pot do patenta*. Pridobljeno 5. novembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: http://www.uil-sipo.si/fileadmin/upload_folder/prispevki-mnenja/pot-do-patenta.pdf.
70. URSIL. (2013h). *Odgovori na pogosta vprašanja*. Pridobljeno 6. novembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/dodatno/koristni-viri/pogosta-vprasanja/patenti/>.
71. URSIL. (2013i). *Letno poročilo 2011*. Pridobljeno 6. novembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: http://www.uil-sipo.si/fileadmin/upload_folder/URSIL-SIPO_LP-AR_2011.pdf.
72. URSIL. (2013j). *Statistični podatki*. Pridobljeno 15. novembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-uradu/statisticni-podatki/>.
73. URSIL. (2013k). *Poslovno poročilo URSIL za leto 2012*. Pridobljeno 15. novembra 2013 iz Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino: http://www.uil-sipo.si/uploads/media/uil_poslovno-porocilo_2012.pdf.

74. URSIL. (2013l). *Osnove intelektualne lastnine*. Pridobljeno 29. septembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/osnove-intelektualne-lastnine/>.
75. URSIL. (2013m). *Pred vložitev prijave*. Pridobljeno 29. septembra 2013 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: <http://www.uil-sipo.si/uil/dejavnosti/patenti/pred-vlozitev-prijave/>
76. URSIL. (2014). Uveljavljanje pravic intelektualne lastnine. Pridobljeno 23.marca2014 iz Urada Republike Slovenije za intelektualno lastnino: www.uil-sipo.si/uil/urad/o-intelektualni-lastnini/uveljavljanje-pravic/uveljavljanje-pravic/
77. UWG. (2013). Bundesgesetz gegen den unlauteren Wettbewerb. *BGBI. I Nr. 112/2013*.
78. Weidinger, I. (2008). *Geschichte des ÖPA 1949-2004*. Pridobljeno 20. novembra 2013 iz Althofen: http://www.althofen.at/AvW_Museum/Geschichte_der_Chemie/Geschichte%20des%20Oesterreichischen%20Patentamtes%201919%20bis%202004.pdf.
79. WIPO. (2004). *Wipo Intellectual Property Handbook: Policy, Law and Use*. Pridobljeno 14. februarja 2014 iz World intellectual property organization: http://www.wipo.int/export/sites/www/freepublications/en/intproperty/489/wipo_pub_489.pdf.
80. WIPO. (2014). *WIPO-Administered Treaties, Contracting parties > Paris Convention*. Pridobljeno 2. januarja 2014 iz World Intellectual property Organization: http://www.wipo.int/treaties/en/ShowResults.jsp?lang=en&treaty_id=2.
81. WTO. (2014). *Frequently asked questions about TRIPS in the WTO*. Pridobljeno 24. februarja 2014 iz World trade organization: http://www.wto.org/english/tratop_e/trips_e/tripfq_e.htm.
82. Zakon o obveznim odnosima. (2011). Zakon o obveznih odnosima. *Narodne novine, 125/2011*.
83. Zakon o patentu. (2013). Zakon o patentu. *Narodne novine, 76/2013*.
84. Zakon o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme. (2008). Zakon o proizvodnji, remontu i prometu naoružanja i vojne opreme. *Narodne novine, 146/2008*.
85. Zakon o radu (2013). Zakon o radu. *Narodne novine, 73/2013*.
86. Zakon o trgovini. (2013). Zakon o trgovini. *Narodne novine, 68/2013*.

87. Zakon o upravnim pritojbama u području prava intelektualnog vlasništva. *Narodne novine, 49/2011.*
88. Zakon o zaštiti tajnosti podataka. (2007). Zakon o zaštiti tajnosti podataka. *Narodne novine, 79/2007.*
89. Zakon o zastupanju u području prava industrijskog vlasništva. (2013). Zakon o zastupanju u području prava industrijskog vlasništva. *Narodne novine, 54/2013.*
90. ZASP. (2013). Zakon o avtorskih in sorodnih pravicah. *Uradni list RS, 110/2013.*
91. ZGD-1. (2013). Zakon o gospodarskih družbah. *Uradni list RS, 82/2013.*
92. ZIL. (1992). Zakon o industrijski lastnini. *Uradni list RS, 13/1992.*
93. ZIL-1. (2013). Zakon o industrijski lastnini. *Uradni list RS, 100/2013.*
94. ZPILDR. (2007). Zakon o izumih iz delovnega razmerja. *Uradni list RS, 15/2007.*
95. ZUS-1. (2012). Zakon o upravnem sporu. *Uradni list RS, 109/2012.*
96. ZUP. (2013). Zakon o splošnem upravnem postopku. *Uradni list RS, 82/2013.*
97. ZVK. (2002). Zakon o varstvu konkurence. *Uradni list RS, 110/2002.*

PRILOGA

Patent in poslovna skrivnost v slovenskih podjetjih (anketa):

Prosim določite velikost podjetja/družbe (po 55. členu Zakona o gospodarskih družbah mora družba izpolnjevati dve od spodaj navedenih meril) (izbirno vprašanje)

- Mikro družba (ne več kot 10 zaposlenih, čisti prihodki od prodaje ne presegajo 2.000.000 eurov in vrednost aktive ne presega 2.000.000 eurov).
- Majhna družba (ne več kot 50 zaposlenih, čisti prihodki od prodaje ne presegajo 8.800.000 eurov in vrednost aktive ne presega 4.400.000 eurov).
- Srednja družba (ne več kot 250 zaposlenih, čisti prihodki od prodaje ne presegajo 35.000.000 eurov in vrednost aktive ne presega 17.500.000 eurov).
- Velika družba (je tista, ki ni ne mikro, majhna ali srednja družba).

2. Ali ima podjetje v lasti izum (izum je odkritje, stvaritev česa novega na tehničnem področju)?

* V kolikor je Vaš odgovor NE, prosim odgovorite le na vprašanja št. 3, 4, 18 in 19. (izbirno vprašanje)

- DA
- NE

3. Ali ima podjetje oddelek za raziskave in razvoj? (izbirno vprašanje)

- DA
- NE

4. Prosim navedite oziroma ocenite, koliko denarnih sredstev letno (v % - delež od prodaje) nameni podjetje za raziskave in razvoj? (izbirno vprašanje)

5. Prosim označite oziroma navedite največjo oviro pri odločitvi za vložitev patenta? (izbirno vprašanje)

- Izum/inovacija ni dovolj velika novost.
- Patent ne bo doprinesel tržne uspešnosti.
- Razkritje izuma javnosti v primeru prijave patenta.
- Dolgotrajnost postopka pridobitve patenta.
- Stroški postopka pridobitve patenta.
- Drugo.

6. Ali ima podjetje zaščen kakšen izum s patentom?
* V kolikor ste označili NE, preskočite naslednja vprašanja in nadaljajte prosim z vprašanjem št. 18. (izbirno vprašanje)

DA

NE

7. Prosim navedite število izumov od nastanka podjetja. (izbirno vprašanje)

8. Prosim navedite število izumov v zadnjih petih letih v podjetju. (izbirno vprašanje)

9. Prosim navedite število vseh patentov podjetja. (izbirno vprašanje)

10. Prosim navedite število patentov podjetja v zadnjih petih letih delovanja. (izbirno vprašanje)

11. Prosim navedite število vseh nacionalnih patentov (slovenskih). (izbirno vprašanje)

12. Prosim navedite število nacionalnih patentov (slovenskih) v zadnjih petih letih. (izbirno vprašanje)

13. Prosim navedite, kolikokrat je podjetje vložilo patentno prijavo, pa Urad Republike Slovenije za intelektualno lastnino patenta ni podelil. (izbirno vprašanje)

14. Prosim navedite, kolikokrat je prišlo do kršitve patentne pravice podjetja in se je moralo podjetje obrniti na sodišče (število sodnih postopkov zaradi kršitve patenta). (izbirno vprašanje)

15. Prosim označite oziroma navedite največjo oviro, s katero ste se srečevali pri zaščiti patenta: (izbirno vprašanje)

Dolgotrajnost postopka.

Visoki stroški prijave patenta in njegovega vzdrževanja.

Kompliciranost postopka.

Visoki stroški obrambe patenta na sodišču.

Drugo.

16. Prosim označite oziroma navedite najpomembnejši razlog za vložitev patentne prijave za izum. (izbirno vprašanje)

Dolgotrajna zaščita, največ 20 let.

Zaščita pred kopiranjem izuma.

Možnost sklenitve licenčne pogodbe.

Večja konkurenčna prednost zaradi patenta, večji tržni delež.

Ugled podjetja z lastništvom patentne pravice narašča.

Drugo.

17. Zanima me učinkovitost zaščite patenta, zato prosim ocenite delež prodaje (v %), ki se nanaša na izum/e podjetja. (izbirno vprašanje)

18. Prosim označite, ali se večkrat ob vprašanju zaščite izuma odločite za patent ali za poslovno skrivnost oziroma kako bi se odločili, če bi imeli v lasti izum. (izbirno vprašanje)

Patent.

Poslovna skrivnost.

19. Prosim označite, katera zaščita (patent ali poslovna skrivnost) prinese oziroma bi po vašem mnenju prinesla podjetju večjo konkurenčno prednost. (izbirno vprašanje)

Patent.

Poslovna skrivnost.

20. Prosim označite oziroma navedite najpomembnejši razlog za odločitev o zaščiti izuma s poslovno skrivnostjo. (izbirno vprašanje)

Nižji stroški - ni letnih pristojbin.

Ni kompliciranega postopka.

Podjetje ne razkrije podatkov javnosti.

Varovanje podatkov izuma za nedoločen čas.

Drugo.

21. Prosim označite oziroma navedite največjo oviro pri zaščiti izuma s poslovno skrivnostjo. (izbirno vprašanje)

Težje dokazovanje na sodišču (pri patentu predložitev patentne listine).

Možnost kopiranja oziroma razstavitve predmeta izuma (reverse engineering).

Težave pri ohranjanju izuma kot tajnega.

Drugo.

22. Ali imate v podjetju sprejet interni akt o varovanju poslovnih skrivnosti? (izbirno vprašanje)

DA

NE

23. V kolikor imate v podjetju sprejet interni akt o varovanju poslovnih skrivnosti, ali prihaja do zlorab oziroma kršitev s strani zaposlenih? (izbirno vprašanje)

Pogosto prihaja do kršitev.

- Občasno prihaja do kršitev.
- Še nikoli ni prišlo do kršitve.

24. Ali imate v pogodbah o zaposlitvi določbo o nerazkrivanju informacij/poslovnih skrivnosti? (izbirno vprašanje)

- DA
- NE

25. Ali so bili zaposleni, ki so kršili pravila internega akta oziroma določbe iz pogodbe o zaposlitvi glede varovanja poslovnih skrivnosti sankcionirani? (izbirno vprašanje)

- DA
- NE

26. Ali ima podjetje s poslovnimi partnerji (kupci, dobavitelji) sklenjene pogodbe o nerazkrivanju informacij oziroma kakšno drugo pogodbo, ki določa obveznost ne razkrivanja informacij? (izbirno vprašanje)

- DA
- NE

27. Kolikokrat je podjetje zaradi kršitve razkrivanja poslovne skrivnosti začelo postopek na sodišču? (izbirno vprašanje)

28. Kolikokrat je bilo podjetju na sodišču ugodeno? (izbirno vprašanje)

29. Najlepša hvala za Vaš čas in Vas lepo pozdravljam.

Jerneja Kure Zupančič